

Studiehåndbok for Det teologiske Menighetsfakultet

Oslo 1978

3. utg.

DET TEOLOGISKE ENIGHETSFAKULTET

Studiehåndbok

Grunnregler

Lov om eksamensrett

Eksamensreglementer

Studieplaner

Oslo 1978

3. utg.

INNHOLD:

	side
Forord	4
Det teologiske Menighetsfakultet	5
Grunnregler for MF	7
Lov om eksamensrett for MF	17
Det teologiske studium	21
Innledning	22
Eksamensreglement	25
Fakultetets eksamensforskrifter	29
Forskrifter om begrunnelse og klage ved eksamenssensur	40
Studieplan	43
I. avdeling	45
Forberedende prøve i Latin	65
II. avdeling	67
1. avsnitt	68/87
2. avsnitt	109/120
Spesialavhandlingen	139
MF's praktisk-teologiske seminar	165
Studiet av Kristendomskunnskap	171
Grunnfag	175
Mellomfag	191
Hovedfag	209
Kateketseminaret ved MF	237
Øvrige meddelelser	243
MF's bibliotek	244
Studentorganene ved MF	245
Stipend og stipendopphold	246
Statens lånekasse for utdanning	248
Utdrag av regler for utlån og utleie	249

Forord til 3. utgave

Studiehåndbok for Det teologiske Menighetsfakultet utkom første gang i 1973. To år senere utkom en 2. utgave ajourført pr. 1. mai 1975.

Den 3. utgave som nå foreligger har i lang tid vært etterlengtet da til dels store justeringer har vært foretatt både m.h.t. litteratur/pensum og studieplaner, — dette som følge av det revisjonsarbeid som har pågått gjennom de siste 2-3 år. Samtidig er det også foretatt en del redaksjonelle endringer og gjennomgåelse av litteraturlister.

Herværende 3. utgave er ajourført på alle områder pr. 1. juni 1978.

Undervisningsadministrasjonen

Det teologiske Menighetsfakultet

Det teologiske Menighetsfakultet ble stiftet den 16. oktober 1907 og begynte sin virksomhet høsten 1908. Formålet med fakultetet er å gi teologisk utdannelse for prestetjeneste og annen tjeneste innen Den norske kirke. I 1925 fikk Menighetsfakultetet et eget praktisk-teologisk seminar, og fra 1967 gis det utdannelse i kristendomskunnskap ved fakultetets Institutt for kristendomskunnskap. Fra 1977 er det også opprettet eget kateketseminar, for utdannelse til katekettjeneste.

Menighetsfakultetets navn uttrykker et dobbelt sikte med fakultetet. Som *Menighetsfakultet* vil det hevde kirkens og menighetens tro i presteutdannelsen og innenfor den høyere lærerutdannelse i kristendomskunnskap.

Fakultetet vil gi utdannelse på grunnlag av Guds ord og kirkens evangelisk-lutherske bekjennelse. Det er samtidig en hovedoppgave å vekke og bevare sant kristelig liv hos de studerende (Grunnreglene § 1), liksom det skal tas sikte på å lede dem til forståelse av det kristelige liv og arbeid ute blant folket (§ 6).

Som *teologisk* fakultet vil Menighetsfakultetet opprettholde den teologiske utdannelses akademiske karakter og standard.

Fakultetets forelesninger og øvelser tilskirter å gi studentene en full vitenskapelig utdannelse i de disipliner og pensa som er foreskrevet for det teologiske studium ved Universitetet i Oslo. På tilsvarende måte skal undervisningen i kristendomskunnskap svare til de eksamenskrav som til en hver tid gjelder for dette fag ved norsk universitet og høyskole (§ 6). Til dets professorer og øvrige lærere stilles de samme kompetansekrav som til universitetenes.

Menighetsfakultetet ble i sin tid opprettet som en protest mot en universitetsteologi som på viktige punkter hadde brutt med den evangelisk-lutherske bekjennelse. Det gjør fremdeles bevisst front mot en teologi som strider mot Skrift og bekjennelse.

Teologisk forskning og undervisning står alltid i fare for å bli påvirket av fremmede forutsetninger som lett kan komme til å tilsløre den bibelske virkelighet og Bibelens egenart. Denne egenart kan etter Menighetsfakultetets syn kun gripes og fastholdes av en forskning som har sin forankring i og en levende forbindelse med kirkens tro og bekjennelse.

For at en slik teologi skal kunne hevde seg i kirkens liv og i den teologiske debatt, er det nødvendig at den utformes på akademisk basis innenfor rammen av et teologisk fakultet, som virker bl.a. gjennom vitenskapelige og populærvitenskapelige publikasjoner og gjennom akademisk undervisning. For øvrig hevder Menighetsfakultetet sin rett og betydning som uttrykk for det ansvar for prestedannelsen som påhviler den troende menighet. Dette ansvar kommer bl.a. til uttrykk ved at en vesentlig del av fakultetets budsjett dekkes ved kirkefringer og andre frivillige bidrag.

Våre statsmyndigheter har for lengst anerkjent Menighetsfakultetet som en med det teologiske Universitetsfakultetet likestillett institusjon når det gjelder teologisk utdannelse og sakkyndighet. Ved Lov av 16. mai 1913 ble det tilstått Menighetsfakultetet rett til å avholde teologisk embeteksamen med samme virkning som Universitetets, og ved lov av 10. juli 1925 også rett til å avholde praktisk-teologisk eksamen og siden 1972 bevilger Stortinget tilskudd til fakultets drift.

Det er videre blitt praksis at Menighetsfakultetet ved siden av det annet teologiske fakultet benyttes som Kirke- og undervisningsdepartementets konsulent i f.eks. lov- og skolesaker hvor teologiske eller kirkelige spørsmål er berørt. Eksamens i kristendomskunnskap grunn- og mellomfag avgjort ved Menighetsfakultetet er godkjent av Det akademiske Kollegium ved Universitetet i Oslo som en del av cand.philol.-/cand.real.eksamen.

Grunnregler

for

Det teologiske Menighetsfakultet

Vedtatt på det konstituerende møte 16/10 1907, med senere endringer.

A. MENIGHETSFAKULTETETS MÅL OG VIRKE

§ 1

Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo har til mål på grunnlag av Guds ord og kirkens evangelisk-lutherske bekjennelse å gi teologisk utdannelse for prestetjeneste og annen tjeneste innen Den norske kirke. Fakultetet gir også kateketutdannelse og utdannelse i faget kristendomskunnskap for tjeneste i kirke og skole. Det vil samtidig være en hovedoppgave å vekke og bevare sant kristelig liv hos de studerende.

§ 2

Fakultetet drives ved gaver og andre bidrag. Det hefter selv for sine forpliktelser.

§ 3

Fakultetet gir fri utdannelse for sine studerende. Til forelesningene er det åpen adgang for alle.

§ 4

Fakultetets årlige undervisning fordeles på to semester, det første fra midten av januar til midten av juni, det andre fra begynnelsen av september til midten av desember.

§ 5

Ved fakultetet ansettes professorer i følgende fag:

- a) de gammeltestamentlige fag,
- b) de nytestamentlige fag,
- c) systematisk teologi og
- d) kirkehistorie, i tilfelle med dogmehistorie og symbolikk,
- e) eventuelt også andre teologiske fag.

Det kan dessuten ansettes dosenter, lektorer og stipendiater.

Med styrets samtykke kan lærerrådet også gi andre kvalifiserte personer høve til å holde forelesninger og øvelser i kortere eller lengre tid.

§ 6

Undervisningen tar sikte på å lede de teologiske studenter til full vitenskapelig utdannelse overensstemmende med de krav som norsk lov til enhver tid fastsetter for teologisk embetseksamen. På tilsvarende måte skal undervisningen i kristendomskunnskap svare til de eksamenskrav som til enhver tid gjelder for dette fag ved norsk universitet og høyskole. Samtidig prøver en å lede til forståelse av det kristelige liv og det kristelige arbeid ute blant folket.

§ 7

Teologisk embetseksamen avholdes ved Menighetsfakultet etter de bestemmelser som er fastsatt i lov av 16. mai 1913 og kgl.res. av 19. september 1913.

Eksamenskrav i kristendomskunnskap avholdes med eksamenskrav som motsvarer de krav som er fastsatt for de gjeldende offentlige eksaminer i dette fag.

§ 8

Ved *Det praktisk-teologiske seminar*, som ifølge tilleggslov av 10. juli 1925 er knyttet til fakultetet, ansettes en hovedlærer i de fag som tilhører denne og lærere i de øvrige fag, der kandidatene skal veiledes. Hovedlæreren for det praktisk-teologiske seminar fører tittel av rektor. Praktisk-teologisk eksamen avholdes i samsvar med bestemmelser som fastsettes ved kgl. resolusjon.

§ 9

Ved fakultetets *kateketseminar* ansettes en rektor og lærere i de teoretiske og praktiske fag. Eksamens avholdes i samsvar med bestemmelser godkjent av Kirke- og undervisningsdepartementet.

§ 10

Lærerrådet består av de fast ansatte lærere. Formann i lærerrådet er dekanus. Rådet avgir innstilling til styret angående tilsetting av lærere, opprykk i høyere stillinger og utdeling av vitenskapelige stipendier. Det avgir uttalelser i lærespørsmål, i spørsmål av etisk-juridisk karakter og i spørsmål av lærermessig betydning for gudstjenesten. Rådets uttalelse skal innhentes til lærermessige aspekter ved viktige saker som foreligger til avgjørelse i styre eller forstanderskap. I de hittil nevnte saker har bare professorer, rektorer og dosenter stemmerett. I ansettelsessaker deltar kun lærere i samme stilling som eller høyere stilling enn den som skal besettes. Rektorene deltar i drøftingene om besettelse av professorater og dosenturer, dog uten stemmerett.

I øvrige saker deltar alle medlemmer og har stemmerett.

Lærerrådet har ansvar for avholdelse av de foreskrevne eksamener. Rådet kan innen sin midte nedsette eksamenskommisjoner som sammen med de oppnevnte sensorer gjennomfører de respektive eksamer.

Lærerrådet har rett til å drøfte internt og eventuelt uttale seg i saker som er oppe til behandling i fakultetsrådet.

§ 11

Fakultetsrådet består av de fast ansatte lærere, en representant for stipendiater og vitenskapelige assistenter, samt et antall representanter for de studerende som utgjør 1/3 av det samlede antall medlemmer (lærere som er fraværende p.g.a. studiepermisjon ikke medregnet). Representantene for de studerende er lederen i studentutvalget, formennene i de to fagutvalg, praktikandenes tillitsmann, en representant for studentene på kateketseminaret, samt de øvrige valgt av allmøtet. De valgte representantene velges med personlige varamenn, varamann for formannen i et utvalg er nestformannen. Formann i fakultetsrådet er dekanus.

Fakultetsrådet nedsetter et arbeidsutvalg som består av dekanus (formann), en professor/dosent, en annen fast lærer, to av representantene for de studerende hvorav den ene er lederen i studentutvalget, administrasjonssjefen og undervisningslederen, som er utvalgets sekretær.

De to sistnevnte har ikke stemmerett.

Arbeidsutvalget setter opp dagsorden for fakultetsrådsmøtene og foretar en tilrettelegging av sakene. Et det uenighet om i hvilket råd en sak skal settes opp til behandling, avgjøres dette ved avstemning. Arbeidsutvalget avgjør løpende saker etter bemyndigelse av fakultetsrådet. Hvis to av medlemmene i arbeidsutvalget krever det, skal en slik sak forelegges fakultetsrådet.

Fakultetsrådet kan nedsette andre faste utvalg med forskjellige oppdrag.

§ 12

Fakultetsrådet behandler saker som gjelder studieplan og studieordning, den løpende undervisning for det teologiske studium, velferds- og disciplinärsaker, samt spørsmål som angår det kristelige liv og samværet på fakultetet. Fakultetsrådet utarbeider for det teologiske studium forslag til studie- og undervisningsplan med tilhørende eksamenskrav, som godkjennes av Kirke- og undervisningsdepartementet, og til eksamsreglementer som godkjennes av Kongen. Studieplan og eksamsreglement for kristendomskunnskap godkjennes av fakultetsrådet etter innstilling fra instituttrådet. Fakultetsrådet fordeles forelesninger og øvelser.

Fakultetsrådet fremmer forslag overfor styret angående budsjett og opprettelse av nye stillinger vedrørende undervisning og bibliotek. Fakultetsrådet skal uttale seg om ethvert forslag til endring av grunnreglene før styret tar stilling til forslaget. Rådets uttalelse skal innhentes til viktige prinsippsaker av betydning for fakultetets liv og virke som foreligger til avgjørelse i styre eller forstanderskap. Til saker som er til behandling i fakultetsrådet og som er av dyptgripende betydning for fakultetets liv og virke, kan lærerrådet overfor fakultetsrådet komme med en særuttalelse. En slik særuttalelse kan, i tilfelle hvor det dreier seg om saker som går videre til avgjørelse i styre eller forstanderskap, vedlegges saksdokumentene.

§ 13

Fakultetets *Institutt for kristendomskunnskap* er å betrakte som en seksjon av fakultetet. Undervisning og opplegg i de enkelte disipliner skal dra nytte av den veiledning som fakultetets respektive faglærere kan gi. Instituttet har sitt eget råd — instituttrådet — som består av de faste lærere som er knyttet overveiende til instituttet, samt et antall representanter for de studerende som utgjør 1/3 av det samlede antall medlemmer. Representantene for de studerende er formannen i fagutvalget, et medlem til av dette, samt de øvrige valgt av seksjonsmøtet. Hjelplærere og andre timelærere kan tilkalles til rådets møter i saker som vedkommer deres fag eller undervisning, dog uten å ha stemmerett.

Instituttet ledes av en instituttstyrer som velges av lærerrådet for to år om gangen, blant instituttets fast ansatte lærere. Instituttstyreren er formann for instituttrådet. Rådet velger blant sine lærere en varaformann. Rådet kan nedsette et arbeidsutvalg, med representanter for lærere og studenter som besørger de løpende saker som overlates det av rådet.

§ 14

Instituttrådet behandler saker som gjelder studieordning, studieveileining og den løpende undervisning ved instituttet, velferds- og disciplinärsaker, samt spørsmål som angår det kristelige liv og samværet på instituttet. Rådet utarbeider forslag til studieplan og eksamsreglement som godkjennes av fakultetsrådet. Det fordeler forelesninger og øvelser som samordnes med den øvrige undervisning ved fakultetet. Eksamener avholdes av en eksamenskommisjon som består av instituttets faste lærere og de oppnevnte sensorer.

Rådet fremmer forslag angående budsjett og opprettelse av nye stillinger vedrørende undervisning eller bibliotek. Forslagene oversendes fakultetsrådet som vurderer dem og samordner dem med fakultetets øvrige behov og eventuelt fremmer dem overfor styret.

Instituttrådet fremlegger for lærerrådet forslag om tilsetting av lærere ved instituttet og om utdeling av vitenskapelige stipendier. Begge slags forslag skal inneholde flere navn, for så vidt sådanne har vært på tale. Ved behandling av disse saker deltar bare instituttets faste lærere.

§ 15

Dekanus er den øverste daglige leder av fakultetets undervisningsadministrasjon. Han er formann for lærerråd og fakultetsråd og har ansvaret for forberedelsen av de saker som skal behandles der, for rådene protokoller og for iverksettelsen av deres vedtak.

Dekanus representerer fakultetet ved tilstelninger av akademisk karakter og i saker som gjelder undervisningssektoren.

Dekanus velges av lærerrådet blant professorene, i unntakstilfelle blant dosentene. Funksjonstiden for dekanus er normalt to år. Den dekanus som avgår, blir prodekanus.

B. FORSTANDERSKAP OG STYRE

§ 16

Fakultetets øverste myndighet er *forstanderskapet*, som også har overtilsynet med fakultetet. Forstanderskapet har 21 medlemmer med 10 varamenn, hvorav minst 10 medlemmer og 5 varamenn bør bo utenfor Oslo. Alle disse skal bekjenne den kristne tro etter vår kirkes bekjennelse og føre en kristelig vandel. Det velger innen sin midte formann og nestformann for et år om gangen.

Av dets medlemmer går tredjeparten ut hvert 3. år. Disse kan ikke innvelges før ved neste valg. Valget foretas skriftlig i forstanderskapsmøte av det sittende forstanderskap (de uttredende medlemmer innbefattet). Varamenn velges særskilt hvert 3. år. Til valget fremlegger styret en forslagsliste med 25 navn i alfabetisk orden. Forstanderskapet er ikke bundet av forslagslisten. I tilfelle stemmelikhet avgjøres rekkesølgen ved loddtrekning. Den som har vært varamann sammenhengende i tre perioder kan ikke velges som varamann igjen før ved neste valg.

I forstanderskapsmøtene må minst halvparten av forstanderne eller i deres sted varamenn være til stede for å kunne fatte gyldig beslutning. Beslutningene fattes med simpelt stemmeflertall, hvor ikke annet er bestemt. Er stemmetallet likt, gjør formannens stemme utsagnet. Dersom det foran nevnte antall medlemmer ikke møter, innkalles innen en måned nytt møte, som er beslutningsdyktig uansett hvor få som møter.

§ 17

Forstanderskapet har som oppgave:

- a) å påse at grunnreglene overholdes,
- b) å sørge for å skaffe de nødvendige midler til fakultetets drift,
- c) å avgjøre læreransettelser og avskjedigelser i tilfelle innanking (§§ 21 og 22),
- d) å fastsette lønningene,
- e) å gjennomgå og godkjenne styrets årsberetning,
- f) å gjennomgå og godkjenne regnskapene og vedta budsjettene,
- g) å foreta de nødvendige valg.

Årsberetning og utdrag av regnskapet offentliggjøres på den måte som forstanderskapet finner mest høvelig.

§ 18

Formannen i forstanderskapet er pliktig til:

- a) å innkalte forstanderskapet til møte. Saksliste skal følge innkallelsen,
- b) å sørge for sakenes forberedelse,
- c) å føre forhandlingsprotokoll, hvor alle beslutninger innføres.

§ 19

Ordinært møte i forstanderskapet holdes minst en gang årlig etter formannens bestemmelse og innkalles med en måneds varsel. I møtet deltar med talerett, men uten stemmerett medlemmene av styre og lærerråd, praktikandenes tillitsmann, en representant for studentene på kateketseminaret, formennene i fagutvalgene og en student valgt av allmøtet. Ved forfall møter i stedet for studentenes representanter vedkommendes personlige varamann.

Dekanus og studentutvalgets leder har rett til å fremsette forslag, ved forfall prodekanus og utvalgets nestleder.

Ekstraordinært forstanderskapsmøte holdes når formannen finner det påkrevd, eller når styret eller minst 5 medlemmer av forstanderskapet forlanger det.

§ 20

Forstanderskapet velger skriftlig et styre på 5 medlemmer, hvorav minst 2 lekmenn. Dessuten velges 3 varamenn. Medlemmene velges

for 5 år. Av styret utgår hvert år ett medlem, som ikke kan velges inn igjen før ved neste valg. Ved valg av styre foreslås i alfabetisk orden 6 personer. Varamenn velges særskilt hvert år. I tilfelle stemmelikhet avgjøres rekkefølgen ved loddtrekning. Hvis styremedlemmene også er medlemmer av forstanderskapet, trer de automatisk ut av dette så lenge de er medlemmer av styret.

Medlem av styret er også studentutvalgets leder, men uten stemmetrett. Han frater under behandling av saker som gjelder utdeling av vitenskapelige stipendier og i særlige saker av konfidensiell art. Ved tilsetting av lærere har han adgang til å uttale seg om vedkommendes pedagogiske evner, men deltar ikke i den øvrige behandling av saken. Tilsetting av lærere er av konfidensiell art. I tilfelle begrunnet forfall møter i hans sted utvalgets nestleder. Forstanderskapet velger skriftlig hvert år blant styremedlemmene styrets formann og nestformann. Formannen for styret sammenkaller dette så ofte han finner det nødvendig, dog minst 6 ganger pr. år, og fører vanlig styreprotokoll.

§ 21

Styret fører det nærmere tilsyn med fakultetet og dets virksomhet og avgjør de løpende forretninger. Det ansetter lærere etter innstilling av lærerrådet. Oppstår meningsforskjell om læreransettelsen, kan to medlemmer av styret innanke saken til forstanderskapets avgjørelse. Lærerne ansettes med 6 måneders gjensidig oppsigelsesfrist. Så lenge den ved lov av 16. mai 1913 fastsatte ordning av teologisk embetsekamen står ved makt, forelegges ansettelse av nye lærere Kongen til approbasjon med en redegjørelse for at de har de vitenskapelige kvalifikasjoner som stillingen krever.

Styret ansetter nødvendige funksjonærer og anviser alle utbetalinger ved den som styret bemyndiger. Det utdeler de stipendiebeløp som er til rådighet. Det utarbeider for det årlige forstanderskapsmøte en årsberetning om fakultetets virke i sist forløpne år og forslag til nytt årsbudsjett. Videre forbereder styret i forståelse med forstanderskapets formann de øvrige saker som skal behandles i forstanderskapet.

§ 22

Styret har rett til å oppsi lærerne. Den oppsagte lærer kan innen en måned etter å ha mottatt oppsigelsen innanke saken for forstander-

skapet, som treffer den endelige avgjørelse, og likeså kan to medlemmer av styret innanke saken. Viser noen lærer forargelig vandel, kan styret straks fjerne ham fra fakultetet, inntil forstanderskapet treffer endelig avgjørelse.

§ 23

Det praktisk-teologiske seminars styre er: Menighetsfakultetets styre, dets professorer, rektor ved det praktisk-teologiske seminar og en av praktikandenes tillitsmenn. Formannen i fakultetets styre er også formann i seminarrets styre. Et arbeidsutvalg som består av dekanus, rektor, styrets formann og praktikandenes tillitsmann avgjør under ansvar for styret alle løpende saker. Prinsippspørsmål, ansetteler av faste lærere og spørsmål av vesentlig økonomisk rekkevidde må dog fram for samlet styre. Likeså enhver sak som et av styrets medlemmer forlanger behandlet av dette. Arbeidsutvalget fører egen protokoll.

§ 24

Kateketseminarets styre er: Menighetsfakultetets styre, dekanus, en lærer valgt av og blandt lærerrådets medlemmer, rektor ved kateketseminaret, en kateket i aktiv tjeneste, valgt av forstanderskapet for 2 år, og en representant for studentene ved seminaret. Formannen i fakultetets styre er også formann i seminarrets styre. Et arbeidsutvalg som består av styrets formann, dekanus, rektor ved kateketseminaret, og studentrepresentanten, avgjør under ansvar for styret alle løpende saker. Prinsippspørsmål, ansetteler av faste lærere og spørsmål av vesentlig økonomisk rekkevidde må fram for samlet styre, likeså enhver sak som et av styrets medlemmer forlanger behandlet av dette. Arbeidsutvalget fører egen protokoll.

§ 25

Kateketseminaret har sitt eget råd — seminarrådet — som består av de faste lærerne ved kateketseminaret, samt et antall representanter for de studerende, som utgjør 1/3 av det samlede antall medlemmer i rådet. Dersom studentene bare har 1 representant med sete i rådet, innkalles også varamann som deltar i rådets forhandlinger, uten stemmerett. Rektor er formann i rådet, og undervisningslederen er sekretær.

Hjelperlærere og andre timelærere kan innkalles til rådets møter i saker som vedkommer deres fag eller undervisning, dog uten stemmehett.

Seminarrådet behandler saker som gjelder studieordning, studieveiledning, og den løpende undervisning ved seminaret, velferds- og disciplinärsaker, samt spørsmål som angår det kristelige liv og samværet på seminaret.

C. ALMINNELIGE BESTEMMELSER

§ 26

Representant for studentene i fakultetets styrer, råd og utvalg som ikke tilhører Den norske kirke, er inhabil til å delta i tilretteleggelse og avgjørelse i saker som angår kirkens lære, innholdet i undervisningen eller andre saker av viktighet som angår kirken. Lærerrådet avgjør tvilstilfelle og kan gi dispensasjon fra denne inhabilitet dersom en studentrepresentant tilhører annet evangelisk-luthersk samfunn.

§ 27

Forslag til forandringer i grunnreglene må fremsettes av minst to medlemmer av forstanderskap, styre eller lærerråd, eller av studentutvalget, og innen to måneder før forstanderskapsmøte innsendes til styret. Dette behandler forslagene og oversender dem med motivert uttalelse minst en måned før forstanderskapsmøte til dettes medlemmer. Skal et forslag kunne vedtas, kreves 2/3 flertall.

§ 28

Skulle fakultetet av en eller annen grunn måtte nedlegges, må beslutning om det vedtas av minst 2/3 av alle forstandere, og forstanderskapet må da treffe bestemmelse om hva som skal gjøres med de pengemidler eller andre eiendeler som måtte være til overs.

Lov om eksamensrett for Det teologiske Menighetsfakultet av 16. mai 1913

§ 1*

Kongen bemyndiges til at meddele det Teologiske Menighetsfakultet i Kristiania ret til at avholde teologisk embedseksamen, der, uanset den i universitetsfundasens** § 39 indeholdte forskrift, gir de fra fakultetet uteksaminerte kandidater — etter bestaat avgangeksemten ved det Praktisk-Theologiske Seminar*** — adgang til presteembeder.

Som betingelse for eksamensret fastsættes:

- 1) At de beslutninger, Menighetsfakultetets forstanderskap fremtidig maatte fatte om ansættelse av nye lærere, forelægges Kongen til approbation, ledsaget av redegjørelse for, at de opfylder de for stillingen nødvendige videnskabelige krav.
- 2) At Menighetsfakultetets studie- og undervisningsplan for teologisk embedseksamen og forberedende prøver godkjennes av departementet.
- 3) At dets embedseksamen omfatter et pensum av tilsvarende størrelse som ved Universitetets teologiske embedseksamen inden hver enkelt av de disipliner, hvori der eksaminereres ved sistnævnte eksamen.
- 4) At de til enhver tid med hensyn til den teologiske embedseksamens ordning ved Universitetet gjeldende regler ogsaa befølges ved Menighetsfakultetets eksamen, saafremt ikke særlige forhold er til hinder herfor, og der ikke er git bestemmelse derom ved særskilt for Menighetsfakultetet utfærdiget reglement.
- 5) At eksaminatorer og censorer ved Menighetsfakultetets eksamen utenfor dets egne lærere oppnævnes av Kongen, og at der ved enhver eksamination eller bedømmelse av skriftlig arbeide fungerer mindst 1 censor utenfor kredsen av fakultetets lærere.

*Endret lov av 12. desember 1975 nr.

**Lov av 28. juli 1824.

***Se lov 14. mai 1902 nr. 1.

6) At Menighetsfakultetets virksomhet og ordning forøvrig i enhver henseende findes fuldt betryggende.

Eksamensretten maa kun tilstaaes indtil videre, dog ikke utover et tidsrum av 5 aar. Den kan efter ansøkning fornyes på samme maate og for samme tidsrum.

§ 2*

Reglementet for det Teologiske Menighetsfakultets embetseksamen, inneholdende bl.a. bestemmelser om eksamens skriftlige og muntlige prøver og om ordningen av eksaminasjon og sensur, utferdiges av Kongen. Tilsvarende gjelder for forberedende prøver.

*Endret ved lov av 12. desember 1975 nr

§ 3*

Adgang til å underkaste seg teologisk embetseksamen ved det Teologiske Menighetsfakultet har kun de som har examen artium eller avgangseksamen fra økonomisk gymnas eller slik høvelig utdanning Kongen fastsetter. De må dessuten ha de forberedende prøver som er bestemt av Kongen.

* Endret ved lov 10. juli 1925 nr. 4, og ved lov av 12. desember 1975 nr

§ 4*

Kongen bemyndiges til på det i § 1, siste ledd, angitte vilkår å meddele Menighetsfakultetet rett til å avholde følgende eksamer:

- a) Den lov nr. 1 av 21. juni 1886 anordnede prøve, som kan tre istedenfor den alminnelige theologiske embedseksamen, når andragende herom innsendes gjennem Menighetsfakultetets lærerråd.
- b) Praktisk-teologisk avgangseksamen for de kandidater som ansøker derom, uten hensyn til om de har tatt den theologiske embedseksamen ved Menighetsfakultetet eller ved Universitetet.

Ved denne praktisk-teologiske avgangseksamen følges såvidt mulig lov nr. 1 av 14. mai 1902 § 2 og reglement av 23. januar 1905 med deri foretatte endringer. For øvrig blir denne eksamensrett å utøve på følgende betingelser:

*Endret ved lov 10. juli 1925 nr. 4.

1. Menighetsfakultetets lærer i praktisk teologi må godkjennes av Kongen, de øvrige lærere ved dette seminar av Kirkedepartementet.
2. Menighetsfakultetets Praktisk-Theologiske Seminar står under et styre, hvis sammensetning og virksomhet fastsettes av Kongen.

§ 5*

Menighetsfakultetets styre har, så lenge det er tilstått eksamensrett, for hvert undervisningsår til Kirke- og Undervisningsdepartementet å innsende en beretning om sin virksomhet og en fortegnelse over samtlige fakultetets studerende i hvert semester, over anmeldte til eksamen og over eksamens utfall.

*Endret ved lov 10. juli 1925 nr. 4.

Det teologiske studium

Innledning

Eksamensreglement

Fakultetets eksamensforskrifter

Studieplan

I. avdeling

Forberedende prøve i Latin

II. avdeling

1. avsnitt

2. avsnitt

Spesialavhandling

INNLEDNING

1. Studiets gang

Det teologiske studium forløper i to avdelinger i henhold til studieordning og eksamsreglement av 27. oktober 1972, med senere endringer. Dertil kommer en tredje avdeling i form av et praktisk-teologisk seminar. Studietiden er beregnet til å vare totalt 13 semestre, fordelt slik:

I. avdeling, inklusiv	
Forberedende prøve i latin	6 semestre
II. avdeling	5 semestre
Det praktisk-teologiske seminar	2 semestre

2. I. avdeling

er generelt å forstå som en innledende del av det teologiske studiet. Studentene avlegger ved begynnelsen av studiet til I. avdeling *examen philosophicum* ved Universitetet i Oslo. Dertil arbeider en med gresk, hebraisk og latin, — samtidig som det gis en elementær innføring i samtlige theologiske fag.

I hebraisk og gresk språk er studiet lagt opp slik at studentene avlegger to prøver. Pensum og eksamenskrav svarer til dem som gjelder for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo, og er godkjent som likeverdige med disse. Forberedende prøve i latin leses som regel sammen med andre fag til I. avdeling, — og anbefales avgjort i 6. semester. Pensum og eksamenskrav i latin er spesielt for Menighetsfakultetet, i henhold til departementets godkjennelse av 19. november 1976.

Alle språkprøver avlegges ved MF.

Gjennom studiet av I. avdeling vil en erverve seg de nødvendige språklige og teologiske forutsetninger for det videregående teologiske studium under II. avdeling.

3. II. avdeling

er delt i 2 avsnitt.

1. avsnitt omfatter fagene Det gamle og Det nye testamente og er planlagt å vare 2 semestre.

2. avsnitt omfatter Kirkehistorie og Systematisk teologi (dogmatikk, etikk og religionsfilosofi), samt en spesialavhandling, og er planlagt å skulle vare 3 semestre.

Under studiet av II. avdeling kan en legge vekt på forskjellige fagområder, alt etter interesse og yrkesplaner.

Blant de fire nevnte hovedfagene skal en velge ett som studeres etter et maksimumspensum. Her byr hvert fag på forskjellige muligheter. De øvrige fag studeres etter normalpensum. Emnet for spesialavhandlingen kan velges blant en rekke forskjellige fag. Spesialavhandlingen skal være et selvstendig skriftlig arbeid på maksimalt 30 sider. (Se nærmere Forskrifter for arbeidet med spesialavhandlingen s. 139.)

4. Det praktisk-teologiske seminar

er organisatorisk adskilt fra teologistudiet, men danner den naturlige videreføring og avslutning av de teoretiske studier.

Arbeidet ved seminarer er langt mer praktisk rettet enn tilfellet er til teologisk embeteksamen. Praktiske øvelser i å preke, holde andakt, undervise og forrette ved gudstjenester, sammen med tjenestegjøring i en menighet, går hånd i hånd med forelesninger og studier innenfor sjælesorg, prekenlære, pastorallære m.m.

5. Studieplanen

De videre detaljer vedrørende studiet vil en få rede på ved å slå opp under de følgende avsnitt i Studiehåndboken. Her redegjøres det for de eksakte eksamenskrav innenfor disiplinene, videre vises det til de tilsvarende litteratlister.

Den oppsatte litteratur fortolker eksamenskravene både med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Listene er i prinsippet "åpne", i det det bestandig står "eller tilsvarende" etter boktitlene. Dette betyr at en student godt kan legge opp annen litteratur enn den nevnte. Dog forbeholder fakultetet seg retten til å godkjenne det som er valgt. Erstatninger for studieplanens litteratur må derfor anbefales av vedkommende faglærer. Da først vil studenten være sikker på at den foreksrevne eksamensoppmelding vil bli godkjent som basis for eksamen.

6. Innskrivning som student

For å bli innskrevet som teologiske student ved Menighetsfakultetet må en ha Examen Artium eller tilsvarende immatrikuleringens grunnlag.

a. Studenten må personlig møte opp hos fakultetets dekanus for å melde seg inn. Forut for dette skal en ha innsendt en søknad om opp-tak der en gjør rede for sine grunner til å velge det teologiske studium. Dette skriver en på vanlig papir (A-4). I tillegg til denne søker-
nad vedlegger en disse papirer i original eller bekreftet kopi:

- Akademisk borgerbrev (fåes ved immatrikuleringen)
- Vitnesbyrd fra Examen Artium, eller atester for utdannelse som har gitt grunnlag for immatrikulering,
- Dåps- og konfirmasjonsattest (fellesattest)
- Vandelsattest fra en som kjennner en godt (gjerne en prest)
- Tuberkulinkort med gyldig pirquet-prøve
- 2 bilder

b. Den som blir innskrevet som student ved Menighetsfakultetet er automatisk også medlem av Studentsamskipnaden i Oslo med de plikter og rettigheter dette innebærer.

c. Dersom en student som tidligere er blitt *releget* ved Universitetet eller ved noen annen akademisk institusjon, ønsker å bli innskrevet som student ved Menighetsfakultetet, plikter han ved innskrivningen å opplyse om saken, selv om relegasjonen ikke lenger står ved makt. Unnlater han å gjøre dette, er innskrivningen ugyldig.

d. Viser en student ved Menighetsfakultetet forargelig adferd eller forevrig en optreden som ikke er forenlig med det å studere teologi, har fakultetsrådet å bortvise ham fra fakultetet. En sådan bortvisning eller relegasjon kan være definitiv eller begrenset til et bestemt tidsrom.

7. Avbrudd i studiet

Studenter som avbryter et studium for mer enn ett semester, skal gi skriftlig melding om dette til undervisningsadministrasjonen. Studenter som vil avbryte studiet for godt, skal personlig møte opp hos fakultetets dekanus for utmelding.

REGLEMENT FOR TEOLOGISK EMBETSEKSAMEN VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Fastsatt ved kongelig resolusjon 27. oktober 1972 og med senere endringer, med hjemmel i § 2 i lov 16. mai 1913, nr. 3

§ 1. Inndeling og tittel m.m.

Teologisk embeteksamen består av to avdelinger og gir rett til titelen candidatus theologiae. For å avlegge embeteksamen kreves examen philosophicum* og forberedende prøve i gresk, hebraisk og latin.

§ 2. Første avdeling

Første avdeling omfatter skriftlig prøve i fagene: hebraisk språk og det gamle testamente, gresk språk og det nye testamente, kirkehistorie med konfesjonskunnskap, systematisk teologi, religionshistorie, misjonskunnskap, religionspedagogikk.

Nærmere bestemmelser om prøvene fastsettes av fakultetet.

§ 3. Andre avdeling

Andre avdeling består av to avsnitt:
Første avsnitt omfatter skriftlig prøve i fagene: det gamle testamente og det nye testamente, og muntlig prøve i det nye testamente.

Andre avsnitt omfatter skriftlig prøve i fagene: kirkehistorie og systematisk teologi, muntlig prøve i systematisk teologi, og en spesialavhandling om et emne innenfor et av disse fag eller andre fag fastsatt i studieplanen.

I ett av de fagene studenten avlegger skriftlig prøve, skal han avlegge prøve i et utvidet pensum (maksimumspensum). Emnet for spesialav-

handlingen må godkjennes av fakultetet. Fakultetet kan i særlege tilfeller bestemme at en student kan avlegge muntlig prøve i stedet for å levere spesialavhandling. I særlege tilfeller kan fakultetet samtykke i ombytte av et fag under avsnittene.

Nærmere bestemmelser om prøvene fastsettes av fakultetet.

*jfr. reglement om forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

§ 4. Sensorer

Ved den forberedende prøve i latin og ved prøvene til første avdeling er det to sensorer, den ene oppnevnt av departementet, den andre en av lærerne oppnevnt av fakultetet.

Ved prøvene til andre avdeling er det tre sensorer, to oppnevnt av departementet*, og en av lærerne oppnevnt av fakultetet. Spesialavhandlingen bedømmes av to sensorerer, den ene oppnevnt av departementet*, den andre oppnevnt av fakultetet.

*jfr. delegasjon ved kgl.res. 31. mai 1963.

§ 5. Oppmeldingskrav

Før oppmelding til første avsnitt i andre avdeling må studenten ha bestått examen philosophicum, prøven i latin og første avdeling.

Før oppmelding til andre avsnitt i andre avdeling må studenten ha bestått første avsnitt.

§ 6. Karakterfastsetting, begrunnelse og klage

For hver bestått prøve gis en karakter som uttrykkes i tall fra 1 til 4 angitt med en desimal. Studenter som får dårligere karakter enn 4.0 har ikke bestått. For dem settes ingen tallverdi. For språkprøvene gis karakteren "bestått" eller "ikke bestått".

I fag med både skriftlig og muntlig prøve gis det en foreløpig karakter for skriftlig prøve som meddeles studenten. Etter muntlig prøve fastsettes den endelige karakter for faget. Studenter som ikke har bestått skriftlig prøve, kan ikke framstille seg til muntlig prøve.

For første avdeling regnes det ut en samlet karakter ved at karakterene i de teologiske prøver summeres og deles med antall prøver.

Om begrunnelse og klage over sensurvedtak og klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur skal forskrifter fastsatt av departementet 19. januar 1973 for universitets- og høgskoleeksamener gjelde. Fakultetet skal ha de funksjoner som i forskriftenes er lagt til styret. Klagenemnda etter forskriftenes § 2, andre ledd, skal bestå av minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 skal være sensor oppnevnt av departementet.

§ 7. Hovedkarakter

Hovedkarakteren regnes ut som et veiet middeltall av karakteren til første avdeling og karakterene i de enkelte fag til andre avdeling. Hovedkarakteren angis med en desimal som forhøyes dersom andre desimal ville bli 5 eller høyere. Ved utregningen gis karakteren for første avdeling vektallet 3, for andre avdeling gis karakteren i faget med utvidet pensum (maksimumspensum) vektallet 2 og karakteren i de øvrige fag og for spesialavhandlingen vektallet 1. Ved gjentatt prøve skal beste karakter gjelde.

Fakultetet bestemmer om kandidater som er fritatt for prøve etter § 10 skal få hovedkarakter.

Hovedkarakteren angis med grad og tallverdi slik:

Laudabilis prae ceteris	1.0 — 1.5
Laudabilis	1.6 — 2.5
Haud illaudabilis	2.6 — 3.2
Non contemnendus	3.3 — 4.0

Det gis innberetning til Kongen om kandidater som har oppnådd hovedkarakteren laudabilis prae ceteris og som ikke har framstilt seg mer enn en gang til noen prøve.

§ 8. Vitnemål

På vitnemål for fullført teologisk embeteksamen oppføres hovedkarakteren, faget med utvidet pensum (maksimumspensum). Tittelen på spesialavhandlingen og eventuelt fritak etter § 10.

§ 9. Ny prøve og kontinuasjon

En student kan ikke framstille seg til ny prøve i samme fag og til latinpøye mer enn tre ganger. Fakultetet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsen.

Den som unnlater å møte fram eller trekker seg under prøven, regnes for å ha framstilt seg når godkjent forfallsgrunn ikke foreligger.

Fakultetet fastsetter de regler som skal gjelde for framstilling til ny prøve og kontinuasjonsprøve.

§ 10. Fritak

Fakultetet kan frita for prøve når tilsvarende krav er oppfylt ved fakultetet eller annen institusjon. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

Fakultetets avgjørelse kan påklages til departementet.

§ 11. Fakultetets forskrifter

De forskrifter fakultetet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes av fakultetet med mindre forskriften gir hjemmel til det.

§ 12. Ikrafttredelse

Reglementet tar til å gjelde 1. november 1972.

FAKULTETETS EKSAMENSFORSKRIFTER

Fastsatt i fakultetsråd 16. mars 1972 med senere endringer

1.

Eksamensoppmelding / Annulering av eksamensoppmelding. (kfr. reglement § 5 og 9)

Oppmelding skjer skriftlig innen de fastsatte frister på eget skjema til hver avdeling/avsnitt. Her gjør en rede for sine studier i de forskjellige fag og vedlegger vitnesbyrd for de eksamener som er avgjort utenfor fakultetet. Det forutsettes at semester- og eksamsavgift betales.

Annulering av eksamensoppmelding må skje skriftlig og mottas inntil en uke før eksamensdagen i vedkommende fag. Studenter som ikke møter til eksamen eller trekker seg etter annulleringsfristens løp regnes for å ha fremstilt seg til eksamen.

2.

I. avdelings prøver (kfr. eksamsreglementet § 2).

a. Samtlige prøver er skriftlige.

b. Samtlige prøver avholdes hvert semester.

c. De enkelte prøver, i den rekkefølge de anbefales i undervisningsplanen:

2. SEMESTER:

Gresk språk, prøve I, 2 t. prøve. Studenten skal oversette ett eller to mindre avsnitt fra pensum og besvare spørsmål fra grammatikken.

3. SEMESTER:

Gresk språk, prøve II, 2 t. prøve. Studenten skal oversette et avsnitt fra det resterende språklige pensum og besvare spørsmål fra grammatikken. For oppmelding til denne greskprøve II kreves at studenten har bestått den første prøve i gresk eller har tilsvarende kompetanse.

4. SEMESTER:

Kirkehistorie med konfesjonskunnskap og misjonskunnskap, 4 t. prøve. Som oppgave gis en essay-oppgave fra ett av de tre nevnte fagområder.

Hebraisk språk, prøve I, 2 t. prøve. Studenten skal oversette ett eller to mindre avsnitt fra pensum og besvare spørsmål fra grammatikken. *Det nye testamente, 4 t. prøve.* Som oppgave gis enten: å oversette og for tolke et avsnitt fra det detaljeksegetiske pensum, eller: å besvare en oppgave fra de øvrige nytestamentlige disipliner. For oppmelding til denne prøve kreves at studenten har bestått den første prøve i gresk eller har tilsvarende kompetanse.

5. SEMESTER:

Systematisk teologi og religionspedagogikk, 4 t. prøve. Som oppgave gis en essay-oppgave fra ett av de to områdene.

Hebraisk språk, prøve II, 2 t. prøve. Studenten skal oversette et avsnitt fra det resterende språklige pensum og besvare spørsmål fra grammatikken. For oppmelding til denne hebraiskprøve II kreves at studenten har besått den første prøve i hebraisk eller har tilsvarende kompetanse.

6. SEMESTER:

Religionshistorie, 2 t. prøve. Studenten skal besvare en essay-oppgave.

Det gamle testamente, 4 t. prøve. Som oppgave gis enten: å oversette og for tolke et avsnitt fra det detaljeksegetiske pensum, eller: å besvare en essay-oppgave fra de øvrige gammeltestamentlige disipliner. For oppmelding til denne prøve kreves at studenten har bestått den første prøve i hebraisk eller har tilsvarende kompetanse.

d. Hjelpe midler:

Ved de språklige prøver tillates ikke bruk av hjelpe midler ut over tekstutgavene. (Dersom de vanlig brukte tekstu t gaver også inneholder oversettelse/ordliste, vil oppgaveteksten foreligge trykt på eget ark.)

Ved de øvrige prøver kan en ha med følgende litterære hjelpe midler:

1. **Kittel, R.** (ed): *Biblia Hebraica*, Stuttg., 7. utg. eller senere (hvori innarbeidet varianter av dødehavstekstene) (BHK)

og/eller

- Elliger, K./Rudolph, W. (ed.): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttg., 1968 ff. (BHS)

2. **Lisowsky, G.**: *Konkordanz zum Hebräischen Alten Testament*, Stuttg. 1958, eller senere
og/eller
3. **Mandelkern, S.**: *Veteris Testimenti Concordantiae*. Jerusalem/Tel Aviv, 1967.
3. **Gesenius, W./Buhl, F.**: *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*, Berl./Gött./Heidlb. 17/1962 eller senere.
og/eller
4. **Köhler, L./Baumgartner, W.**: *Lexicon in Veteris Testimenti Libros*, Leiden 1953 (med supplementum.)
og/eller:
5. **Brown, F./Driver, S.R./Briggs, C.A.**: *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Oxford 1966.
og/eller:
6. **Holladay, W.L.**: *A Concise Hebrew and Aramic Lexicon of the Old Testament*, Leiden 1971.
4. **Nestle, E.(ed.): Novum Testamentum Graece**, Stuttg. 25/1963.
i tillegg er det anledning å bruke:
7. **Aland/Black/Martini/Metzger/Wikgren(ed.): The Greek New Testament**, Münst. 3/1976. (U.B.S.-utgaven) (Med eller uten Dictionary.)
5. **Huck, A./Lietzmann, H.(ed.): Synopse der drei ersten Evangelien**, Tüb. 12/1975.
og/eller:
8. **Aland, K.(ed.): Synopsis Quattour Evangeliorum**, Stuttg. 6/1964.
6. **Bauer, W.**: *Wörterbuch zum Neuen Testament*, Berl. 5/1971. (Engelsk utg.: Arndt, W.F./Gingrich, E.W.: *A Greek-English Lexicon of the N.T.* 1956.)
7. **Schmoller, O.**: *Handkonkordanz zum N.T.* Stuttg. 7/1960.
8. Latinsk ordbok og ordbøker fra og til de viktigste moderne språk: engelsk-norsk, tysk-norsk, fransk-norsk og vice versa.
9. *Zeichenerklärung og Erlauterungen der Akzente til Kittels utgave, samt Explanatio signorum til Nestles utgave.*

Øvrige hjelpe midler bare til bruk ved II.avdelingsprøver, se s. 34.

I alle tekstutgaver tillates det å streke under lesemåte i apparatet samt ved hjelp av en strek under henvisningsbokstaven (-tegnet) opp i teksten å signalisere en sådan understrekning.

Likeså tillates tilføyelse av lesemåter eller konjekturen som ikke finnes i apparatet, også angivelse av grunnlag eller motivering for disse, dog således at man herunder kun nytter de vanlige tegn, bokstaver eller termini som forekommer i apparat og tekst i de godkjente tekstutgaver.

I GT kan dessuten i margen være avmerket den tradisjonelle kilde-sondring ved hjelp av de vanlige bokstavtegn og eventuelt ved bruk av forskjellige farger.

I Synopsen kan dessuten være avmerket sæstoff/fellesstoff, f.eks. ved bruk av forskjellige farger, men uten bruk av ord, bokstaver eller tall.

Utover dette er i tekstuavgavene ingen tilføyelser, merker eller understrekninger tillatt, i leksjon og konkordans overhodet ingen. Dog tillates i leksika markeringer av tall og/eller bokstaver i begynnelsen av underavsnitt i artiklene. Likeså tillates alfabetregister i leksika og konkordanser.

Ingen notater må medbringes eller nytties ved prøvene, heller ingen form for oversettelser. Har noen med seg sitt lommetestamene, må dette innleveres til inspektøren før oppgaven leses opp.

3. Prøven i latin

6. SEMESTER:

Latinsk språk, 2 t. prøve. Studenten skal oversette et mindre avsnitt av pensum og besvare spørsmål fra grammatikken. Prøven må være avgjort før oppmelding til 1. avsnitt av II. avdeling, (kfr. reglement, § 5.)

4. II. avdelings prøver (kfr. reglementet, § 3)

a. 1. avsnitt

Skriftlig prøve avholdes i
Det gamle testamente.
Det nye testamente.

Prøvene varer 8 timer.

Ved hver skriftlig prøve kan gis inntil 2 oppgaver som begge skal besvares. Prøven i Det nye testamente er begrenset til å omfatte eksempel og bibelteologi.

Muntlig prøve avholdes i Det nye testamente. Prøven er begrenset til å vare 30 min. og er begrenset til å omfatte eksamenskravene for kurserisk redegjørelse, innledning og nytestamentlige historieproblemer. (D.v.s. punktene 2, 3 og 5 under A. Eksamenskrav s. 92. Kfr. nærmere presisering av pkt. 2 s. 88.)

Dersom kandidaten avlegger prøve i et utvidet pensum (maksimumspensum) i Det nye testamente, kan den muntlige prøve også omfatte den del av det utvidede pensum (maksimumspensum) som ikke inngår i normalpensum.

Følgende punkter kan oppsummeres som eksamenskrav til muntlig prøve i Det nye testamente:

- Lesning og oversettelse fra kurserisk tekstpensum. (pkt. 2, s. 92)
- Kurserisk kjennskap til disposisjon, hovedtanker og enklere eksegesiske spørsmål til dette tekstpensum. (s. 88)
- Godt kjennskap til innledningsspørsmål til de tekster som er lagt opp detaljeksegetisk. (pkt. 3, s. 92)
- Kjennskap til Tekst- og kanonhistorien. (pkt. 3, s. 92)
- Kjennskap til sentrale historieproblemer innen Jesu/Paulus liv og gjerning. (pkt. 5, s. 92)
- Maksimumspensum, — dersom en har lagt opp dette i Det nye testamente. (se ovenfor)

b. 2. avsnitt

Skriftlig prøve avholdes i

Kirkehistorie.

Systematisk teologi.

Prøvene varer 8 timer.

Ved hver skriftlig prøve kan gis inntil 2 oppgaver som begge skal besvares.

Muntlig prøve avholdes i Systematisk teologi, og (i det tilfelle at en student har fått adgang til å avlegge en muntlig prøve istedenfor å innlevere en spesialavhandling) i et spesielt emne ("spesialfag"). (Se s. 145)

Den muntlige prøve i Systematisk teologi er begrenset til å være 30 min. og er begrenset til å omfatte den/de disipliner som det ikke er prøvet i ved den skriftlige prøve.

Dersom kandidaten avlegger prøve i et utvidet pensum (maksimumspensum) i Systematisk teologi, kan den muntlige prøve også omfatte den del av det utvidede pensum (maksimumspensum) som ikke inngår i normalpensum.

c. Hjelpebidrifter:

Ved 1. og 2. avsnitts prøver under II. avdeling kan en ha med de samme litterære hjelpebidrifter som ved prøvene i de teologiske fag til I. avdeling, slik det er anført på s. 30-31.

og i tillegg:

1. **Rahlfs, A. (ed.): Septuaginta I-II.** Stuttg. 8./1935 (eller eventuelt Swets utg.)
2. **Morrish, E.: A Concordance of the Septuagint.** Lond. 1974.
3. **Bettenson, H.: Documents of the Christian Church,** 2. utg. 1963.
NB: Dette hjelpebidriffet gjelder kun for prøven i kirkehistorie.
4. Etter særlig tillatelse kan også andre tekstdokumenter, leksika og konkordanser benyttes. Skriftlig søknad om dette sendes undervisningsleder i god tid før eksamen.

Kandidaten anmerker på besvarelsen hvilket leksikon som er nyttet i GT og NT, og hvilken tekstdokumentasjon som er brukt i GT og NT.

d. Spesialavhandling

Emnet for *spesialavhandlingen* skal godkjennes av vedk. faglærer eller av den som av fakultetet er oppnevnt som sakkyndig. Spesialavhandlingens omfang inklusive anmerkninger skal holdes innenfor rammen av omlag 13.000 ord. Bibliografi over anvendt litteratur kommer i tillegg. Arbeidet skal innleveres før II. avdelings siste eksamen innen frister fastsatt av fakultetet; (kfr. for nærmere opplysninger: Forskrifter for arbeid med spesialavhandling. s. 139)

Fakultetet kan i særlige tilfeller gi en kandidat anledning til å levere spesialavhandlingen etter alle de øvrige prøver til II. avdeling. Spesialavhandlingen skal da leveres innen den alminnelige frist for dette i det følgende semester.

5.

Regler for eksamenskandidater. — Teologisk embetseksamen

(Vedtatt i Menighetsfakultetets professorråd, 2. april 1964, med senere endringer.)

- a. Kandidatene må innfinne seg presis om morgenen, og i tilfelle sykdom eller annen hindring melde fra om dette så snart som mulig. Kommer en kandidat først etter at oppgaven er opplest, kan han ikke delta i dagens prøve, men kan etter søknad gis adgang til å gå opp til utsatt prøve.
- b. Angående hjelpebidrifter som er tillatt til bruk under eksamen, se ovenfor til pkt. 2.d og 4.c. (hhv. s. 30 og 34)
- c. Besvarelsen innleveres senest når tiden er ute, uten hensyn til om den er fullført eller ikke.
- d. Oppgavens ordlyd avskrives etter det utdelte oppgaveark og settes på besvarelsens tittelside. Under dette skrives det nummer en har fått tildelt, derimot ikke navn. Kandidatene nyter fakultetets parir.
- e. Ved prøvene til I. avdeling fører kandidatene besvarelsen inn på hver side. Ved prøvene til II. avdeling derimot på annenhver side, slik at venstresiden hele tiden er til disposisjon for eventuelle tilfø

yélsjer. For begge avdelinger gjelder at besvarelsen innføres slik at dobbeltarkene etterhvert blir liggende oppå hverandre og ikke inni hverandre. Sidene nummereres fortløpende og arkene bindes sammen i margen.

- f.** Dersom en besvarelse er vanskelig å lese på grunn av utydelig håndskrift, forkortelser og lign., må kandidaten være forberedt på ikke å få sensur.
- g.** Dersom en kandidat på grunn av sykdom (eller tvingende velferdsgunner) er hindret fra å møte til skriftlig eksamen og har innsendt legeattest, kan han gis adgang til å gå opp til utsatt prøve i vedkommende fag. Denne prøve skal holdes så snart kandidatens helse og forholdene førørig tillater det, om mulig innen det samme semester. For utsatt prøve betales ikke eksamensgebyr.
- h.** Dersom en kandidat blir syk under selve arbeidet med den skriftlige oppgave, må han, før han forlater eksamenssalen, innlevere sitt arbeid til sensur. I motsatt fall betraktes han som å ha trukket seg. Dersom han samme dag innsender legeattest som blir godtatt, kan han gis adgang til å gå opp til utsatt prøve etter samme bestemmelse som i pkt. g.
- i.** Dersom en kandidat, etter å ha avgjort de skriftlige prøver, på grunn av sykdom (eller tvingende velferdsgunner) er forhindret fra å avlegge den muntlige prøve sammen med de øvrige eksamenskandidater, kan han gis adgang til å gå opp til utsatt prøve etter samme bestemmelse som i pkt. g., dersom han før den muntlige prøve innsender legeattest.
- j.** Kandidater som har avgjort de skriftlige prøver, kan ikke unndra seg sensur for disse.
- k.** Ingen form for meddelelse må finne sted mellom kandidatene uten gjennom inspektør.
- l.** Ingen kandidat må forlate eksamenssalen før tidligst en time etter at oppgaven er utdelt.
- m.** Ingen kandidat må forlate sin plass mens eksamen pågår unntatt når han går ut for å trekke frisk luft, eller for å gå på toalettet. Dette kan skje ved henvendelse til inspektør. Høyest 2 kandidater kan være ute om gangen og da ledsaget av inspektør.
- n.** Ved opphold utenfor eksamenssalen, på spaserturer etc. må ingen samtale om oppgaven eller overhodet om theologiske emner finne

sted, verken mellom kandidatene innbyrdes eller mellom inspektør og kandidat.

- o.** Fakultetets regler for røykesfrie områder gjelder også for eksamenskandidater.
- p.** Dersom en kandidat overveier å trekke seg fra eksamen, skal han først konferere med enten dekanus, undervisningsleder eller studeieleder.

6.

Kontinuasjonsprøve (kfr. reglement, § 9)

En student som ikke har bestått den forberedende prøve i latin eller en prøve til I. eller II. avdeling, kan fremstille seg til kontinuasjonsprøve i vedkommende fag ved begynnelsen av det følgende semester eller ved en av de følgende ordinære eksamener. Når en student fremstiller seg til kontinuasjonsprøve i et fag, får han eksamensvitnemålet på grunnlag av denne prøve.

(Det understrekkes at dette punkt i eksamensforskriftene for tiden er under revisjonsarbeid. Eventuelle forandringer av gjeldende regler vil bli kunngjort gjennom oppslag.)

7.

Overgang fra kristendomskunnskap til teologi (kfr., reglement, § 10)

- a.** De studenter som har avgjort fakultetets *grunnfags-eksamen* i kristendomskunnskap eller en eksamen som av fakultetet er godkjent som faglig jevngod med denne, kan fritas fra å avlegge I. avdelings eksamener mot å avlegge I. avdelings språkprøver og prøvene i GT og NT.
For disse studenter utregnes karakteren for I. avdeling slik: Karakteren for grunnfagseksemten teller 3, karakterene i GT og NT begge 1.

- b.** De studenter som har avgjort fakultetets *mellomfags-eksamen* i kristendomskunnskap eller en eksamen som av fakultetet er godkjent

som faglig jevngod med denne, kan fritas fra å avlegge I. avdelings eksamen mot å avlegge følgende tilleggsprøver:

forberedende prøve i gresk for teologer, og
forberedende prøve i hebraisk.

For disse studenter erstatter karakteren for mellomfagseksamen karakteren for eksamen til I. avdeling.

c. De studenter som har avgjort fakultetets *hovedfags-eksamen* i kristendomskunnskap eller en eksamen som av fakultetet er godkjent som faglig jevngod med denne, fritas fra å avlegge I. og II. avdelings skriftlige og muntlige prøver og fra kravet om spresiallavhandling mot å avlegge følgende tilleggsprøver (under forutsetning av at de har avgjort forberedende prøve i gresk og latin for teologer, eller tilsvarende, og forberedene prøve i hebraisk):

en skriftlig prøve i GT lik tilsvarende prøve ifølge normalpensum under II. avdeling, bortsett fra eksamenskravenes pkt. 2.

en skriftlig prøve i kirkehistorie av 5 t. varighet og med følgende krav: utførlig kjennskap til et avsnitt fortrinnsvis fra dogmehistorien eller reformasjonstiden, hentet fra normal- eller maksimumspensum, studert på grunnlag av litteratur av ca. 300 s. omfang, og med samme hjelpebidrør som for teologer bestemt.

en muntlig prøve i NT tilsvarende hovedfagseksamsens pensum fra grunnteksten med særskilt vekt på eksegese fra grunnteksten og på metodiske spørsmål i forbindelse med denne.

For disse kandidater utregnes hovedkarakteren for teologisk embets-eksamen slik (kfr. reglementets § 7):

mellomfagseksamen, vekttall	3
hovedfagseksamen, vekttall	4
prøven i GT, vekttall	1
prøvene i kirkehistorie og NT, deres middelkarakter, vekttall	1

Under hensynstagten til hovedfagsoppgavens emne kan det etter søknad til Lærerrådet dispenseres fra kravet om prøve i KH.

For disse kandidatene utregnes hovedkarakteren slik:

mellomfagseksamen, vekttall	3
hovedfagseksamen, vekttall	4
prøven i GT, vekttall	1
prøven i NT, vekttall	1

Dersom kandidaten har avgjort hovedfagseksamen i NT uten å kunne benytte hjelpebidrør på norsk, bortfaller kravet om prøve i NT.

For disse kandidater utregnes hovedkarakteren slik:

mellomfagseksamen, vekttall	3
hovedfagseksamen, vekttall	4
prøven i GT, vekttall	1
prøven i kirkehistorie, vekttall	1

For de kandidater som fritas fra kravet om prøve både i KH og i NT utregnes hovedkarakteren slik:

mellomfagseksamen, vekttall	3
hovedfagseksamen, vekttall	5
prøven i GT, vekttall	1

FORSKRIFTER OM BEGRUNNELSE OG KLAGE VED UNIVERSITETS- OG HØGSKOLEEKSAMENER

*Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 19. januar 1973
med hjemmel i kongelig resolusjon 5. desember 1969 om delegasjon
m.v. i forbindelse med Forvaltningslovens ikraftsettelse.*

§ 1. Begrunnelse

Eksamenskandidat ved universitet eller høgskole har etter at sensur er falt, rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket av egne eksamensprestasjoner. Redegjørelsen gis av en av sensorene. Finner sensoren det hensiktsmessig, kan redegjørelse gis skriftlig.

Er det gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensorveiledning), skal de være tilgjengelige for kandidatene etter at sensuren er falt.

§ 2. Klage over innholdet av sensurvedtak

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig. Finnes klagen å være uberettiget, endres vedtaket. I motsatt fall gis klageren en skriftlig begrunnelse for sensuren, og en frist på tre uker til å meddele om klagen opprettholdes.

Opprettholdes klagen, skal denne behandles av en særskilt klagenemnd, som oppnevnes av styret*, det høyeste organ ved institusjonen.

Examen philosophicum kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Muntlig eksamen, propedeutiske prøver og praktiske prøver kan ikke påklages. Er kretsen av sakkyndige i et fag så liten at styret ved institusjonen ikke anser det mulig å sammensette en klagenemnd med tilstrekkelig kynighet, kan sensurvedtaket ikke påklages.

*Iflg. departementets fastsettelse av 31/10-73 skal ved MF fakultetet ha de funksjoner som i forskriftene er lagt til styret.

§ 3. Behandlingen i klagenemnda

Klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur behandles av det høyeste organ ved institusjonen, eller av det klageorgan som dette gir fullmakt. Finner klageorganet feil som kan ha hatt betydning for utfallet, opphever det sensurvedtaket og bestemmer om det skal foretas ny sensur eller holdes ny prøve. Klageorganets avgjørelse er endelig.

§ 5. Fullmakt til å gi nærmere regler

Styret ved institusjonen kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemndas sammensetning, hvilket organ ved institusjonen klagen skal fremsettes for og om hva som skal regnes som påtakelig misforhold etter § 3. Forøvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kap. VI.

MIDLERTIDIGE, NÆRMERE REGLER OM BEGRUNNELSE, OM KLAGENS FORM OG INNHOLD M.M.

Kfr. Forskrifter om begrunnelse m.m. av 19/I-73, § 5.

1. Om begrunnelse

studenter som ønsker en redegjørelse for sensurvedtak må henvende seg til den av sensorene som disse har utpekt til dette formål innen 1 uke etter at skr. sensur er falt.

2. Om klagens form og innhold

Klage over innholdet av sensurvedtak så vel som klage over saksbehandlingen fremsettes skriftlig til Lærerrådet og må være begrunnet.

3. Om frist for klagen

Klage over innholdet av sensurvedtak må være innkommet innen 2 uker etter at sensuren er falt.

Klage over saksbehandlingen må være innkommet innen 1 uke etter skr.sensuren er falt.

4. Om klagenemndas sammensetning

Klagenemnda skal ha sammensetning som tilsvarer sensurkollegiet. Et flertall i klagenemnda skal være nye i forhold til sensurkollegiet. Klagenemnda oppnevnes av Lærerrådet.

5. Om hva som skal regnes som påtagelig misforhold etter forskriftenes § 3

For at klagenemnda skal kunne fastsette en ny karkater, må den — der hvor det gis tallkarakter — finne at det er et misforhold mellom eksamensprestasjoner og eksamensresultat på minst 3/10 ved en eksamen som har karakterskala fra 1.0 til 4.0.

Vedtatt i Fakultetsråd 29/11-73.

STUDIEPLAN FOR TEOLOGISTUDIET

Godkjent av Kirke- og undervisningsdepartementet i skriv av 27. oktober 1972 med senere endringer.

OVERSIKT OVER STUDIET:

13	Praktikum Praktisk-teologisk seminar. Sthb. s. 165				
12					
11	ST.	KH.			2 avsn.
10	Systematisk teologi. (Troslære, etikk og rel.filosofi) Sthb. s. 120	Kirkehistorie. Sthb. s. 109			
9	Spesialavhandlingen Sthb. s. 139				II. avd.
8	GT. Det gamle testamente. Sthb. s. 68		NT Det nye testamente. Sthb. s. 87		1. avsn.
7		RH	Latin	GT	
6					
5			Hebr. II	GT	ST-RP
4	KH-MK		NT	Hebr. I	GT ST
3	KH	Gr. II	NT	Hebr. I	
2	KH.	Gr. I	NT		ST
1	Ex.phil.	Gr. I			

Semester

Sthb = Studiehåndboken 1978. (Sidehenvisn.)
Dobbel strek angir tidspunkt for eksamen.

I. AVDELING

Studiets omfang

I. avdeling omfatter følgende fag:

Hebraisk språk, Det gamle testamente, Gresk språk, Det nye testamente, Kirkehistorie med konfesjonskunnskap, Systematisk teologi, Religionshistorie, Misjonskunnskap og Religionspedagogikk.

Det anbefales at studentene avlegger examen philosophicum i 1. semester, og den forberedende prøve i latin i 6. semester.

Studiet og undervisningen

Undervisningen dekker i løpet av 6 semestre vesentlige deler av pensum, og den vil i særlig grad rettes mot de områder der den ansørte litteratur ikke er dekkende. Bestemte områder er imidlertid overlatt studentene til studium på egen hånd. Forutsetningen er at det her foreligger litteratur/studiemateriell som svarer til eksamenskravene. Undervisningen i gresk og hebraisk gis som gruppeundervisning gjennom tre semestre. Studentene anbefales å følge undervisningen gjennom alle tre semestre i begge språk. Regelmessig fremmøte og aktiv deltagelse i seminargruppene er den beste hjelpe til å få et effektivt språkstudium.

Undervisningen er ikke obligatorisk, men studentene bør følge den undervisning som gis for å komme inn i en hensiktsmessig studieprogressjon.

Det er anledning til å gå opp til alle prøver hvert semester. De eksamensterminer studieplanen for I. avdeling og for latin nevner, er *veiledende*. Dog kreves bestått språkprøve I eller tilsvarende kompetanse for oppmelding til språkprøve II i gresk og hebraisk og til eksamen i NT henholdsvis GT under I. avdeling. Examen philosophicum, I. avdeling og prøven i latin må være bestått for oppmelding til 1. avsnitt i II. avdeling, kfr. reglement, § 5.

Ved begynnelsen av 1. semester avholdes et kurs i studieteknikk. Her får studentene også en generell innføring i I. avdeling. I løpet av 1. og 3. semester avholdes også kurs i praktisk teologi.

HEBRAISK SPRÅK/DET GAMLE TESTAMENTE

Omfang og karakter

Hovedvekten ligger på innlæringen av det hebraiske språk og på det eksegetiske arbeid med gammeltestamentlige tekster fra den hebraiske Bibel (BH). Til dette eksegetiske studium er knyttet arbeid med de øvrige disipliner: Israels historie, gammeltestamentlig innledning, tekst- og kanonhistorie samt bibelkunnskap.

A. Eksamenskrav

Ved prøvene i Hebraisk språk/Det gamle testamente kreves:

1. kjennskap til elementene i hebraisk språk og grammatikk, lik kravene ved prøven for teologer ved Universitetet i Oslo. Denne prøve faller i to deler,

HEBRAISK I:

- a. en første prøve der det kreves:

kjennskap til grunnelementene i den hebraiske grammatikk og oversettelse av 18 s. Biblia Hebraica — (Kittels Biblia Hebraica), 3. utg. (BHK) eller Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS).

For tiden legges et av fakultetet bestemt utvalg av trykte og språklig kommenterte tekster i Helmer Ringgren: Hebreisk nybörjarbok, til grunn, likevel slik at Genesis 1-3, Exodus 20, 1-17, Jesaja 6 og Amos 7, 1-8,3 leses i sin helhet.

HEBRAISK II:

- b. en prøve nr. 2 der det kreves:

godt kjennskap til elementene i den hebraiske grammatikk og oversettelse av utvalgte tekster fra Biblia Hebraica som utgjør minst 25 s. i BHK resp. BHS.

For tiden gjelder følgende utvalg:

Genesis 12,1-9; 22,1-19; 28,10-22.

Exodus 3,1-17; 19.

Deuteronomium 6,4-9; 7,6-11; 26,1-11.

Josva 24,1-28.

2. Sam. 2,1-4; 5,1-10.

Jesaja 7,1-17; 8,1-18; 9,1-6; 11,1-9; 42,1-9.

Jeremia 1; 31,31-37.

Amos 5.

Hosea 1-3.

Salme 2; 8; 13; 22; 23; 24; 46; 51; 97; 110.

Job 26.

DET GAMLE TESTAMENTE:

2. detaljeksetisk kjennskap til følgende tekster (i BHK. resp. BHS):
Genesis 1-3; 12,1-9; 22,1-19.
Exodus 19,1-20, 17.
Deuteronomium 6,4-9.
Josva 24,1-28.
Jesaja 6.
Amos 5; 7,1-8,3.
Salme 8; 13; 51.
3. oversiktsmessig kjennskap til Israels historie.
4. oversiktsmessig kjennskap til gammeltestamentlig innledning, tekst- og kanonhistorie.

B. Undervisningen

I 3. og 4. semester blir det gitt en innføring i hebraisk språk og grammatikk, kfr. eksamenskravenes pkt. I a. Undervisningen gis i grupper 3, henholdsvis 2-3 t/uke. Den første skriftlige prøven i hebraisk språk anbefales avgjort ved slutten av 4. semester og må være avgjort før oppmelding til eksamen i GT på I. avdeling.

I 5. semester blir hebraisk språk og grammatikk gjennomgått i grupper 3 t/uke. Den andre skriftlige prøven i hebraisk språk anbefales avgjort ved slutten av 5. semester.

I 4. semester holdes det forelesninger over gammeltestamentlig innledning, tekst- og kanonhistorie og tekster med henblikk på Israels historie, 2 t/uke gjennom det meste av semesteret. I slutten av semesteret blir det holdt forelesninger om tekstfortolkningens metodikk, 2 t/uke.

I 5. og 6. semester blir tekster fra det detaljeksegetiske pensum (etter BH) gjennomgått i forelesninger 2 t/uke. Det legges vekt på å se sammenhengen mellom disse tekster og Det gamle testamente budskap først. Den skriftlige prøven i Det gamle testamente anbefales avgjort ved slutten av 6. semester.

C. Litteratur

A-1 HEBRAISK SPRÅK

- Kittel, R. (ed.): *Biblia Hebraica*, Stuttgart 7. utg. (el. senere),
 Elliger, K./Rudolph, W. (ed.): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1968 ff.
 Ringgren H.: *Hebreisk nybörjarbok*, Lund 1969,
 supplert med:
 Birkeland H.: *Lærebok i hebraisk grammatikk*, 2. utg. Oslo 1965,
 eller tilsvarende
 Holladay, W. L.: *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Leiden 1971.
 Hammerschaimb, E.: *Genesis. En sproglig analyse*, 4. opl., København 1974.

A-2 DET GAMLE TESTAMENTE — DETALJEKSEGESE

(Angående forkortelser av kommentarer, se forklarende oversikt under II. avdeling s. 71)

Til alle pensum-tekster:

Bjørndalen, A. J.: *Eksegese av hebraiske tekster fra Det gamle testamente*, Oslo. Bd. I, 2. utgave 1976; Bd. II, 2. oppdag 1977.

Til de enkelte tekster:

Under forutsetning av utfyllende grunnspråklig eksegese:

Til Genesis:

- Bjørndalen, A.J. m.fl.: *Første Mosebok. En kommentar*, 2. utgave, Oslo 1973.
 Speiser, E.A.: *Genesis. Introduction. Translation and Notes*, 2nd edition, Garden City 1964.

Til Exodus:

- Seierstad I.P./Dale, Aa.: *De ti bud*. Oslo 1966.

Til Deuteronomium:

- Von Rad, G.: *Das fünfte Buch Mose. Deuteronomium*, 2. Aufl., Göttingen 1968. (ATD-8)

Til Josva:

- Hertzberg, H. W.: *Die Bücher Josua, Richter, Ruth*, 5. Aufl., Göttingen 1973. (ATD-9)

Til Jesaia:

- Kaiser, O.: *Der prophet Jesaja. Kapitel 1-12*, 4. Aufl., Göttingen 1974. (ATD-17)

Til Amos:

- Mays, J. L.: *Amos. A Commentary*. London 1969. (Old Testament Library, OTL).

Til Salmene:

- Weiser, A.: *Die Psalmen. I-II*, 8. Aufl., Göttingen 1973. (ATD 14-15) eller tilsvarende litteratur.

Forøvrig henvises det til språklig-eksegetisk gjennomgåelse i forelesninger.

Til eksegetisk metode

Kort innføring:

- Bjørndalen, A.J.: *Eksegese av hebraiske tekster fra Det gamle testamente*, Bd. I, 2. utgave 1976, side 11-30.

Utførligere fremstillinger:

- Barth, H. — Steck O.H.: Exegese des Alten Testaments. Leitfaden der Methodik, 5. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1974.
- Fohrer, G. m.fl.: Exegese des Alten Testaments. Einführung in die Methodik, Heidelberg 1973.
- Adam, G./Kaiser, O./Kümmel, W.G.: Einführung in die exegetischen Methoden, 5. Aufl., München 1975.
- Rian, D.: Eksegetisk metode, Skrивестуа MF 1969.

A-3 ISRAELS HISTORIE

Ringgren, H.: Israels historia och religion, i Albrektson, B./Ringgren, H.: En bok om Gamla testamentet, Lund 1969, bortsett fra de rel.-historiske og teologiske avsnitt (s. 22f, 26-28, 30-32, 35f, 43-50, 89-95 og 97-117), eller tilsvarende litteratur.

Utfyllende litteratur:

- Kapelrud, A. S.: Israel, Oslo 1969.
- Nielsen, E.: Grundrids af Israels historie, 2. utg. Kbh. 1966.
- Anderson, G. W.: The History and Religion of Israel, Lond. 1966.

A-4 INNLEDNING, TEKST- OG KANONHISTORIE

Albrektson, B.: Gammaletestamentlig isagogik, i: Albrektson, B./Ringgren, H.: En bok om Gamla testamentet, Lund 1969, s. 121-266, eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

- Westermann, C.: Kurze Bibelkunde des Alten Testaments, Stuttg. 1974.
- Westermann, C.: Tausend Jahre und ein Tag, Gütersloh. 1965.
- Wolff, H. W.: Bibel. Das Alte Testament. Eine Einführung in seine Schriften und in die Methoden ihrer Erforschung, Stuttg. 1970.

Oppslagsverk og annen generell litteratur:

- Winton Thomas, D. (ed.): Documents from Old Testament Times, Lond. 1965.
- Reicke, B./Rost, L. (hg.): Biblisch-Historisches Handwörterbuch I-III, Gött. 1963-66.
- Gads Danske Bibelleksikon I-II, Kbh., 1965-66.

- Engnell, I. (utg.): Svenskt Bibliskt Uppslagsverk I-II, Sth. 1962-63.
- Jenni, E./Westermann, C. (hg.): Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament I-II, Münch. 1971-1976.(THAT)
- Botterweck, G.J./Ringgren, H. (hg.): Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament I-IV, Stuttg. 1970 ff.(TWAT)
- Richardson, A.: A Theological Word Book of the Bible, 8. impr., Lond. 1965.
- Thestrup Pedersen, E.: Bibelhåndbok, Oslo 1966.
- Heaton, E.W.: Daglig liv i det gamle Israel, Oslo 1958.
- Grollenberg, L.H.: Bildatlas till Bibeln, 2. uppl., Sth. 1963.
- May, H.G. (ed.): Oxford Bible Atlas, Lond. 1974.

GRESK SPRÅK/DET NYE TESTAMENTE**Omfang og karakter**

Hovedvekten ligger på innlæringen av det greske språk og på det eksegetiske arbeid med tekster fra det greske nytestamente. Til dette eksegetiske studium er knyttet arbeid med de øvrige disipliner: nytestamentlig tidshistorie, nytestamentlig innledning med tekst- og kanonhistorie, samt bibelkunnskap.

A. Eksamenskrav

Ved prøvene i Gresk språk/Det nye testamente kreves:

1. kjennskap til elementene i gresk språk og grammatikk lik kravene ved prøven for teologer ved Universitetet i Oslo. Denne prøve faller i to deler:

GRESK I:

- a. en første prøve der det kreves:
kjennskap til grunnelementene i den greske grammatikken og oversettelse av flg. tekster:
Didache

- Ignatius' brev til romerne
 2. Klemensbrev I-XII
 Brevet til Diognetus I-X
 Josephus: De bello judaico, bok II, 8 (= 117-166).
 Johannes 1-6.
 1. Peters brev

GRESK II:

- b. en prøve nr. 2 der det kreves:
 godt kjennskap til elementene i den greske grammatikk og oversettelse av flg. tekster:
 Romerbrevet 1-13
 Acta 1-6.
 Efeserbrevet
 1. Timoteus brev
 Hebreerbrevet 1-10.

DET NYE TESTAMENTE:

2. detaljeksegetisk kjennskap på grunnlag av grunnteksten til:
 Matteus 1-9; 16-18
 Johannes 1-3
 Acta 1-6; 13-15
 Galaterbrevet
 (Som tekstbok nyttes Nestles utg. eller The Greek New Testament (U-B-S-utgaven). Til studiet av Bergprekenen (Matt. 5-7) nyttes Huck-Lietzmanns eller Alands synopse.)
3. Oversiktsmessig kjennskap til nytestamentlig tidshistorie.
4. Oversiktsmessig kjennskap til nytestamentlig innledning, med vekt på de enkelte skrifters innhold, disposisjon og viktigste tema. Dessuten oversiktsmessig kjennskap til tekst- og kanonhistorie.

B. Undervisningen

I 1. og 2. semester blir det gitt en innføring i grunnelementene i gresk språk og grammatikk, (kfr. eksamenskravene pkt. 1 a.)

Undervisningen foregår i grupper 2-3, henholdsvis 4 t/uke. En intensiverer undervisningen i høstsemesteret i tiden etter at examen philosophicum er avgjort. Den første skriftlige prøven i gresk språk anbefales avgjort ved slutten av 2. semester, og må være avgjort før oppmelding til eksamen i NT på I. avdeling.

I 3. semester blir gresk språk og grammatikk gjennomgått i grupper 4 t/uke, (kfr. eksamenskravene pkt. 1 b.) Den andre skriftlige prøven i gresk språk anbefales avgjort ved slutten av 3. semester.

I 2.-4. semester blir det holdt forelesninger 2t/uke i NT med hovedvekt på behandling av pensumtekstene.

Nytestamentlig tidshistorie og innledning overlates for det vesentligste til studentene til selvstudium.

Den skriftlige prøven i NT anbefales avgjort ved slutten av 4. semester.

C. Litteratur

A-1 GRESK SPRÅK

Tekstutgaver:

The Apostolic Fathers I-II, Lond. 1965 (Loeb Classical Library) har teksten til Didaché, Ignatius' Romerbrev, 2. Klemens-brev og Brevet til Diognetus.

Josephus Flavius: De bello judaico, bok II, foreligger også i Loeb-utgave. 2. Aufl. München 1962.

Til NT-tekstene:

Novum Testamentum Graece, ed. Nestle, E./Aland, K. 25. utg. 1963.

The Greek New Testament, ed. Aland/Black/Martini/Metzger/Wikgren (U-B-S-utgaven). 3. utg. 1976.

Sandvei, B. H.: Øvingshefte for begynnere i koiné-gresk. Skrivestua, MF, 4. utg. eller senere.

Grammatikk:

Levestad, R.: Nytestamentlig Gresk Grammatikk, Oslo, 2. utg. 1975.

Sandvei, B.H.: Skjematiske oversikter til nytestamentlig syntaks/greske lydlover. Skrivestua MF (stensilert.)

Leksika:

Bauer, W.: Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur; *Engelsk utg.:*

Arndt, W. F./Gingrich, F. W.: A Greek-English Lexicon of the New Testament and other early Christian literature. Edinb. 4. ed. (Standardverket for koiné-gresk.)

A Lexicon abridged from Liddell and Scott's Greek-English Lexicon. (Klassisk gresk)

Mindre ordbøker, bare til NT:

Newman, B.M.: A concise Greek-English Dictionary of the New Testament (Trykt som tillegg i UBS-utg. av NT),
eller

Heikel, I./Fridrichsen, A.: Grekisk-svensk ordbok till NT, Lund, 2/1973),
eller

Sheldon Green, T.: Greek-English Lexicon to the New Testament, Lond.

Andre hjelpebøker:

Metzger, B. M.: Lexical Aids for Students of N.T. Greek. 3rd. ed. Naperville, I.I. 1969.

Rienecker, F.: Sprachlicher Schlüssel zum griechischen N.T. 12. Aufl. Gissen-Basel 1966.

Sandvei, B. H.: Glossarer til de utenombibelske tekster ved språkprøve I i gresk. Skrivestua MF 2/1977.

A-2 DET NYE TESTAMENTE — DETALJEKSEGESE

(Angående forkortelser av kommentarserier, se forklarende oversikt under II. avdeling s. 92)

Til Matteusevangeliet:

Dahl, N. A.: Matteusevangeliet. Bind I og II. Oslo.

NB: Til Matteus kap. 5-7 skal en synopse til evangeliene legges til grunn. (Se over pkt. A.2 s.52, og liste over hjelpebøker s. 30.)
Utfyllende litteratur:

Kvalbein, H.: Matteusevangeliet. Skrivestua MF 1975, eller senere opptrykk.

Aalen, S.: Matteusevangeliet. Oslo 1971.

Grundmann, W.: Das Mattheusevangelium (THKNT.)

Til Johannesevangeliet:

Barrett, C. K.: The Gospel According to St.John. Lond. 1972. (Til Joh. 1-3: s. 125-190.)

Utfyllende litteratur:

Se under II. avd. 1. avsn. s. 95.

Til Acta:

Bruce, F. F.: The Book of the Acts (The new London Commentary of the New Testament) 7. ed. 1972. (Merk at samme forfatter har til samme skrift en utførlig språklig-analytisk kommentar: The Acts of the Apostles. 1951.)

Utfyllende litteratur:

Fougner, E.: Apostlenes gjerninger (populærvitenskapelig kommentar i serien Bibelverket. Ganske innholdsrik. Mangler gresk-språklig analyse).

Til Galaterbrevet:

Oepke, A.: Der Brief des Paulus an die Galater 1973. (THKNT-9). Denne kan være noe krevende i starten, men meget verdifull,
eller:

Frøvig, D. A.: Kommentar til Galaterbrevet. Oslo 1950.

Utfyllende litteratur:

Gutherie, D.: Galatians (The Century Bible) Lond. 1969. (En populærvitenskapelig kommentar.)

Mussner, Fr.: Der Galaterbrief 1974. (NTKNT-IX). (Meget omfattende og lærerik.)

Forøvrig vises til forelesninger.

A-3 TIDSHISTORIE

Quarnstrøm, R.: Nytestamentlig tidshistorie, i Gerhardsson, B. (utg.): En bok om Nya Testamentet, Lund 1969, s. 137-250, eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Bruce, F. F.: New Testament History. 1965.

A-4 INNLEDNING, TEKST- OG KANONHISTORIE

Hartmann, L.: Nytestamentlig isagogikk, i Gerhardsson, B.: En bok om Nye Testamentet. Lund 1969 s. 15-131, eller tilsvarende.

Til støtte for bibelkunnskapen (jfr. eksamenskravene til innledning til NT s. 52, pkt. 4) anbefales:

Beijer, E.: Nya testamentet. Hur det kommet till och vad det innehöller, 3. uppl. 1968, s. 47-231.

Utfyllende litteratur:

Metzger, B. M.: The Text of the New Testament — Its Transmission, Corruption, and Restoration.

Oppslagsverk og annen generell litteratur:

Som ovenfor under Hebraisk språk/Det gamle testamente, dertil: Munckgaards Bibelleksikon, Kbh. 1964.

Bouquet, A. C.: Daglig liv på Jesu tid, Oslo 1957.

KIRKEHISTORIE MED KONFESJONSKUNNSKAP**Omfang og karakter**

Faget omfatter den alminnelige kirkehistorie, norsk kirkehistorie og konfesjonskunnskap, og sikter på å gi en oversikt over fagområdene.

A. Eksamenskrav

Ved prøven i kirkehistorie med konfesjonskunnskap kreves:

1. oversiktsmessig kjennskap til den europeiske kirkehistorie,
2. oversiktsmessig kjennskap til den norske kirkes historie, kjennskap til den norske kirkes oppbygning (kirkekunnskap), oversikt over de øvrige nordiske kirkers historie,
3. oversiktsmessig kjennskap til de viktigste ikke-lutherske kirkesamfunn spesielt med vekt på kirkenes egenart og deres plass i den økumeniske sammenheng.

B. Undervisningen

I 2. semester gjennomgås europeisk kirkehistorie i forelesninger 2 t/uke med sikte på en strukturering av stoffet.

I 3. semester gjennomgås norsk og nordisk kirkehistorie i forelesninger 2 t/uke på forståelse av bakgrunnsmomenter og sammenhenger i den historiske utvikling.

I 4. semester foreleses det over konfesjonskunnskap 1 t/uke. Her søker en å aktualisere stoffet ved å belyse utviklingen og fremveksten av de ikke-lutherske trossamfunn i Norge.

Den skriftlige prøven i kirkehistorie med konfesjonskunnskap anbefales avgjort ved slutten av 4. semester i en felles eksamen med faget *Misjonskunnskap* (se nedenfor s. 58).

C. Litteratur**A-1 EUROPEISK KIRKEHISTORIE**

Bergmann, L.: Kirkehistorie I-III, Kbh. flg. utvalg:
 Bd. I (9. utg. 1973) s. 58-147, 156-201, 224-249.
 Bd. II (9. utg. 1973) s. 1-103, 109-123, 137-141, 149-206.
 Bd. III (9. utg. 1972) s. 1-51, 74-96, 102-116, 167-174,
 eller tilsvarende.

A-2 NORSK KIRKEHISTORIE

Aarflot, A.: Norsk kirkehistorie i grunnriss, Oslo 1978.

Som en overgang kan fortsatt brukes:

Aarflot, A.: Norsk kirkehistorie i grunnriss. Skrivestua MF, 1974.

(Stensil.)

eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Moe, S.: Kirke underveis. (Oversikt over norsk kirkehistorie.) Oslo 1978. (Også i stensiltutg.: Oversikt over norsk kirkehistorie, Skrivestua MF, 1977.)

A-3 IKKE-LUTHERSKE KIRKESAMFUNN

Wisloff, C. Fr.: Kristne kirkesamfunn, Oslo 1974, eller tilsvarende.

MISJONSKUNNSKAP

(Felles eksamen med Kirkehistorie/konfesjonskunnskap. Se ovenfor)

Omfang og karakter

Studiet sikter mot å erverve en grunnleggende oversikt over misjonen som kirkens oppdrag i verden med særlig vekt på drøftelse av situasjonen i verdensmisjonen i dag.

A. Eksamenskrav

Ved prøven i misjonskunnskap kreves

1. oversiktsmessig kjennskap til misjonens historie i nyere tid og til dens stilling i dag med særlig vekt på norsk misjon.
2. kjennskap til de viktigste misjonsteoretiske spørsmål.

B. Undervisningen

I forelesninger 2 t/uke i 4. semester vil en trekke opp hovedlinjene i misjonshistorien med sikte på å orientere om situasjonen i dag, og orientere om de viktigste misjonsteoretiske spørsmål.

Den skriftlige prøven i misjonskunnskap anbefales avgjort ved slutten av 4. semester i en felles eksamen med faget kirkehistorie med konfesjonskunnskap.

C. Litteratur

A-1 og 2 MISJONSHISTORIE OG MISJONSTEORI

Enten:

Myklebust, O.G.: Misjonskunnskap. Skrivestua MF. 1975 (stensil) i følgende utvalg:

s. 7-11, 17-61, 172-223, 234-290 og 291-324.

eller

Myklebust, O.G.: Misjonskunnskap. En innføring. Oslo 1976. (innbundet) — i følgende utvalg:

s. 11-15, 24-38, 180-206, 207-241, 242-264, og 278-326.

sammen med

enten:

Myklebust, O.G.: Linjer i norsk misjonshistorie. Skrivestua MF 1977.

Dette tilsvarer sidene 291-324 i 75-utgaven, som ikke er med i 76-utgaven.

eller:

Myklebust, O. G. i Neill, S.: Misjon i 2000 år, Stavanger 1972, s. 455-485.

eller tilsvarende.

Kfr. førstegang forelesningene.

Utfyllende litteratur:

Neill, S.: A History of Christian Missions, Harmondsworth 1964.

Norsk utgave under tittelen "Misjon i 2000 år". Stavanger 1972.

Westman, K. B./von Sicard, H.: Den kristna missionens historia, 1960.

SYSTEMATISK TEOLOGI (Troslære, etikk og religionsfilosofi.)

Omfang og karakter

Faget omfatter troslære, etikk og religionsfilosofi og sikter mot en første innføring i de tre systematiske disipliner.

A. Eksamenskrav

Ved proven i systematisk teologi kreves:

1. kortfattet kjennskap til troslæren,
2. kortfattet kjennskap til etikken,
3. innsikt i religionsfilosofi.

B. Undervisningen

I 3. og 4. semester holdes det forelesninger i troslære 2 t/uke, der en vil gi en innføring i de sentrale deler.

I 4. semester holdes det forelesninger i etikk 1 t/uke med hovedvekt på innføringsemner og prinsipplære.

I 5. semester holdet det forelesninger i etikk 1 t/uke og gruppeundervisning 2 t/uke med hovedvekt på spesiell etikk og konkret problemdrøfting av denne.

I 5. semester holdes dessuten forelesninger i religionsfilosofi 2 t/uke også med hovedvekt på konkret problemdrøfting.

Den skriftlige proven i systematisk teologi anbefales avgjort ved sluttene av 5. semester i en felles eksamen med faget *Religionspedagogikk*. (Se s. 62).

C. Litteratur

A-1 TROSLÆRE

Den norske kirkes bekjennelsesskrifter, utgave ved Brunvoll, A., Bergen 1972.

og enten:

Austad, T.: Troslære (Studiemateriell til undervisningen i troslære) Skrivestua MF. 1977. 2. oppl. el. senere.

eller:

Prenter, R.: Kirkens tro, 1970, (NB: Norsk utg.: Kristen tro. Oslo 1973.)

eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Arendt, R.: Tænkning og tro. Kbh. 7. opl. 1972

Lønning, P.: Hva er kristendom, Oslo 1964. (2. omarb. utg. 4. oppl. Oslo 1972.)

Skard, B.: Inkarnasjonen, Oslo 1951.

Wisløff, C. Fr.: Jeg vet på hvem jeg tror, 14. oppl. 4. rev.utg. Oslo 1975.

A-2 ETIKK

Smith, A.: Innføring i kristen etikk, Skrivestua MF 1975, og

Böckman, P. W.: Liv — fellesskap — tjeneste. En kristen etikk, Oslo 1970, s. 127-245, eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur

Aukrust, T.: Mennesket i samfunnet I-II, Oslo 1965-66.

Nome, J./Hillerdal, G./Böckman, P.W.: Grunn og norm for kristen moral, Oslo 1965.

A-3 RELIGIONSFilosofi

Arendt, R.: Tænkning og tro, Kbh. 7. opl. 1972, kap. I-VII, eller tilsvarende.

Kfr. Studiemateriell og forelesninger.

Utfyllende litteratur

Hemberg, J./Jeffner, A.: Att välja ståndpunkt, Sth. 1968.

Hick, J.: Religionsfilosofi, Sth. 1972.

RELIGIONSPEDAGOGIKK

(felles eksamen med systematisk teologi. Se ovenfor.)

Omfang og karakter

Studiet omfatter et grunnriss av de sentrale områder innenfor faget, særlig alminnelig oppdragelseslære og didaktikk. Siktemålet er å vekke forståelse for betydningen av pedagogiske problemstillinger innenfor kirkelige sammenhenger.

A. Eksamenskrav

Ved prøven i religionspedagogikk kreves:

Kjennskap til de vesentlige momenter ved kristen oppdragelse og undervisning og til de problemer som knytter seg til møtet mellom kristen oppdragelse og almen pedagogikk.

B. Undervisningen

I 5. semester holdes det forelesninger i religionspedagogikk 2 t/uke. Forelesningene vil gi en innføring i religionspedagogiske problemstilinger og i aktuell debatt med det formål å vekke forståelse for dette problemområdet.

Den skriftlige prøven i religionspedagogikk anbefales avgjort ved sluttet av 5. semester i en felles eksamen med faget systematisk teologi. (Se ovenfor.)

C. Litteratur

Asheim, I.: Religionspedagogikk. En innføring, Oslo 1976,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Asheim, I.: Orientering i religionspedagogikk, Oslo 1970.
Lilja, E.: Religionspedagogikk. Lund 1970.
Bugge, K.E./Johannessen, S.: Religionspædagogiske brydninger,
Kbh. 1974.

RELIGIONSHISTORIE

Omfang og karakter

Faget omfatter religionshistorie og religionsfenomenologi, særlig med sikte på dagens virkelighet.

A. Eksamenskrav

Ved prøven i religionshistorie kreves:

1. oversikt over religionshistorien,
2. kjennskap til religionsfenomenologien.

B. Undervisningen

I forelesninger 2 t/uke i 6. semester legges vekten på arbeidet med den rolle religionene spiller i verden i dag og de problemer som knytter seg til den aktuelle konfrontasjonen av kristendommen og religiønene. Den skriftlige prøven i religionshistorie anbefales avgjort ved sluttet av 6. semester.

C. Litteratur

A-1 RELIGIONSHISTORIE

Parrinder, G.: Vår tids religioner, Lund 1970,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Ludin-Jansen, H.: Fremmede religioner, Oslo 1967.
Ludin-Jansen, H.: Innføring i religionens historie, opptrykk 1973.
Nielsen, E. W.: De store verdensreligioner, Kbh. 1963.
Aagaard, J./Kehler, S. (red.): Verdens religioner, Kbh. 4. utg. 1974.

A-2 RELIGIONSFENOMENOLOGI

van der Leeuw, G.: Mennesket og mysteriet, Oslo 1966,
eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

- Mowinckel, S.: Religion og kultus, Oslo. 2. oppl. 1971.
 Ringgren, H.: Religionens form och funktion, Lund, 3.tr. 1972.
 Widengren, G.: Religionens värld, 3. omarb. och stärkt förk. uppl. 1971.

FORBEREDEDENDE PRØVE I LATIN**Omfang og karakter**

Faget omfatter teologisk relevante tekster og et teologisk nomenklatur.

A. Eksamenskrav

Ved den forberedende prøve i latin kreves:

1. oversettelse av ca. 25 sider tekst. For tiden gjelder følgende utvalg:
 De tre oldkirkelige bekjennelser.
 Confessio Augustana, art. 1-21; 28.
 Tertullian: Adversus Praxean, cap. 27, andre halvdel.
 Luther, M.: De captivitate babylonica (Clemens utg. b. 1, s. 432,8-433,28).
 Tridentinum, Canones om rettferdiggjørelsen (Denzinger: Enchiridion symbolorum, ed. 29, s. 295-299).
2. oversettelse av et teologisk nomenklatur på ca. 10 sider. For tiden gjelder det utvalg som er angitt i Menighetsfakultetets Alfabetiske liste over noen viktige latinske termini og fyndord, (datert 26. april 1976.)
3. kjennskap til grunnelementene i latinsk grammatikk.

B. Undervisningen

Hvert semester blir det gitt en innføring i latinsk språk og grammatikk.

Undervisningen foregår i gruppe 4 t/uke. Prøven i latin kan avlegges hvert semester, men det 6. semester anbefales. Prøven må være bestått før oppmelding til 1. avsnitt i II. avdeling, (kfr. reglement, § 5.) Prøven er skriftlig.

C. Litteratur

A-1 LATINSKE TEKSTER

Latinske pensumtekster, Skrivestua MF 1976, eller senere opptrykk.
(I heftet inngår tekster, nomenklatur, glossar og oversettelse.)

A-2 TEOLOGISK NOMENKLATUR

Alfabets liste over noen viktige latinske termini og fyndord, utg. av Menighetsfakultetet og innarbeidet i Latinske pensumstekster, Skrivestua MF 1976. Se ovenfor.

A-3 LATINSK GRAMMATIKK

Eitrem, S.: Latinsk grammatikk, Oslo 2. utg. 1966.
Følgende §§:

7-14. 16. 17. 19-25. 27-34. 36-41. 49-51. 63-109. 122-127.
129-131. 135. 141-142. 146-147. 148. 156-158. 163. 165. 168.
169-171. 175. 177. 180. 181. 186-188.

II. AVDELING

1. AVSNITT

Det gamle testamente
Kirkehistorie

2. AVSNITT:

Det nye testamente
Systematisk teologi
Spesialavhandling

II. avdeling består av to avsnitt.

1. avsnitt omfatter fagene *Det gamle* og *Det nye testamente*.
2. avsnitt omfatter fagene *Kirkehistorie* og *Systematisk teologi*.
Spesialavhandlingen må være innlevert før en kan melde seg opp til 2. avsnitt av II. avdeling.

Eksamenskravene er utformet slik at *normalpensum* i Det nye testamente og Systematisk teologi er større enn i Det gamle testamente og Kirkehistorie. Det tillegg som sammen med noramlpensum utgjør *maksimumspensum*, er like stort i alle fag.

1. AVSNITT/II. AVD.

FAGET DET GAMLE TESTAMENTE

Innledning til studiet av Det gamle testamente

1. Det gamle testamente utgjør en vesentlig del av den kristne kirkes kanon av hellige og autoritative skrifter som er Guds ord til oss i dag. Studiet av GT skal formidle de grunnleggende forutsetninger for en rett forståelse av de gt-lige skrifters vitnesbyrd om Guds frelsesgjerninger og åpenbaring i Israel som det utvalgte gudsfolk og om dets bekjennelse til ham som skaper og frelser. Dette krever både kjennskap til skriftenes første historiske og teologiske miljø, og forståelse av deres sammenheng med det nt-lige vitnesbyrd om Guds åpenbaring og frelsesgjerning i Jesus Kristus.

2. Studiet av GT under I. avdeling har gitt en første innføring i et grunnspråklig og historisk tekstdstudium idet hovedvekten der lå på innlæringen av hebraisk og av de viktigste eksegetiske metoder for vitenskapelig tekstanalyse. Det skjedde i tilknytning til et mindre utvalg tekster, framfor alt fra Pentateuken, samtidig som det ble krevet oversiktsmessig kjennskap til innledningen til de enkelte gt-lige skrifter, og når det gjelder Israels historie og den gt-lige tekst og kanonhistorie.

Studiet av GT under II. avdeling bygger videre på dette grunnlag. Noen tekster ble ferdigbehandlet og tas ikke opp igjen under II. avd. (som f.eks. Josva 24 og Amos). Andre tekster og flere emner tas opp igjen, men nå med krav til større fordypningsgrad i arbeidet: det gjelder tekster som f.eks. Gen. 1-3, Ex. 20,1-17 og Jes. 6 eller emner som innledning, tekst- og kanonhistorie samt Israels historie (nå begrenset til kongetiden), hvor det kreves godt kjennskap til stoffet og lesning av større fremställinger. Endelig kommer det nytt stoff til, det gjelder såvel utvalget av tekster, hvor det nå legges større vekt på tekster fra profetene, salmene og fra visdomslitteraturen, som også disiplinen "gammeltestamentlig teologi" hvor det kreves godt kjennskap

til stoffet, samtidig legges det større vekt på de teologiske momenter i det eksegetiske arbeid med tekstene. Dessuten gir valg av maksimumspensum i GT (ev. spesialavhandling) muligheter for spesialiseringe punktstudium.

3. Også under II. avdeling ligger hovedvekten i GT-studiet etter det oppsatte *normalpensum* på arbeidet med tekstene. Det er av den største betydning at man blir fortrolig med bruken av såvel de vitenskaplige tekstutgaver som de større leksika, konkordanser og grammatikker til disse, og at man lærer seg til en selvstendig, systematisk og rasjonell anvendelse av den moderne bibelvitenskaps forskjelligartede metodikk og spesiallitteratur, det kan i alle tilfelle bare bli tale om et sjønnomsomt utvalg. Studieplanen gir adgang til å legge annen eksegetisk litteratur enn den anførte til grunn for tekstarbeidet, men det vil bli lagt stor vekt på at de kommentarer, som en i samråd med faglærerne velger, holder bibelvitenskapelig mål. Det samme gjelder for øvrig fremstillingene av "innledningen", Israels historie eller "den gammeltestamentlige teologi" hvor det også vil måtte være et visst spillerom hva opplegg og omfang angår. Studieplanens litteraturanførsel er veiledende.

4. For å imøtekommne de individuelle interesser og ønsker gir studieplanen også anledning til å supplere *normalpensum* med ett av flere alternative tillegg slik at en kan legge opp maksimumspensum i GT. Tilleggsvariantene er tilrettelagt på den måte at man enten kan velge et videregående *eksegetisk* studium, likevel slik at de nye teksten belyser henholdsvis kongedømmets, profetismens eller gudstjenestens historie i Israel. Samtidig som selve tekstarbeidet her er det primære, har disse variantene et visst tematisk preg. Det tematiske preg er imidlertid langt sterkere hvor det velges *emnefeltet*, og hvor vekten ligger på et utvalg av den nye og aktuelle faglitteratur til henholdsvis "skapelsesteologien", til "lov, rett og pakt", til "Jahve-troen og kana'aneisk religion", til "eskjatologien og messianismen" og til "form og innhold i visdomslitteraturen". Endelig gis det en *historisk* variant med vekt på studiet av Israels historie etter en større fremstilling.

5. Når det gjelder *progresjonen i det gammeltestamentlige normalstudium*, er det viktig at man så tidlig som mulig kommer i gang med

det eksegetiske tekstarbeid, hvor man gjerne kan begynne med de historiske bøker, og så går videre til de profetiske bøker og til Salmene. Samtidig kan man lese Israels historie og ellers legge vekt på realia fra kulturforhold og geografi. Etterhvert som dette arbeid skrider fram vil det være naturlig i stigende grad å legge vekten på de teologiske momenter og på den samlende fremstilling av "gammeltestamentlig teologi".

Det er nærliggende at man i begynnelsen av normalstudiet i størst mulig utstrekning hører så mange forelesninger som mulig, men at man etterhvert begrenser denne virksomhet noe til fordel for egne studier, særlig i eksamenssemesteret. Det anbefales at man så tidlig som mulig tar aktiv del i de eksegetiske foreningers arbeid.

Magne Sæbø

STUDIEPLAN TIL DET GAMLE TESTAMENTE

I NORMALPENSUM

A. Eksamenskrav

Ved prøven i Det gamle testamente — Normalpensum kreves:

1. detaljeksegetisk redegjørelse for følgende tekstuvalg, studert på grunnlag av BHK resp. BHS:
 - Genesis 1-3; 12,1-9; 28,10-22.
 - Exodus 3,1-17; 20,1-17.
 - Deuteronomium 7,6-13; 26,1-11.
 - Jesaja 6; 7,1-17; 9,1-6; 11,1-9; 40,1-11; 42,1-9; 49,1-7; 50,4-11; 52,13-53,12.
 - Jeremia 1; 31,31-37.
 - Hosea 1-3.
 - Salme 2; 22; 23; 24; 46; 97; 110; 132; 139.
 - Job 3,20-26; 4,1-9; 13,17-23; 22,21-30; 42,1-7.

2. kurstorisk redegjørelse for det følgende tekstuvalg, studert på grunnlag av en vitenskapelig oversettelse:

Jesaja 1-5; 28-30; 60-61.
 Jeremia 2-4; 12,1-6; 15,15-21; 20,7-18; 26-28.
 Esekiel 8-11; 20; 36-37.
 Mika 1-3; 6.
 Salme 1; 19; 50; 73; 89.
 Job 1-7; 3,20-4,9; 26.
 Proverbia 1; 8; 22,17-24, 33.
 Daniel 2; 7.

3. godt kjennskap til den gammeltestamentlige innledning til de skrifter som studeres detaljeksegetisk, dessuten til tekst og kanonhistorien.
4. godt kjennskap til gammeltestamentlig teologi.
5. godt kjennskap til Israels historie under kongetiden.

B. Litteratur — GT — Normalpensum

Følgende vanlige forkortelser er innført for de forskjellige kommentarseriene til Det gamle testamente:

ATD	= Alte Testament Deutsch
BKAT	= Biblischer Kommentar Altes Testament
HBAT	= Handbuch zum Alten Testament
HKAT	= Handkommentar zum Alten Testament
KAT	= Kommentar zum Alten Testament
NCB	= Century Bible, New series
OTL	= Old Testament library
ThB	= Theologische Bücherei

HÅNDBØKER

Se også studieplan for I. avdeling.)

Tekstutgaver og leksika.

Rahlfs, A. ed.: Septuaginta I-II, 8. Aufl. Stuttgart 1935.
 Neber, R. rec.: Biblia Sacra. Vulgata, I-II, Stuttgart 1969.

Lisowsky, G.: Konkordanz zum Hebräischen Alten Testament, 2 Aufl. Stuttgart 1958.

Mandelkern, S.: Veteris Testimenti Concordantiae, Jerusalem/Tel Aviv 1967.

Hatch, E./Redpath, H. A.: A Concordance to the Septuagint, I-II, Graz 1954.

Baumgartner, W. m.flere: Hebräisches und aramäisches Lexicon zum Alten Testament von Koehler, L. und Baumgartner, W., 3. Aufl. neubearbeitet von Baumgartner, W. m.fl. Leiden 1967 ff. (foreløpig ikke avsluttet.)

eller:

Brown, F./Driver S. R./Briggs, C. A.: A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament, Oxford 1966,

eller

Holladay, W. L.: A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament, Leiden 1971,

eller

Gesenius, W./Buhl, F.: Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament, (nytrykk etter 17. Aufl.),

eller

Köhler, L./Baumgartner, W.: Lexicon in Veteris Testimenti libros, Leiden 1953 (med Supplementum ad... 1958).

Grammatikk.

Gesenius, W./Kautzsch, E.: Hebräische Grammatik, Leipzig 1909.

Meyer, R.: Hebräische Grammatik, I-IV, Berlin 1966-72.

Nyberg, H. S.: Hebreisk Grammatik, Uppsala 1952.

Brockelmann, C.: Hebräische Syntax, Neukirchen 1956.

A-1 DETALJEKSEGETISK REDEGJØRELSE

Genesis:

Westermann, C.: Genesis, Neukirchen-Vluyn. 1. Teilband, Genesis 1-11, 2. Aufl. 1975, (BKAT I)

eller
Seierstad, I. P.: Den bibelske urhistorie, Skrивestua MF, Oslo, 4/1977

og
Seierstad, I. P.: Fedrehistorien, Skrивestua MF, Oslo 1971,

eller
von Rad, G.: Das erste Buch Mose. Genesis. 10. Aufl., Göttingen 1976 (ATD 2-4) også på eng.) sammen med språklig-eksegetisk gjennomgåelse i Procksch, O.: Die Genesis, Leipzig 1913, (KAT I) eller tilsvarende.

Exodus:
Seierstad, I. P.: Forelesninger over Dekalogen og Exodus kap. 19-20, skrивestua MF, Oslo 1968,

eller
Childs, B. S.: Exodus. A Commentary, London 1974, (OTL)
eller tilsvarende.

Deuteronomium:

von Rad, G.: Das fünfte Buch Mose. Deuteronomium, 2. Aufl. Göttingen 1968 (ATD 8) (også på engelsk.), sammen med språklig-eksegetisk gjennomgåelse i Steuernagel, C.: Das Deuteronomium, Göttingen 1923, (HKAT 1-3) eller tilsvarende.

Jesaja:
Wildberger, H.: Jesaja 1-12 1. Teilband, Neukirchen-Vluyn 1972, (BKAT X/I),

eller
Seierstad, I. P.: Forelesninger over kap. 6-12 i Jesajaboken, Skrивestua MF, Oslo 1957,
eller tilsvarende.

Deuterojesaja:

Elliger, K.: Jesaja II, Neukirchen-Vluyn 1970 ff, (BKAT XI)
eller

Westermann, C.: Das Buch Jesaja. Kapitel 40-46, 3. Aufl., sammen med
Göttingen 1976 (ATD 19) (også på eng.).

North, C. R.: The Second Isaiah, Oxford 1964,
eller tilsvarende.

Jeremia:

Rudolph, W.: Jeremia 3. Aufl., Tübingen 1968, (HBAT 1.12),
eller tilsvarende.

Hosea:

Wolff, H. W.: Dodekapropheton I; Hosea, 3. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1976 (BKAT XIV/1) (også på eng.).

Rudolph, W.: Hosea, Gütersloh 1966, (KAT XIII/1),
eller tilsvarende.

Salmene:

Kraus, H. J.: Psalmen. 5. Aufl. (revidert), Neukirchen-Vluyn 1978,
(BKAT XV),
eller

Seierstad, I. P.: Forelesninger over Salmene. I-II Studentreferater,
Skrivestua MF, Oslo 1968,
eller tilsvarende.

Job:

Fohrer, G.: Das Buch Hiob, Gütersloh 1963, (KAT XVI),
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

von Rad, G.: Das formgeschichtliche Problem des Hexateuch (1938),
nå i von Rad, G.: Ges. Studien z. A.T., München 1971. (ThB 8).
Westermann, C.: "Arten der Erzählung in der Genesis", i Forschung
am Alten Testament, München 1964. (ThB 24).
Westermann, C.: Die Verheissungen an die Väter, Göttingen 1976.
Nielsen, E.: De ti bud. En traditionshistorisk skitse, København
1965.

Kapelrud, A. S.: Et folk på hjemferd, Oslo 1964.

North, C. R.: The Suffering Servant in Deutero-Isaiah, a Historical
and Critical Study, 2. ed. London 1956.

Westermann, C.: "Sprache und Struktur der Prophetie Deuterojesajas", i Forschung am Alten Testament, München 1964, (ThB 24).

Mowinckel, S.: Offersang og sangoffer, Oslo 1971.

A-2 KURSORISK REDEGJØRELSE

Michelet, S./Mowinkel, S./Messel, N.: Det gamle testamente, oversættelse I-V, Oslo 1929-63,

eller

Hvidberg, F. F.: Det gamle testamente. Aut. Overs. af 1931 med
tekstkritisk noteapp. København 1942,

eller

Kautzsch, E./Bertholet A.: Die Heilige Schrift des Alten Testaments,
I-II, Tübingen 1922-23.

A-3 GAMMELTESTAMENTLIG INNLEDNING, TEKST- OG KANONHISTORIE

Kaiser, O.: Einleitung in das Alte Testament, 2. Aufl. Gütersloh
1970, §§ 1, 2-3, 4-11, 21, 22 b.c.h.k., 23-24, 27-29, 32, 34, 36
(også på eng.), eller tilsvarende,
sammen med

Köhn, R.: Tekstkritikk, Aarhus 1974, Skrivestua MF, Oslo 1977,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Sellin, E./Fohrer, G.: Einleitung in das Alte Testament, Heidelberg
1969 (også på eng.).

Seierstad, I. P.: Innledning til Det gamle testamente, Skrivestua MF,
Oslo 1973.

Koch, K.: Was ist Formgeschichte? Neue Wege der Bibellexegese, 3.
Aufl., Neukirchen-Vluyn 1974.

Westermann, C.: Grundformen prophetischer Rede, 3. Aufl.,
München 1968, (også på eng.).

Würthwein, E.: Der Text des Alten Testaments. Eine Einführung in
die Biblia Hebraica von Rudolf Kittel, 4. Aufl., Stuttgart 1973.

MELTESTAMENTLIG TEOLOGI

W.: Grundriss der alttestamentlichen Theologie, 2. Aufl. t 1976, (også på eng. 1978), eller tilsvarende.

litteratur:

W.: Theologie des Alten Testaments, I-III, Stuttgart/en 1967-68.

Old Testament Theology. Basic Issues in the Current Dev. ed., Grand Rapids, Mich. 1975.

Theology of the Old Testament, London 1964.

Grundfragen alttestamentlicher Theologie, Stuttgart 1970.

W.: Theologie des Alten Testaments, I-II, 6. Aufl. München 5 (også på eng.).

I.: Profetenes budskap. Oslo 1975. (Forkortet utg. i norsk else av hans bibelteologi Bd. II.)

V. H.: Alttestamentlicher Glaube in seiner Geschichte, 2. leukirchen-Vluyn 1975.

I. P.: Gammeltestamentlig bibelteologi, Skrivestua MF, 78-79. Ny samlet og fullstendig utgave av tidligere Gammeltestamentlig bibelteologi I og III, Oslo 1968.

I. P.: Budskapet. Et utvalg av gammeltestamentlige artikler 1971.

: Die Mitte des Alten Testaments, Zürich 1970.

I. G.: Two Old Testament Theologies, London 1974. ring av Eichrodt og von Rads fremstillinger.)

ELS HISTORIE

A History of Israel, 2nd ed., London 1976, §§ 5-8 fra: § 6.C.3, Excursus I.7.C,

, S.: Geschichte Israels in alttestamentlicher Zeit, München (også på eng.), II. Haputteil,

, A. H. J.: Geschichte Israels bis Bar Kochba, Stuttgart 51-114, eller tilsvarende.

litteratur:

Y.: The Land of the Bible. A Historical Geography, Lon-67.

Galling, K. (hrsg): Textbuch zur Geschichte Israels. Tübingen 1968.

Gressmann, H. (hrsg.): Altorientalische Texte zum Alten Testament, Berlin/Leipzig 1926.

Pritchard, J. B. (ed.): Ancient Near East Texts Relating to the Old Testament, Princeton 1969.

II MAKSIMUMSPENSUM

A. Eksamenskrav

I tillegg til prøven i Normalpensum kreves:

enten

1. utførlig språklig-historisk og teologisk kjennskap til ett av de følgende tekstuvalg som utgjør ca. 15 s. i BHK resp. BHS:

a. tekster til *kongedømmets* historie, for tiden følgende utvalg:

1. Sam. 8; 10,17-27; 2. Sam. 2,1-11; 5,1-10; 7,1-17; 8; 1.Kg. 12,16,15-33; 2. kg. 9,1-28; 17,1-6; 23,31-25,7; 25,27-30.

b. tekster til *profetismens* historie, for tiden følgende utvalg:

Deut. 18,15-22; 1. Sam. 19,19-24; 2. Sam. 12,1-14, 1. Kg. 19; 22,9-28; Jes. 1,21-27; 5,1-7; 43,1-21; 62; Jer. 12,1-6; 20,1-6; Esek. 14,1-11; 43,1-9; Hos. 11; Am. 3,1-8; Sak. 1,1-6; 13, 2-8.

c. tekster til *gudstjenestens* historie, for tiden følgende utvalg:

Ex. 23,10-19; 34,18-26; Lev. 16,29-34; 23; Num. 28-29; Deut. 16,1-17; Josva 5,10-12; 1. Kg. 8,1-16; 2. Kg. 23,1-15; 21-23; Esek. 45, 18-25; Am. 4,4-5; Salme 50,7-15; Neh. 8,14-18.

eller

2. videregående kjennskap til ett av de følgende emnefeltene, som studeres på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca. 300 s. omfang, og hvor det samtidig legges vesentlig vekt på det gammeltestamentlige materiale i hvert tilfelle:

- skapelsesteologien;
- lov, rett og pakt;

- c. Jahve-troen og kana'aneisk religion
- d. eskjatologien og messianismen;
- e. form og innhold i visdomslitteraturen.

eller

3. videregående kjennskap til hele Israels historie, herunder også godt kjennskap til den mer teologiske bestemte tradisjonshistorie, studert på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca 300 s. omfang.

B. Litteratur — GT — Maksimumspensum

I tillegg til normalpensums litteratur til de forskjellige tilleggsvarianter:

Eksegetisk litteratur til tilleggsvariantene 1 a-c:

Exodus:

Se ovenfor til B.S. Childs, eller

Beer, G./Galling, K.: Exodus, Tübingen 1939, (HBAT 1.3),
(grunnspråklig),

sammen med

Noth, M.: Das zweite Buch Mose. Exodus, 5. Aufl., Göttingen 1973
(ATD 5) (også på eng.).

Leviticus:

Ellinger, K.: Leviticus, Tübingen 1966. (HBAT 1.4).

Utfyllende populærkommentarer:

Noth, M.: Das dritte Buch Mose. Leviticus 3. Aufl., Göttingen 1974.
(ATD 6).

Kornfeld, W.: Das Buch Leviticus, Düsseldorf 1972.
(Kleinkommentar).

Snaith, N. H.: Leviticus and Numbers, London 1967. (NCB).

Numeri:

Baentsch, B.: Exodus-Leviticus-Numeri, Göttingen 1903, (HKAT 1:2), (Grunnspråklig),

sammen med

Noth, M.: Das vierte Buch Mose. Numeri 2. Aufl., Göttingen 1973.
(ATD 7).

Deuteronomium:

Se ovenfor til Steurnagel og von Rad.

Utfyllende spesialundersøkelser:

Merendino, R. P.: Das deuteronomische Gesetz. Eine literarkritische, gattungs- und überlieferungsgeschichtliche Untersuchung zu Dt 12-26, Bonn 1969.

Nicholson, E. W.: Deuteronomy and Tradition, Oxford 1967.

Seitz, G.: Redaktionsgeschichtliche Studien zum Deuteronomium, Stuttgart 1971.

Josva:

Noth, M.: Das Buch Josua 3. Aufl., Tübingen 1971 (HBAT 1.7)
(grunnspråklig),

sammen med

Hertzberg, H. W.: Die Bücher Josua, Richter, Ruth, 5. Aufl., Göttingen 1973. (ATD 9).

Samuelsbøkene:

Stoebe, H. J.: Das erste Buch Samuelis, Gütersloh 1973, (KAT VIII/1),

forørig:

Nowack, W.: Richter, Ruth und Bücher Samuelis, Göttingen 1902,
(HKAT 1:4), (Grunnspråklig),

sammen med

Hertzberg, H. W.: Die Samuelsbücher, 5. Aufl. Göttingen 1973,
(ATD 10)

Kongebøkene:

Noth, M.: Könige. 1. Teilband, Neukirchen-Vluyn 1968, (BKAT IX/1), (for 1. Kg. 1-16),

eller

Gray, J.: I & II Kings, 2nd ed., London 1970. (OTL).

Jesaja:

Se ovenfor til Wildberger, og til Ellinger, Westermann og North.

Jeremia:

Se ovenfor til Rudolph.

Esekiel:

Zimmerli, W.: Ezechiel. 2. Teilebände, Neukirchen-Vluyn 1969, (BKAT XIII),

eller

Fohrer, G./Galling, K.: Ezechiel, Tübingen 1955. (HBAT 1.13).

Utfyllende spesialundersøkelse:

Gese, H.: Der Verfassungsentwurf des Ezechiel..., Tübingen 1957, s. 75 ff.

Hosea:

Se ovenfor til Wolff og til Rudoph.

Amos:

Wolff, H. W.: Dodekapropheton 2. Joel und Amos, 2. Aufl., Neukirchen-Vluyn 1975, (BKAT XIV/2),

eller

Rudolph, W.: Joel-Amos-Obadja-Jona, Gütersloh 1971, (KAT XIII/2)

Sakarja:

Robinson, Th. H./Horst, F.: Die zwölf kleinen Propheten 3. Aufl. Tübingen 1964, (HBAT 1.14), (grundspråklig),

sammen med

Elliger, K.: Das Buch der zwölf kleinen Propheten, Nahum-Maleachi. 7. Aufl. Göttingen 1975. (ATD 25).

Nehemja:

Rudolph, W.: Esra und Nehemia samt 3. Esra, Tübingen 1949. (HBAT 1.20).

Salmene:

Se ovenfor til Kraus og Seierstad.

I tillegg anføres følgende til de enkelte varianter:**A-1a KONGEDØMMETS HISTORIE**

Alt, A.: "Das Königtum in den Reichen Israel und Juda (1951), i: Kleine Schriften zur Geschichte des Volkes Israels, II, München 1953, s. 116-134,

og

Bernhardt, K. H.: Das Problem der altorientalischen Königsideologie im Alten Testament, Leiden 1961, s. 91-113,

og

Boecker, H. J.: Die Beurteilung der Anfänge des Königtums in den deuteronomistischen Abschnitten des 1. Samuelbuches, Neukirchen-Vluyn 1969,

og

Soggin, J. A.: Das Königtum in Israel. Ursprünge, Spannungen, Entwicklung, Berlin 1967, s. 58-162, eller tilsvarende litteratur.

A-1b PROFETISMENS HISTORIE

von Rad, G.: Theologie des Alten Testaments, II, München 1965, s. 135-314, (II. Hauptteil, A-H),

eller

von Rad, G.: Profetenes budskap, Oslo 1975, tilsvarende avsnitt, og

Rendtorff, R.: "Erwägungen zur Frühgeschichte des Prophetentums in Israel" (1062), i Gesammelte Studien zum Alten Testament, München 1975, s. 220-242,

og

Seierstad, I. P.: "Forholdet mellom åpenbaringsopplevelsen og utformingen av budskapet hos skriftprofetene" (1940), i Budskapet, Oslo 1971, s. 41-55,

og

Sellin, E./Fohrer, G.: Einleitung in das Alte Testament, II. Aufl. Heidelberg 1969, s. 375-396,

og

Zimmerli, W.: "Die Eigenart der prophetischen Rede des Ezechiel. Ein Beitrag zum Problem an Hand von Ez. 14,1-11" (1954), i Gottes Offenbarung, Gesammelte Aufsätze, München 1963, s. 148-177, eller tilsvarende.

A-1c GUDSTJENESTENS HISTORIE

Enten

Kraus, H.-J.: Gottesdienst in Israel. Grundriss einer Geschichte des alttestamentlichen Gottesdienstes, München 1962,

eller

Rowley, H. H.: Worship in Ancient Israel, London 1967, s. 1-143 (kap. 1-4.)

og

Rendtorff, R.: "Der Kultus im alten Israel" (1957), i Gesammelte Studium zum Alten Testement, München 1975, s. 89-109,

og

Hertzberg, H. W.: "Die prophetische Kritik am Kult", i Beitrage zur Traditionsgeschichte und Theologie des Alten Testaments, Göttingen 1962, s. 81-90,

og

de Vaux, R.: Das Alte Testament und seine Lebensordnungen, II, Freiburg i.B. 1962, s. 259-308 og 322-367 (av. X-XIII og XV-XVII), eller tilvarende.

og

Koch, K.: "Wort und Einheit des Schöpfergottes im Memphis und Jerusalem", Zeitschrift für Theologie und Kirche 62 (1965) s. 251-293,

og

von Rad, G.: "Das theologische Problem des alttestamentlichen Schöpfungsglauben" (1936), i Ges. Studien z. A.T., München 1971, s. 136-147,

og

von Rad, G.: "Hiob 38 und die altägyptische Weisheit" (1955), i Ges. Stud. z. A.T., s. 262-271,

og

von Rad, G.: Theologie des Alten Testaments, I, München 1962, s. 149-167, (II. Hauptteil, B. I. 1-2),

og

Rendtorff, R.: "Die theologische Stellung des Schöpfungsglaubens bei Deuterojesaja" (1954), i Ges. Stud. z. A.T., München 1975, s. 209-219,

og

Sæbø, M.: "Creator et Redemptor. Om skapelsens teologiske plass og funksjon i Det gamle testamente", i Deus Creator. I. P. Seierstad-festskrift, Oslo 1971, s. 1-28.

og

Richter, W.: "Urgeschichte und Hoftheologie", i Biblische Zeitschrift, Neue Folge 10 (1966) s. 96-105,

og enten

Schmidt, W. H.: Die Schöpfungsgeschichte der Priesterschrift, Neu-kirchen — Vluyn 1967, s. 32-193,

eller

Steek, O. H.: Der Schöpfungsbericht der Priesterschrift, Göttingen 1975, s. 39-45, 72-177 og 199-255,

eller tilsvarende.

A-2b LOV, RETT OG PAKT

Alt, A.: Die Ursprünge des israelitischen Rechts (1934), i Kleine Schriften zur Geschichte des Volkes Israels, I, München 1953, s. 278-332,

og

A-2a SKAPELSETEOLOGIEN

Herrmann, S.: "Die Naturlehre der Schöpfungsgeschichte", i ThLZ (Theologische Literatur-Zeitung) (1961) sp. 413-424,

- Boecker, H. J.: Recht und Gesetz im Alten Testament und im Alten Orient, Neukirchen-Vluyn 1976, s. 15-43,
og
- Kutsch, E.: "Gesetz und Gnade. Probleme des alttestamentlichen Bundesbegriffs", i Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 79 (1967), s. 18-34,
- og
- Liedke, G.: Gestalt und Bezeichnung alttestamentlicher Rechtssätze, Neukirchen-Vluyn 1971, s. 19-61 og 101-153,
- og
- McCarthy, D. J.: Der Gottesbund im Alten Testament, 2. Aufl. Stuttgart 1967, s. 18-87,
- og
- Mendenhall, G. E.: Recht und Bund in Israel und dem Alten Vordern Orient, Zürich 1960,
- og
- Perlitt, L.: Bundestheologie im Alten Testament, Neukirchen — Vluyn 1969, s. 30-53 og 115-128, eller tilsvarende.

I stedet for utdragene av Boecker og Perlitt kan man legge opp:

- Kohler, L.: Der hebräische Mensch, Tübingen 1953, s. 143-171 (Die hebräische Rechtsgemeinde),
og
- de Vaux, R.: Das Alte Testament und seine Lebensordnungen, I, Freiburg i.B. 2. Aufl. 1964, s. 230-263, (Recht und Justiz), (også på eng.), eller tilsvarende.

A-2c JAHVE-TROEN OG KANA'ANEISK RELIGION

- Kapelrud, A. S.: Vår konge er Ba'al. Fruktbarhetsguden Ba'al i Ras Sjamra-tekstene, Oslo 1973, s. 40-80,
og
- Mowinckel, S.: Palestina før Israel, Oslo 1965, s. 133-183. (m.anm. s. 213-222),
og
- Rendtorff, R.: "El, Ba'al und Jahwe (1966), i Gesammelte Studien zum Alten Testament, München 1975, s. 172-187,

- og
- Wolff, H. W.: "Jahve und die Götter in der alttestamentlichen Prophetie" 1969, i Gesammelte Studien zum Alten Testament, 2. Aufl. München 1973, s. 418-441.
- og enten
- Schmidt W. H.: Königum Gottes in Ugarit und Israel, 2. neubearb. Aufl. Berlin 1966,
eller
- Habel, N. C.: Yahweh versus Baal: A Conflict of Religious Cultures, New York 1964,
- og enten
- Preuss, H. D.: Verspottung fremder Religion im Alten Testament, Stuttgart 1971, s. 118-141, 153-170, 192-237,
eller avsnitt av samme omfang (etter avtale med flaglærer) hos:
- Schmitt, G.: Du sollst keinen Frieden schliessen mit den Bewohnern des Landes, Stuttgart 1970,
eller tilsvarende.

A-2d ESKJATOLOGIEN OG MESSIANISMEN

- Fohrer G.: "Die Struktur der alttestamentlichen Eschatologie" (1960), i Studien zur alttestamentlichen Prophetie (1949-1965), Berlin 1967, s. 32-58
- og
- Herrmann, S.: Die prophetischen Heilserwartung im Alten Testament. Ursprung und Gestaltwandel, Stuttgart 1965, s. 103-161, 235-244 og 278-308
- og
- von Rad, G.: Theologie des Alten Testaments, II, München 1965, s. 108-133 (I. Hauptteil, G),
og
- Schmidt, W. H.: "Die Ohnmacht des Messias. Zur Überlieferungsgeschichte der messianischen Weissagungen im Alten Testament", i Kerygma und Dogma 15 (1969), s. 18-34,
- og
- Seierstad, I. P.: Gammeltestamentlig bibelteologi Bind III, Skrivestua MF, Oslo 1968, s. 65-191,
og

Sæbø, M.: "Israels fremtid", i Israel, Kirken og verden, red. av M. Sæbø, Oslo 1972, s. 51-67,
eller tilsvarende.

A-2e VISDOMSLITTERATUREN

Enten

von Rad, G.: Weisheit in Israel. Neukirchen-Vluyn 1970, s. 13-181,
189-228, 245-308 og 364-405,

eller

Bauer-Kayatz, C.: Einführung in die alttestamentliche Weisheit, Neukirchen-Vluyn 1969,

og

Hermissen, H.-J.: Studien zur israelitischen Spruchweisheit, Neukirchen-Vluyn 1968, s. 64-136,

og

Preuss, H. D.: "Erwägungen zum theologischen Ort alttestamentlicher Weisheitsliteratur", i Evangelische Theologie 30 (1970), s. 393-417,

og

von Rad, G.: Theologie des Alten Testaments, I, München 1962,
s. 415ff (II, D, 5-7),

og

Whybray, R. N.: Wisdom in Proverbs. The Concept of Wisdom in Proverbs 1-9, London 1967,
eller tilsvarende.

A-3 ISRAELS HISTORIE

Enten

Bright, J.: A History of Israel, London 1972,
eller

Herrmann, S.: Geschichte Israels in alttestamentlicher Zeit, München 1973 (også på eng.),

som må leses sammen med

Bright J.: Early Israel in Recent History Writing, London 1956, s.
11-55 og 79-126, (også på tysk),
eller tilsvarende.

I. AVSNITT/II. AVD.

FAGET DET NYE TESTAMENTE

Innledning til studiet av Det nye testamente

I. Normalpensum

Studiet av NT omfatter tradisjonelt 5 disipliner: nytestamentlig tids-historie, innledning (med bibelkunnskap), eksegese (med overset-telse), bibleteologi og Jesus liv — Paulus' liv. Disse henger innbyrdes nære sammen.

Eksegese. A-1 og 2. Det mest elementære er her selve oversettelsen. Det er godt å kjenne den norske oversettelsen, men en må ikke tro at dette er det samme som å oversette den greske teksten. Til dette kreves leksikalsk kjennskap til ordenes betydninger og fortrolighet med grammatikk og syntaks. En bør fra starten gjøre det til vane å slå opp i Bauers leksikon, som jo også skal medbringes til skriftlig prøve. I Bauer finner en også mye eksegese.

Som tekst bør en benytte Nestle-Aland (som snart skal komme i ny utgave). Utgaven med bred marg er en god arbeidsbok. U-B-S-utga-vnen bør bare brukes som supplement. Den er ikke beregnet på studiet ved de teologiske fakulteter, da det tekstkritiske apparat er ufullstendig og gir et skjevt bilde av tekstoeverleveringen. — Av de to synopser er Huck-Lietzmann å foretrekke som arbeidsbok (bruk av fargeblyant anbefales), da den er mer oversiktlig enn Aland (som dog har joh.-parallelene med). En flittig bruk av synopsen er nødvendig for forståelsen av de enkelte evangeliers egenart og evangelieoverleveringen.

Kommentarene er hjelpemidler til innføring i og tolkning av teksten. Her drøftes på språklig basis de tekstkritiske og eksegetiske spørsmål til hvert vers. Slik lærer en å kjenne de ulike tolkningsene til de enkelte steder og avsnitt. Likeså lærer en hvordan en skal gå fram ved tolk-

ningen av den greske teksten på en språklig forsvarlig måte. Særlig i brevene må en gi nøyaktig akt på de syntaktiske konstruksjonene. Et viktig mål for eksegesen er å få tak i vedkommende skrifts disposisjon og hovedtanker.

Det finnes konservative og mer kritiske kommentarer. Til de førstnevnte hører Th. Zahns serie til hele NT. I våre dager representerer den katolske serie Herder (HTKNT) stort sett et konservativt standpunkt (endå ikke fullført). På den kritiske siden står Lietzmanns serie (HBNT) og flere av kommentarene i Meyers serie (KEKNT). En moderat linje følger den østtyske serien Theologischer Handkommentar (THKNT). En eldre engelsk serie som fremdeles kan konsulteres til brevene, er International Critical Commentary (ICC). Forutnede kommentarene i disse seriene finnes viktige kommentarer til enkelte skrifter. En ny internasjonal serie, Hermeneia, er påbegynt (U.S.A.). — Likeså en evangelisk-katolsk serie (Tyskland). (EKKNT)

Populærvitenskapelige kommentarer bygger på den greske teksten, men kommenterer den ut fra en oversettelse. Noen ganger kan et gresk hovedbegrep bli uttrykkelig nevnt. De mest kjente serier av denne type er Das NT Deutsch. (NTD) Regensburger (RNT) (katolsk), den svenske Tolkning av NT (TNT) og den engelske Black. (BNTC) Dessuten finnes et utall av velskrevne mer kortfattede serier, særlig på engelsk, konservative og kritiske. En påbegynt norsk serie er Bibelverket. Av eldre dato er S. Odlands kommentarer.

NB:

I det kurorsiske pensum blir det spørsmål om oversettelse, kjennskap til disposisjon og hovedtanker, og til enklere eksegetiske spørsmål.

Innledning (isagogikk). A-3. Innledning til de skrifter i NT som bare studeres kurorsk, er lagt til I. avdeling. Men stoffet må holdes ved like, da det ofte er sammenheng mellom innledningsspørsmålene og tolkningen av vedkommende skrift. Når det gjelder det detaljeksegetiske pensum, kan en for hvert skrift benytte den innledning som finnes i vedkommende kommentar. Men helst bør en arbeide med en samlet fremstilling. Fortrinnsvis anbefales Schelkle. Til tekstkritikken er Riesenfelds fremstilling den lettest tilgjengelige. Av den utfyl-

lende litteratur er Feine-Behm-Kümmel et standardverk for den kritiske retning, mens Guthrie og John A. T. Robinson utgjør den konservative motvekt. På norsk foreligger en kortfattet konservativ innledning av O. Moe og en oversettelse av A. M. Hunter v/ Åge Holter: Slik er det NT. En vil også ha nytte av å slå opp til de enkelte skrifter i oppslagsverkene. — Hva spesielt evangeliene angår, så er for tiden den redaksjonshistoriske metode fremherskende. En innføring finner en hos Hejne Simonsen.

Bibelteologi. A-4. Denne bygger på eksegesen og er like viktig som den. I normalpensum innskrenker vi oss til synoptisk og paulinsk teologi.

Den synoptiske bibelteologi har i hovedsak tre hovedtemaer: Guds rike, kristologi og etikk. Mest brennende er spørsmålet om kristologien, som en vil finne litteratur til under A-4a. Det er av den aller største betydning at en kommer frem til et holdbart syn på Jesu selvbevissthet. — Til paulinsk teologi er Moes bok fremdeles den beste som foreligger. Dernest anbefales Ridderbos og Goppelt. Av de mer kjente tyske forfattere står Conzelmann nærmest Bultmann, dernest kommer Bornkamm. Men også Kümmel bør leses med kritikk. — Brukbar er Lohse til Paulus. En kjent fremstilling av kristologien til hele NT er den av Cullmann. Konservativ (reformert) er Ladd. — Jfr. Sv. Aalen: Bibelteologier til NT. (TTK 1976, s. 21 ff.)

I bibelteologien støter en også på en mengde temaer av spesiell karakter f.eks. lignelsene, sakramentene, oppstandelse, kirkebegrep, Jesu døds betydning osv. Slike emner er ofte gjenstand for seminarøvelser. Denne form for undervisning er viktig da den gir anledning til drøftelse og til fordypelse. Her vil en også få kjennskap til den mer spesielle litteratur. Et utmerket hjelpemiddel er Kittels Theolog. Wörterbuch, men også det mer kortfattede av Coenen.

Jesus liv — Paulus liv. A-5. Som lærebok er det tilstrekkelig å studere E. Larsson: Jesu liv och urkristendomens historia i En bok om NT s. 257-355. Mye av stoffet vil en også innehente under studiet av de andre nt-lige disipliner.

II. Maksimumspensum

Maksimumspensum består av *normalpensum* og ett av flere alternative *tillegg*. Til de enkelte alternativer skal her kort anføres (Se for øvrig nærmere detaljer s. 103):

A-1a. *Detaljeksegese — Lukas*. Til Lukas anbefales Schürmann, men før denne er fullsørt, må en velge pensum fra de 9 første kapitler, f.eks. kap. 1-2. Til jomfrufødselen i rel.hist. sammenheng. Se også Sv. Aalen, Mt.-komm. s. 40 ff.

A-1b. *Formelaktig stoff i urkristendommen*. En skal her legge vekt både på det eksegetiske, det historiske og det bibelteologiske.

A-2a. *Det synoptiske problem*. Det gjelder her å få oversikt over de forskjellige løsningsforsøk helt fram til nyeste tid. Sentralt står spørsmålet om to-kilde-hypotesen.

A-2b. *Johannevangeliets kilder*. Foruten hos Dodd og i Sv. Aalens stensil: Forelesninger over Johanneisk teologi (Skrivestua MF) — vil en finne godt stoff i Schnackenburgs eller Browns komm. (Se Normalpensum A-1.)

A-3a. *Johanneisk teologi*. Sv. Aalens forelesninger over Johanneiske hovedbegreper (Skrivestua MF) og det kristologiske avsnitt i Forelesninger over joh. teologi supplert med ekskurser hos Schnackenburg gir fullt tilstrekkelig stoff.

A-3b. *Hebreerbrevets teologi*. En bør begynne med Larssons artikkel. De to nevnte bøker av Grässer og Smith kan event. skiftes ut med andre.

A-3c. *Kirketanken hos Paulus*. Kirketanken hos Paulus er et sentralt og viktig tema både i NT og for ens eget "kirkesyn".

A-4a. *Qumranfunnene*. Qumrantekstene er fremdeles meget aktuelle som bakgrunn for NT.

A-4b. *Fariseisk rabbinisme*. Rabbinismen er den viktigste del av jødedommen, da den er blitt bestemmende for den følgende utvikling. Dette stoff er viktig som bakgrunn for NT, særlig for evangeliene.

Tidshistorie. Selsv om denne forutsettes å være gjort unna til I. avd., så vil en få bruk for stoffet også under II. avd. Særlig gjelder dette kjennskapet til de religiøse (filosofiske) retninger i jødedom og hellenisme. Hit hører også de apokalyptiske og apokryfe skrifter i senjødedommen. Til apokalyptikken se: Baasland, E. m.fl.: *Fremtiden i Guds hender*. Skrivestua MF 1977.

Sverre Aalen

STUDIEPLAN TIL DET NYE TESTAMENTE

I NORMALPENSUM

A. Eksamenskrav

Nytt pensum fra og med høsten 1977, — under forutsetning av at en har lagt opp nytt pensum også til I. avdelings eksamen (Kfr. s. 52). I motsatt fall gjelder det gamle pensum (Studiehåndboken 1975 s. 92) inntil videre.

Ved prøven i Det nye testamente — Normalpensum kreves:

1) detaljeksegetisk redegjørelse for følgende tekstuvalg, studert på grunnlag av grunnteksten:

Markusevangeliet

Johannevangeliet

Romerbrevet

Enten Efeserbrevet eller Kolosserbrevet

1. Timoteusbrev

Enten Jakobs brev eller 1. Peters brev

Enten Hebreerbrevet eller Apokalypsen 1-7; 12-14; 19-22

- 2) kurisorisk redegjørelse for følgende tekstuvalg, studert på grunnlag av grunnteksten:

Lukas 1-9
1. Korintierbrev
2. Korintierbrev 1-7
Filipperbrevet
1. Johannes brev.

- 3) godt kjennskap til den nytestamentlige innledning til de skrifter som studeres detaljksegetisk, dessuten kjennskap til tekst- og kanonhistorien.
- 4) godt kjennskap til følgende emner innenfor nytestamentlig teologi:
a) Gudsriketanken, kristologi og Jesu etikk iflg. den synoptiske overlevering.
b) hovedemner innenfor paulinsk teologi.
- 5) kjennskap til sentrale historieproblemer innenfor nytestamentlig overlevering om Jesu liv og gjerning og Paulus' liv og misjon.

B. Litteratur — NT — Normalpensum

Følgende vanlige forkortelser er innført for de forskjellige kommentarserier til Det nye testamente:

HTKNT	= Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament
KEKNT	= Kritisch-Exegetischer Kommentar über das Neue Testament
THKNT	= Theologischer Handkommentar zum Neuen Testamen
EKKNT	= Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament

NTD	= Neue Testament Deutsch
RNT	= Regensburger Neues Testament
TNT	= Tolkning av Nya Testamentet
BNTC	= Black's New Testament Commentaries
CGTC	= Cambridge Greek Testament Commentary
ICC	= International Critical Commentary
AB	= Anchor Bible
HBNT	= Handbuch zum Neuen Testament
ZB	= Zürcher Bibelkommentare

HÅNDBØKER (Se også studieplan for I. avdeling)

Tekstutgaver og leksika.

Nestle, E. (ed.): Novum Testamentum Graece, Stuttg. 25/1963.
Aland/Black/Martini/Metzger/Wikgren (ed.): The Greek New Testament, Münst. 3/1976. (U.B.S.-utgaven.)

Huck, A./Lietzmann, H. (ed.): Synopse der drei ersten Evangelien, Tüb. 12/1975.

Aland, K. (ed.): Synopsis Quattour Evangeliorum, Stuttg. 6/1964.
Schmoller, O.: Handkonkordanz zum N.T. Stuttg. 7/1960.

Moulton, W.F./Geden, A.S.: A Concordance to the Greek N.T. (En større konkordans.)

Bauer, W.: Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des NT und der übr. urchr. Berl. 5/1971.

(Engelsk utg.: v/Arndt, W.F./Gingrich, E.W.: A Greek-English Lexicon of the N.T. 1956.)

(Se forøvrig anførte håndbøker under I.avdeling — NT. s. 53-54.)

Grammatikk

Blass, F./Debrunner, A.: Grammatik d.ntl. Griechisch, Gött. 14/1976.

(Engelsk utg. v/Funk, R.W.: A Greek Grammar of the NT. Chic. 1961. NB: Tilleggshefte ved: Tabachovitz, D. 1965)

Leivestad, R.: Nytestamentlig gresk grammatikk, Oslo 2/1975.

Til syntaks:

Moule, C.F.D.: An Idiom Book of NT Greek. (ambr. 2/1959) og

Moulton, J.H./Turner, M.: A Grammar of NT Greek, Vol. III Syntax, Edinb. 1963.

Bibelteologiske begreper

- Kittel, G./Friedrich, G.: Theologisches Wörterbuch zum NT, Stuttg. 1933 ff.
 Coenen, L. m.fl.: Theologisches Begriffslexicon zum NT, Bd. I-III, Wuppertal 1967-71.
 (Engelsk utg.: Brown, C.: The New International Dictionary of New Testament Theology, I-III, Lond. 1975-78)
 Trench, R.C.: Synonyms of the N.T., Michigan 1963.
 Bauer, J.: Bibeltheol. Wörterbuch I-II, Graz 3/1967.
 Engnell, I. m.fl.: Svenskt bibl. Uppslagsverk, Bd. I-II, 2/1962-63.
 Reicke, B./Röst, L.: Biblisch-histor. Handwörterbuch, 1962-66.
 Schlatter, T. m.fl.: Calwer Bibellexikon, 5/1967.
 Thestrup Pedersen, E.: Bibelhåndbok, 1965.

A-1 DETALJEKSEGETISK REDEGJØRELSE

Markusevangeliet.

- Cranfield, C. E. B.: The Gospel acc. to St. Mark, Cambr. 1959. (CGTC)
 Taylor, V.: The Gospel acc. to St. Mark, Lond. 2/1966.
 Grundmann, W.: Das Evangelium nach Mark, Berl. 7/1977. (THKNT, 2)
 Pesch, R.: Das Mark. ev., 1. Teil, Freiburg 1976. (HTKNT, 2.1) eller tilsvarende. e).

Utfyllende litteratur:

- Schmid, J.: Das Evang. nach Mark, Regensb., 5/1963. (RNT)
 Modalsli, O.: Fortolkning til Mark.ev. Oslo 1971. (Bibelverket)
 Gärtner, B.: Mark.ev. Sth. 1967. (TNT, 2)
 Lohmeyer, E.: Das Evangelium des Mark, Gött., 17/1967. Mit Ergänzungsheft von Sass, G., Göttingen 3/1967. (KEKNT, 1/2)
 Schweizer, E.: Das Evang. nach Mark, Gött. 14/1975. (NTD, I)
 Johnson, S. E.: The Gospel acc. to St. Mark., Lond 1960. (BNTC)
 Weinacht, H.: Die Menschwerdung der Sohnes Gottes im Mark.ev. Tüb. 1972.

Räisinen, H.: Das Messiasgeheimnis im Mark.ev. 1976.
 Hooker, M. D.: The Son of Man in Mark, Lond. 1967.

Johannesevangeliet.

- Barrett, C. R.: The Gospel acc. to St. John, Lond. 1972.
 Schnackenburg, R.: Das Joh. Ev. I-II Freib. 1965-75. (HTKNT)
 Brown, R. E.: The Gospel acc. to St. John, I-II, Lond. 1966-70. eller tilsvarende

Ad isagogiske spørsmål:

- Aalen, S.: Forelesninger over Johanneisk teologi, Skrivestua MF, 3/1977, s. 1-56.
 Cullmann, O.: Der Johanneische Kreis. Zum Ursprung des Joh.ev. Tüb. 1975.

Romerbrevet.

- Moe, O.: Ap. Paulus' brev til Rom., innleddet og fortolket, Oslo 1932.
 Michel, O.: Der Brief av die Römer, Gött. 4/1976 (KEKNT)
 Cranfield, C. E. B.: The Ep. to the Romans I, Edinb. 1975. (Ch. 1-8) (I.C.C.)
 Schmidt, H. W.: Der Brief des Paulus an die Römer, Berl. 3/1972. (THKNT, 6) eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

- Barrett, C. K.: The Epistle to the Romans, Lond. 1957 (BNTC)
 Nygren, A.: Romarbrevet, Sth. 1944. (TNT, VI)
 Wilckens, U.: Der Brief an die Römer, I, 1977 (kap. 1-5) (EKKNT)
 Jervell, J.: Gud og hans fiender, Oslo 1973.

Efeserbrevet.

- Aalen, S.: Forelesninger over Efeserbrevet, Skrivestua MF 1964/65.
 Gnilka, J.: Der Epheserbrief, Freib. 1971 (HTKNT, 10.2) eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

- Pokorny, P.: Der Epheserbrief und die Gnosis, Berl. 1965.
 Schlier, H.: Epheserbrief, Düsseldorf. 6/1968.

Kolosserbrevet.

Lohse, E.: Die Briefe an die Kolosser etc., Gött. 14/1968 (KEKNT)
 Dibelius, M./Greeven, H.: An die Kolosser etc. Tüb. 3/1953.
 (HBNT)
 eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Linton, O.: Pauli mindre brev. Sth. 1964 (TNT XI)
 Schweizer, E.: Der Brief an die Kolosser, Neukirchen 1976
 (EKKNT) (På eng. i serien Hermeneia)

1. Timotheusbrev.

Holtz, G.: Die Pastoralbriefe, Berl. 2/1972 (THKNT, 13)
 Brox, N.: Die Pastoralbriefe, Regensb. 1969 (RNT),
 eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Jeremias, J.: Die Brief an Timotheus und Titus. Gött. 11/1976
 (NTD, 9)
 Dibelius, M./Conzelmann, H.: Die Pastoralbriefe. Tüb. 4/1966
 (HBNT)

Jakobsbrev.

Brun, L.: Jakobs brev, Oslo 1941
 Mussner, F.: Der Jakobusbrief, Freib. 3/1975 (HTKNT),
 eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Dibelius, M./Greeven, H.: Der Brief des Jakobus, Gött 11/1964
 (KEKNT).
 Reicke, B. m.fl.: De katolska breven. Sth. 1970 (TNT, X)

1. Petersbrev.

Brun, L.: Förste Peters brev, Oslo 1949.
 Selwyn, E. G.: The First Epistle of St. Peter, 2/1952,
 eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Reicke, B.: se til Jakobs brev (ovenfor).
 Goppelt, L.: Der 1. Petrusbrief, Gött. 1978. (KEKNT)

Hebreerbrevet.

Michel, O.: Der Brief an die Hebräer, Gött. 13/1976 (KEKNT, 13)
 Bruce, F. F.: The Epistle to the Hebrews, Lond. 1967.

Utfyllende litteratur:

Manson, W.: The epistle to the Hebrews, Lond. 1953.
 Linton, O.: Brevet til hebreerna, Sth. 1970. (TNT, 9)
 Dahl, N. A.: Tankegangen i Hebr. (Stensilert).
 Larsson, E.: Om Hebreerbrevets syfte, i Sv. Exeg. Årsbok 37-38,
 1972-73.

Apocalypsen/Johannes åpenbaring

Hadorn, W.: Die Offenbarung des Johannes. Lpz 1928. (THKNT,
 18)
 Mosbech, H.: Johannes' Aabenbaring indledet og forklaret, Kbh.
 1943.
 Av samme forfatter.: Sproglig Fortolkning til Johannes' Aabenba-
 ring Kbh. 1944.
 Glasson, T. F.: The Revelation of John, Cambr. 1965.
 Caird, G. B.: A Commentary on the Revelation of St. John the Di-
 vine, Lond. 1966, (BNTC)

Utfyllende litteratur:

Wikenhauser, A.: Die Offenbarung des Johannes. Regensb. 3/1959
 (RNT, 9)
 Lohse, E.: Die Offenbarung des Johannes. Gött. 11/1976, (NTD 11)
 Moe, O.: Bibelens siste bok, Oslo 1960. (Også i TNT)
 Synnes, M.: Johannes Åpenbaring — et profetisk-apokalyptisk skrift
 i NT, i Fremtiden i Guds hender, Skrivestua MF 1976.
 Brütsch, C.: Die Offenbarung Jesu Christi, Bd. I-III. Zürich 2/1970.
 Kraft, H.: Die Offenbarung Johannes, Tüb. 1974 (HBNT).

A-2 KURSORISK REDEGJØRELSE

Hjelpebidler

- Rienecker, R.: Sprachlicher Schlüssel zum griechischen NT. Giesen-
Basel 12/1966.
Foerster, W.: Grundriss des NT, Hamb. 2/1966.

Til de kurorsiske tekster:

- Brun, L.: Lukasevangel. Oslo 1933.
Ernst, J.: Das Evang.nach. Luk. Regensb. 1977. (RNT)
Moe, O.: 1. Korinterbrev. Skrivestua MF. Nyopptrykk 1978/79
Larsson, E.: Filipperbrevet. Skrivestua MF 1978/79

Til det kurorsiske pensum forøvrig henvises til de forskjellige kommentarer i Bibelverket, — S. Odlands kommentarer, — og den sven-
ske serie Tolkning av Nya Testamentet.

Kortfattet tolkning til hele Bibelen i ett bind, — finner en i:
The Jerome Biblical Comm. Lond. 1974.
New Bible Commentary, revised. Lond. 1970
Peake's Comm. of the Bible, ed. M. Black, Lond. 1964.

A-3 NYTESTAMENTLIG INNLEDNING, TEKST- OG KANON- HISTORIE

Enten:

Schelkle, K.H.: Das NT Seine literarische und theologische Gestalt,
Kevelaer, 4/1976.
(Engelsk utg.: Introduction to the NT. 1969).

eller

Klijn, A.F.J.: An Introduction to the NT, Leiden 1967.

Begge må suppleres til tekstkritikk/historie med f.eks.

Riesenfeld, H.: Den nytestamentliga textens historia, i Lindeskog, G.
m.fl.: Innledning til Nya Testamentet, Sth. 3/1964. (s. 293-400).
Dette utdrag kan fås i eget hefte:
Riesenfeld, H.: Den nytestamentliga textens historia, Skrivestua MF,
1978.

Utfyllende litteratur:

- Feine, P./Behm, J./Kümmel, W. G.: Einleitung in das NT, Heidelb.
14/1965, (også engelsk utg.)
Guthrie, D.: Introduction, I-III, Lond. 1961-65.
Robinson, J. A. T.: Redating the NT, 1976
Gerhardsson, B.: Evangeliernas förhistoria, Lund 1978
Zimmermann, H.: Neutestamentliche Methodenlehre, Stuttg. 4/1975.
Simonsen, H.: Evangeliernes Tilblivelse. Den nyere evangelieforsk-
ning og dens tilblivelse, 1971
Rohde, J.: die redaktionsgeschichtliche Methode, Hamb. 1966
(også engelsk)
Perrin, N.: What is Redaction Criticism? Lond. 1970.
Riesenfeld, H.: Evangeliernas ursprung, i Svenskt teol.kva.skr. 1958.
Berger, K.: Exegese des Neuen Testaments, Stuttg. 1977, s. 202-217.

A-4 NYTESTAMENTLIG TEOLOGI

A-4a SYNOPTISK BIBELTEOLOGI

1) Gudsriketanken

Enten:

Aalen, S.: Jesu forkynnelse om Guds rike, Skrivestua MF, 1977
og
Aalen, S.: "Reign" and "House" in the Kingdom of God in the Go-
spels, i Guds sønn og Guds rike, Oslo 1973, s. 41 ff.
og

Aalen, S.: Guds Kungavälde eller Guds rike? i Guds sønn og Guds
rike, Oslo 1973, s. 151 ff.

eller

Schnackenburg, R.: Gottes Herrschaft und Reich, Freib. 4/1965
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

- Goppelt, L.: Theologie des NT, Bd. I: Jesu Wirken in seiner theolog.
Bedeutung. Gött. 2/1976, s. 94-127.
Mussner, F.: Miracles of Jesu, 1970
Jeremias, J.: Die Gleichnisse Jesu, Gött. 7/1965.

2) Kristologien

Enten

Aalen, S.: Kristologien i de synoptiske evangelier. Skrивестуа MF, Oslo 1974

og

Aalen, S.: Jesu kristologiske selvbevissthet — Et utkast til "jahvistisk kristologi" i Guds sønn og Guds rike, Oslo 1973, s. 271 ff.
og

Aalen, S.: Visdomsforestillingen og Jesu kristologiske selvbevissthet, i Guds Sønn og Guds rike, Oslo 1973, s. 313 ff.
og

Aalen, S.: Hvem var Jesus: *i de Presno*, O. G. m.fl.: Strid om Jesus, Oslo 1971, s. 60 ff.
eller

Cullmann, O.: Die Christologie des NT, Tüb. 4/1964
(engelsk utg.: The Christology of the NT, 2. ed. 1967)

eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Hahn, F.: Christologische Hoheitstitel, Gött. 1964 (engelsk utg. 1969).

Goppelt, L.: Theologie des NT, Bd. I: Jesu Wirken in seiner theolog. Bedeutung. Gött. 2/1976, s. 341-355.

Dahl, N. A.: The Crucified Messiah, Tüb. 1974

Hengel, M.: Der Sohn Gottes, Tüb. 1975.

3) Jesu etiske forkynnelse

Goppelt, L.: Theologie des N.T. Bd. I: Jesu Wirken in seiner theolog. Bedeutung. Gött. 2/1976 §§9-12 (s. 128-177)

Utfyllende litteratur:

Jeremias, J.: Die Bergpredigt, Stuttg. 1963 (engelsk utg. 1965).

Goppelt, L.: Das Problem der Bergpredigt, i Christologie und Ethik, Gött. 1968.

Gerhardsson, B.: Bibelns ethos, i Wingren, G.: Etik och kristen tro Lond. 1971, s. 13-92.

Schnackenburg, R.: Die sittliche Botschaft des NT, 2/1962, (engelsk utg. 1964).

A-4b PAULINSK BIBELTEOLOGI

Enten

Moe, O.: Apostelen Paulus' forkynnelse og lære, Oslo 3/1961, s. 87-295,

eller

Ridderbos, H.: Paulus, Ein Entwurf seiner Theologie, Wuppertal, 1970, Kap. II-VII (også i engelsk utg.).

Utfyllende litteratur:

Goppelt, L.: Theologie des NT, Bd. II, Gött. 1976, s. 362-479.

Ladd, G. E.: A Theology of the NT, 1974, s. 359-549.

Lohse, E.: Grundriss der ntl. Theologie, Stuttg. 1974, s. 74-111.

Rengstorff, K. H. (red.): Das Paulusbild in der neueren deutschen Forschung, Darmstadt 2/1969.

Bornkamm: Paulus, 2/1970, s. 121-244. (også engelsk utg. 1971 og norsk 1977).

Kümmel, W. G.: Die Theologie des NT, Gött. 3/1975, s. 121-227.

Larsson, E.: Paulus och den hellenistiska församlingsteologien. Ett blad i den vetenskapliga dogmbildningens historia, i Sv. Ekseget. Årsbok, 28-29, 1963-64, s. 81 ff.

Larsson, E.: Christus als Vorbild. Eine Untersuchung zu den paulin. Tauf- und Eikontexten, Upps. 1962 (utvalgte avsnitt).

Larsson, E.: Utdrag av Christus als Vorbild. Skrивестуа MF, Oslo 1978/79

A-5 JESU LIV OG GJERNING/PAULUS' LIV OG MISJON

Larsson, E.: Jesu liv och urkristendomens historia i Gerhardsson, B. (red.): En bok om Nya Testamentet, Lund 1970, s. 257-355.

Utfyllende litteratur:

Taylor, V.: Life and Ministry of Jesus, Lond. 1954.

Filson, F. V.: Three Critical Decades, Lond. 1964.

Goppelt, L.: Die Apostolische und nachapostolische Zeit, 2/1966, (engelsk utg. 1969).

Moe, O.: Kirken i aposteltiden, 1951.

Bornkamm, G.: Paulus, Stuttg. 2/1970, s. 1-120.

Jervell, J.: Den historiske Jesus, Oslo 1962. (Ny omarb. utg.: Historiens Jesus 1977.)

Cullmann, O.: The Early Church. Lond. 1966.
 Marshall, I. H.: The Origins of NT Theology, Leicester 1976.

Til hele NT:

Bruce, F. F.: NT History, N.Y. 1972

II. MAKSUMPENSUM

A. Eksamenskrav

I tillegg til normalpensum kreves:

enten

1. utførlig språklig-historisk og teologisk kjennskap til en av flg. tekstgrupper:
 - a) et utvalg av Luk. (20 s. Nestle),
 - b) formelaktig stoff i urkristendommen (bekjennelser, hymner, o.lign.) flg. tekster: Rom. 1,3-4 (10,9), 2. Tim. 3,16; Fil. 2,5-11; 1. Kor. 12,3 o.fl.

eller

2. utførlig kjennskap til et av flg. to tradisjonshistoriske emner som studeres på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca. 300 siders omfang:
 - a) det synoptiske problem, løsningsforsøk innenfor det 20. århundres evangeliforskning.
 - b) Johannesevangeliets kilder og litterære egenart.

eller

3. utførlig kjennskap til en av flg. tre bibelteologiske emnekretser som studeres på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca. 300 siders omfang:

- a) Johanneisk teologi
- b) Hebreerbrevets teologi
- c) Kirketanken hos Paulus.

eller

4. utførlig kjennskap til en av flg. to emnekretser som studeres på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca. 300 siders omfang:
 - a) Qumranfunnene og Det nye testamente,
 - b) Fariseisk rabbinisme på nytestamentlig tid.

B. Litteratur — NT — Maksimumspensum

I tillegg til normalpensums litteratur anføres til de enkelte tilleggsvarianter følgende:

A-1a DETALJEKSEGESE — LUKAS

Schürmann, H.: Das Lukas-evangelium, Bd. I Freib. 1969 (HTKNT)
 Marshall, I. H.: The Gospel of Luke, 1976.
 Grundmann, W.: Das Evangelium nach Lukas, Berl. 1967 (THKNT)
 eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Feine/Behm/Kümmel: Einleitung in das NT, Heidelb. 15/1967, s. 72-126.

Goppelt, L.: Theologie des NT, Bd. II, Gött. 1976, s. 600-624
 Ellis, E. E.: The Gospel of Luke, Lond. 1966 (The Century Bible) s. 1-60.

Rohde, J.: Die redaktionsgeschichtliche Methode, Hamb. 1966, s. 124-184

Aalen, S.: St. Luke's Gospel and the last Chapter of 1. Enoch, Lond. 1967.

Braumann, G. (utg.): Das Lukas-Ev. (artikler), Darmstadt 1974.

A-1b FORMELAKTIG STOFF I URKRISTENDOMMEN

- Seeberg, A.: Der Katechismus der Urchristenheit, 1903 Münch. 1966.
- Wengst, K.: Christologische Formeln und Lieder des Urchristentums, Gütersl. 1972, (Studien z. NT, Bd. 7).
- Neufeld, V. H.: The Earliest Christian Confessions, Leiden 1963.
- Deichgräber, R.: Gotteshymnos und Christushymnos der frühen Christenheit, Gött. 1967.
- Zimmermann, H.: Nytestamentlig Metodelære, Oslo 1974, s. 89, 94-100, 112-128.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

- Burger, C.: Schöpfung und Versöhnung, Neukirchen 1975.
(til Kol. 1.15-29 og Efes. 2.14-18)
- Gabathuler, H. J.: Jesus Christus, Haupt der Kirche — Haupt der Welt. Der Christus-hymnus Col. 1.15-20 in der theolog. Forsch. der letzten 130 Jahre, Zür. 1960.
- Jörns, K. P.: Das hymnische Evangelium. Untersuchungen zu Aufbau, Funktion und Herkunft der hymnischen Stücke in der Johannesoffenbarung, Gütersl. 1971.

A-2a DET SYNOPTISKE PROBLEM

- Feine/Behm/Kümmel: Einleitung in das NT, Heidelb. 15/1967, s. 15-94
og
- Sanders, E. P.: The Tendencies of the Synoptic Tradition, Lond. 1969.

Utfyllende litteratur:

- Bultmann, R.: Geschichte der synoptischen Tradition, Gött. 8/1970.
- Dibelius, M.: Die Formgeschichte des Evangeliums, Tüb. 6/1971.

A-2b JOHANNEVANGELIETS KILDER

- Dodd, C. H.: The Historical Tradition in the Fourth Gospel, Lond. 1964.

og

- Aalen, S.: Forelesninger over johann. teologi, Skrivestua MF 3/1977, s. 1-56.
eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

- Lindars, B.: Traditions behind the Fourth Gospel i de Jonge, M.: L'Evangile de Jean, 1977.

- Se forøvrig *normalpensum*, A 1, til Johannes (s. 95), bl.a Schnackenburg, s. 32-60 og Brown, s. XLI-LI.

A-3a JOHANNEISK TEOLOGI

- Aalen, S.: Johanneiske hovedbegreper, Skrivestua MF, 3/1977.
og
- Aalen, S.: Forelesninger over johann. teologi, Skrivestua MF, 3/1977, s. 57-126.
og
- Aalen, S.: "Truth", a Key Word in St. John's Gospel, i Guds Sønn og Guds rike, Oslo 1973, s. 85 ff.
sammen med enten:

- Dodd, C.H.: The Interpretation of the Fourth Gospel, Cambr. 1954, s. 133-285.
eller:

- Schnackenburg, R.: Das Joh. evang. I-II, Freib. 1965-71. (HTKNT,4) — ekskursene (190 sider).

Utfyllende litteratur:

- Goppelt, L.: Theologie des NT. Bd. II, Gött. 1967, s. 625-643.
- Ladd, G. E.: A Theology of the NT, Mich. 1974, s. 213-308.
- Kümmel, W.G.: Die Theologie des NT. Gött. 1969, s. 227-295.

A-3b HEBREERBREVETS TEOLOGI

- Enten*
- Grässer, E.: Der Glaube in Hebräerbrief, Marb. 1965,

eller

Smith, J.: *A Priest for ever: A study of Typology and Eschatology in Hebrews*, Lond. 1969.

eller

Theissen, G.: *Untersuchungen zum Hebräerbrief*, Gütersl. 1969
og

Hofius, O.: *Katapausis*, Tüb. 1970, —
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Goppelt, L.: *Theologie des NT*, Bd. II, Gött. 1976, s. 569-600.

Käsemann, E.: *Das Wandernde Gottesvolk*, Gött. 4/1961.

Linton, O.: *Brevet til hebreerna*, Sth. 1970 (TNT).

Larsson, E.: *Om Hebreerbrevets syfte* (Sv. Exeg. Årsbok 1972/73, s. 269-309).

A-3c KIRKETANKEN HOS PAULUS

Moe, O.: *Apostelen Paulus' forkynelse og lære*, Oslo 3/1961, s. 296-322.

og

Ridderbos, H.: *Paulus*, Wuppert. 1970, s.229-332.

og

Schnackenburg, R.: *Die Kirche im NT*, Freib. 1961, s. 146-156

og

Dahl, N. A.: *Das Volk Gottes*, 1941, s. 209-278.

og

Holl, K.: *Der Kirchenbegriff des Paulus in seinem Verhältnis zu dem der Urgemeinde i Rengstorff, K. H. (hrsg.): Das Paulusbild in der neueren deutschen Forschung*, Darmst. 1969, s. 144-178.

Utfyllende litteratur:

Holmberg, B.: *Paul and Power. Coniectanea Biblica*, CB. 11, Lund 1978.

Westerholm, S.: *Jesus and scribal authority. Coniectanea Biblica*. CB. 10, Lund 1978.

Best, E.: *One Body in Christ*, Lond. 1955.

Cerfaux, L.: *The Church in the Theology of St. Paul*, Freib. 1963.

Aulén, G. (utg.): *En bok om kyrkan*, Lund 1943, (forskjellige artikler).

Goppelt, L.: *Theologie des NT*, Bd. II, Gött. 1976, s. 472-476.

A-4a QUMRANFUNNENE

LaSor, W. S.: *The Dead Sea Scrolls and The New Testament*, Grand Rapids, Michigan 1972,

og

et utvalg på ca. 50 s. fra:

enten

Stendahl, K. (red.): *The Scrolls and the NT* Lond. 1957,

eller

Black, M.: *The Scrolls and Christian Origins*, 1961.

Tekst og oversettelse:

Lohse, E.: *Die Texte aus Qumran*, München. 2/1971 (hebraisk og tysk)

Nielsen, E./Otzen, B.: *Dødehavsteksterne*, Kbh. 1969.

Utfyllende litteratur:

Yadin, Y.: *The Message of the Scrolls*, 1969.

Black, M.: *The Scrolls and Christianity*, Lond. 1969.

Kuhn, K. G.: *Konkordanz z. den Qumrantexten*, Gött. 1960.

A-4b FARISEISK RABBINISME

Jeremias, J.: *Jerusalem zur Zeit Jesu*, Gött. 3/1963, s. 279-303,

og

Gerhardsson, B.: *Memory and Manuscript*, 1961, s. 33-189,

og

Odeberg, H.: *Fariseisme og kristendom*, Oslo 1975

og

Bowker, J.: *Jesus and the Pharisees*, Lond. 1973.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Daube, D.: *The NT and Rabbinic Judaism*, Lond. 1957.

Strack-Billerbeck: *Kommentar zum NT aus Talmud und Midrasch*, München. 1961-74

- Finkel, A.: The Pharisees and the Teacher of Nazareth, 2/1974.
 Neusner, J.: The Rabbinic Traditions about the Pharisees before 70
 A.D., I-III, 1971.
 Aalen, S.: Die Begriffe Licht und Finsternes im Alten Testament,
 Oslo 1951.

Utfyllende litteratur til hele A-4:

- Leipold, J. Grundmann, W.: Umwelt des Urchristentums, Berl.
 1972-75.
 Bd. I: Darstellung. 4. Aufl.
 Bd. II: Utvalg av tekster. 3. Aufl.
 Bd. III: Utvalg av bilder med forklaring. 3. Aufl.
 Foerster, W.: Neutestamentliche Zeitgeschichte, Hamb. 1968.

2. AVSNITT/II. AVD.

FAGET KIRKEHISTORIE

Innledning til studiet av Kirkehistorie

Fra én side sett er kirkehistorien ikke vesensforskjellig fra all annen historieforskning. Også kirkehistorie har med menneskelige forhold å gjøre og må ta hensyn til de økonomiske, sosiale og kulturelle betingelser for menneskelig liv, tanke og handling.

Kirkehistorien kan derfor defineres som en spesialgren av historien: Den vil beskrive den spesielle del av menneskers liv og historie som har med kristen tro og tilbedelse å gjøre, enten denne er institusjonalisert i kollektive samfunn, eller gir seg individuelle uttrykk. Men både kirke- og fromhetsliv foregår i samme rom og tid som annen historisk aktivitet. Kirkehistorien vil måtte spesialisere seg på tros- og fromhetsliv gjennom tidene, men alltid i kontakt med de andre historiske disiplinene: Politisk historie, sosialhistorie, kulturhistorie, idéhistorie, o.s.v., men også med de teologiske fag som kirken selv alltid har vært opptatt av: Bibelforskning, dogmatikk, homiletikk, liturgi, kirkertett...

Kirkens egen opprinnelse i historiske begivenheter og dens totusenårige forkynnelse av Guds historiske åpenbaring i Jesus Kristus, gjør kirkehistorieforskningen til en helt vital oppgave for teologien. Hvorledes evangeliet er blitt forstått og proklamert gjennom tidene, hvordan dogmene har fått sitt innhold i kampen for rett tro og lære, hvorledes den kristne gudstjeneste har vokset fram og avspeiler kirkens selvforståelse, hvordan evangeliet spredte seg i verden siden den første misjonbefaling, — dette er kirkehistoriske spørsmål som gjør at denne disiplinen får en grunnleggende betydning for teologien. Uten den historiske dimensjon vil de øvrige teologiske fag lett kunne havne i det abstrakte, spekulativt, historieløse.

På denne måten blir kirkehistorien et særdeles omfattende fag, som berører mange teologiske fagområder og krever en lang rekke spesialkunnskaper. Selvfølgelig kan ingen være spesialist over hele dette store felt. Derfor er kirkehistorien inndelt i flere disipliner, og pensum er fordelt på noen avgrensede perioder.

Kirkehistorien har inntil nylig vært ensidig fakta- og data-orientert. Enda er det slik at pensum krever kunnskap om *hva* som har skjedd, om *når* og *hvor* og *hvem*. Like viktig er imidlertid spørsmålet om *hvorfor* noe skjedde akkurat slik og nettopp da. Svar på slike spørsmål krever mer enn å ha pugget árstell og navn. En kirkehistorisk undersøkelse vil prøve å sette fakta inn i en bestemt sammenheng, både i tid og i rom, for dermed å komme fram til en *forslæelse* og *forklaring* av hva som har skjedd. Dette ideal vil også gjelde for de kirkehistoriske besvarelser som studentene produserer.

Når det derimot gjelder å *vurdere* et historisk forløp, prøver den vitenskapelig arbeidende kirkehistoriker å være tilbakeholdende. For en teolog vil det være fristende å stille normative spørsmål til historien: Var dette riktig? Var det godt? Var det etter Guds vilje? Var det bibelsk? Slike vurderingsspørsmål kan ha sin berettigelse, særlig som reaksjon mot "den fordomsfylte overfladiskhed, som mange historikere lægger for dagen, når de behandler egentlige kirkehistoriske ämner" (Torben Christensen). Men de overskridet grensene for de empiriske metoder som kirkehistorikeren deler med andre historikere.

Derfor bør også oppgaveskrivener være varsom med å vurdere et historieforløp ut fra et kristent synspunkt (og det gjelder da selvfølgelig også andre "synspunkter", som f.eks. et marxistisk eller et idealistisk). Å bruke absolute eller ideelle målestokker på historieforløp, kan føre til at historiske (og derfor relative) handlinger og personer blir bedømt ut fra forutsetninger som ikke ligger innenfor selve det konkrete historieforløp.

Ved siden av det fakta-orienterte preg og interessen for de store enkeltpersoner, har kirkehistorieforskningen i nyere tid lagt større vekt på den kollektive, anonyme fromhet, religiøs praksis, folkelige vekkelsesbevegelser, kristelig foreningsvirksomhet, o.l. Når en studerer kirkehistorie, vil dette materiale kunne plassere kirken midt i det levende, mangfoldige folkeliv som den har vært med å forme gjennom tidene, og som den selv har vært påvirket av.

Det som gjør kirkehistorien "annerledes" enn profanhistorie, er ellers ikke de metoder som brukes eller de vurderingene som anlegges. Men kirkehistorien er på en ganske spesiell måte avgjørende for kirken, idet den stadig minner om at kristendommen er en historisk religion. Med sitt frelseshistoriske utgangspunkt vil kirkehistorien hjelpe oss til å se både sammenheng og brudd, både det som er verdi fullt i tradisjonene og det som gjerne kan oppgis. Gjennom kirkehistorien fremstår kirken i den *status duplex* som er dens kår i verden, både som Guds eget mysterium og under, og som en institusjon med alle de påvirkende menneskelige faktorer. Slik kan kirkehistorien utøve en tjenende funksjon overfor de øvrige teologiske disipliner, ikke bare med sitt stoff, men med sitt orienteringspunkt i den konkrete historiske virkelighet som begynte med apostlene, fortsetter med evangeliets løp gjennom verden og en gang skal fullføres ved tidenes ende.

Sammenhengen med det foregående studium til I. avdeling

Studieplanen forutsetter at en gjennom I. avdeling har fått det forsvarlige *oversiktsmessige* kjennskap til hele kirkens historie. Det som preger planen for II. avdeling er dermed at den sikter på 1) *fordypet* studium av enkelte viktige områder av kirkens historie, og 2) *på nye emner* som ikke tidligere har vært studert. Dette siktepunkt blir ivaretatt bl.a. ved intensivert studium av reformasjonshistorien, ved et utførligere studium av norsk kirkehistorie, og ved at dogmehistorien tas opp som eget emne.

Særpreg ved pensum til II. avdeling

Normalpensum

Studieplanen forutsetter at alle studenter skal arbeide med det stoff som er nevnt som normalpensum. Sammen med det stoff som er lest til I. avdeling, skulle dette gi alle ferdige kandidater et felles forråd av kunnskaper. Dernest skulle alle ha fått en mer inngående innføring i de perioder av kirkens liv som i særlig grad er med å prege vår kirke i dag. Endelig vil alle i sitt studium ha fått det historiske perspektiv over den dogmatiske grunnforståelse som tilegnes gjennom studiet av de systematiske disipliner.

Det er viktig at dette normalpensum ikke sees for isolert. Det vil være naturlig å knytte studiet til visse sentrale tekster, både fra reformasjonens kirkehistorie og fra den nyere tids kirkehistorie. Det er derfor nyttig — også med tanke på senere bruk — å skaffe seg en tekstutgave av de viktigste Lutherskrifter. Sentralt i studiet står de lutherske bekjennelsesskrifter, og det er helt nødvendig å skaffe seg en vitenskapelig utgave av disse. Dette vil også være påkrevet av hensyn til studiet av systematisk teologi.

Studiet av kirkehistorien forutsetter i planen å gå parallelt med studiet av de systematiske disipliner. Dette betyr at studentene har lagt et teologisk grunnlag, som foruten I. avdeling også omfatter de avsluttede eksamener i GT og NT. Dette skulle medføre at studenten på dette stadium er fortrolig med viktige teologiske problemstillinger. Det kan også bli en fruktbar vekselvirkning mellom de systematiske og de kirkehistoriske disipliner når de studeres innenfor samme tidsrom.

Maksimumspensum

Som det framgår av planen, skal studenten velge et *maksimumspensum* innenfor minst en av de tradisjonelle disipliner. Hensikten med dette er dobbel: Studentene får på denne måte en anledning til å utfolde sine spesialinteresser i noen grad, og det blir rom for nye emneområder som utvider studiet på felter som det kan bli aktuelt å ha kjennskap til. Det er i planen foreslått 4 mulige områder der kirkehistorien kan utvides til maksimumspensum:

Ettersom normalpensum til II. avd. ikke inneholder krav om fordypet studium av *oldkirkens historie*, vil det bli adgang til å velge et alternativ som koncentrerer seg om emner fra oldkirken.

Et virkelig spesialstudium av enkelte felter i *reformasjonshistorien* kan ikke bli mulig utfra kravene til normalpensum. Derfor foreslår planen at studentene kan velge å utvide sitt studiefelt på et spesialområde innen dette tidsrom.

Et emne som ikke er studert i mer utførlig form i normalpensum, er *misionshistorien*. Det er derfor foreslått at en kan trenge videre fra de grunnleggende kunnskaper i misjonsfagene som er tilegnet til I. avdeling, ved å velge en maksimumsvariant i misionshistorie. Dette vil være tilbud av interesse i vår økumeniske tidsalder, men det vil også særlig være nyttig for studenter som arbeider med tanke på en oppgave i misjonens tjeneste. Endelig er det naturlig å ha et alternativ som gir et fordypet studium av *de eksisterende kirkesamfunns konfessionelle særpreg*. Det vil her være tale om en betydelig utvidelse av det stoff som er studert til I. avdeling innenfor emnet konfesjonskunnskap.

Bernt T. Oftestad

Åge Holter

STUDIEPLAN TIL KIRKEHISTORIE

I NORMALPENSUM

A. Eksamenskrav

Ved prøven i Kirkehistorie — Normalpensum kreves

1. I alminnelig kirkehistorie:

- a. utførlig kjennskap til den lutherske reformasjon,
- b. godt kjennskap til den øvrige reformasjonshistorie,
- c. oversiktsmessig kjennskap til reformasjonens forhistorie og dens ettevirkninger i den katolske kirke,
- d. godt kjennskap til hovedlinjene i den kirkehistoriske utvikling på 1800- og 1900-tallet.

2. I norsk kirkehistorie:

- godt kjennskap til kirkens historie i Norge
- a. fra misjonstiden inntil ca. 1200,
- b. i reformasjonsårhundret,
- c. i nyere og nyeste tid.

3. godt kjennskap til dogmehistorien og den nyere teologihistorie.

B. Litteratur — KH — Normalpensum

A-1 a-c REFORMASJONEN

Christensen, T./Göransson, S.: Kyrkohistoria, bind 2, Sth. 1969, s. 68-250, eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Holmquist, H. J./Nørregaard, J.: Kirkehistorie Bd. II, Kbh. 3/1965.
Schmidt, K. D.: Grundriss der Kirchengeschichte — avsn. om reformasjonen, Gött. 6/1975

Bornkamm, H.: Das Jahrhundert der Reformation, Gött. 2/1966.
Luthers skrifter i udvalg Bd. I-IV, Kbh. 1962 ff.

A-1d 1800- OG 1900-TALLET

Enten:

Schmidt, K. D.: Grundriss der Kirchengeschichte, Gött. 3/1960 el. senere, §§50-64.

eller

Christensen, T./Göransson, S.: Kyrkohistoria, bind 3. Sth. 1976, s. 37-70, 246-386, 415-475.

Utfyllende litteratur:

Holmquist, H./Nørregaard, J.: Kirkehistorie Bd. III, Kbh. 2/1963
Nørregaard, J.: Kristendommens historie i Romantikkens, Liberalismens og Realismens tidsalder, I-II, Kbh. 1939.

Stephan, H.: Geschichte der evangelischen Theologie seit dem deutschen Idealismus (2. utg. v. M. Schmidt, 1960).

A-2 NORSK KIRKEHISTORIE

Wisloff, C. Fr./Aarflot, A.: Norsk kirkehistorie, Bd. I-III, Oslo 1966-71, følgende utvalg:
Bd. I: s. 51-188, 405-421, 478-501.
Bd. II: s. 231-408.
Bd. III: s. 11-75, 92-103, 115-199, 348-394.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur

Kolsrud, O.: Noregs kyrkjesoga I, Oslo 1958.
Molland, E.: Fra Hans Nielsen Hauge til Eivind Berggrav, 2/1970.
Aarflot, A.: Hans Nielsen Hauge, Liv og budskap, Oslo 1971.
Vårt folks historie. Bd. I-XI. Oslo 1961 ff.

A-3 DOGMEHISTORIE

Hägglund, B.: Teologins historia, Lund 3/1966.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Schlink, E.: Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften, München 3/1948.

- Fagerberg, H.: Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften, Gött. 1965.
- Heppe, H.: Die Dogmatik der evangelisch-reformierten Kirche, ny utg. v. Bizer, Neuk.-Vluyn. 1958.
- Seeberg, R.: Lehrbuch der Dogmengeschichte I-IV, Darmstadt 1959-74.
- Kelly, J. N. D.: Early Christian Doctrines. Lond. 4/1968.
- Skard, B.: Inkarnasjonen, Oslo 2/1971.
- Altaner, B.: Patrologie, Freib. 7/1966.
- Eiert, W.: Morphologie des Luthertums, I-II, München. 3/1965.
- Adam, A.: Lehrbuch der Dogmengeschichte, I-II, Gütersl. 2/1970-72.
- Pelikan, J.: The Christian Tradition, Bd. 1-5, Chic. 1971 ff.
- Zahrnt, H.: Saken gjelder Gud, Oslo 1970.
- Althaus, P.: Die Theologie Martin Luthers, Gütersl. 4/1975.

II. MAKSUMSPENSUM

A. Eksamenskrav.

I tillegg til normalpensum kreves:

enten

1. Videregående kjennskap til et emne fra oldkirken

eller

2. Videregående kjennskap til et emne fra reformasjonen

eller

3. videregående kjennskap til et emne fra misjonshistorien

eller

4. videregående kjennskap til konfesjonskunnskap

alt studert på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca. 300 sider omfang.

B. Litteratur — KH — Maksimumspensum

I tillegg til normalpensums litteratur anføres følgende til de enkelte tilleggsvarianter.

A-1 ET EMNE FRA OLDKIRKEN

Enten

Frend, W.H.C.: Martyrdom and Persecution in the Early Church. Oxford 1965, Kap. 1; 4; 6-11; 13:15.

eller

Brown, P.: Augustine of Hippo, Lond. 1967, unntatt følgende kapitler: 1; 18; 22-23.

eller tilsvarende.

A-2 ET EMNE FRA REFORMASJONEN

Enten

Althaus, P.: Die Theologie Martin Luthers, Gütersl. 4/1975, (unntatt flg. kap: Die Sakramente, Die Taufe, Das Abendmahl og Anhang),

eller

Maurer, W.: Melanchton-studien, Gütersl. 1964,

eller

Niesel, W.: Die Theologie Calvins, München. 2/1957 (og senere utg.) eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur til A-1 og A-2:

Nicene and Post-Nicene Fathers. Grand Rapids, Mich. 1961 ff.

Apostolic Fathers with an English Translation, Lond. 1965.

De apostoliske Fædre og andre urkirkelige Dokumenter, Bd. 1 og 2. Kbh. 1948.

De apostoliska fäderna, Sth. 1958.

Augustin: Bekjennelser, Oslo 1961.

Luther, M.: Ausgewählte Wirke. Hg. von Borcherdt, H.H./Merz, G. Bd. 1-6. München. 3/1948-1965.

Melanchton, Ph.: Loci Communes 1555. Hg. von Manschreck, C.L. N.Y. 1965.

Calvin, J.: *Calvin Institutes of the Christian religion*, ed. by Mc Neill, J.T. Lond. 1961 2 vols. (Library of Christian Classics, 20, 21.)

A-3 ET EMNE FRA MISJONSHISTORIEN

Enten:

Misjonsbevegelsen til den fjerne Østen.

(Fra Antiochia til Peking/Fra Roma til Tokyo.)

Latourette: K. S.: *A History of the Expansion of Christianity*, Exeter 1971. Bd. I: s. 100-113; 223-238, Bd. II: s. 263-307 329-342, Bd. III: s. 247-371.

og

Neill, S.: *Misjon i 2000 år*. Stvgr. 1971. s. 90-149.

eller

Nyere tids misjonshistorie

Neill, S.: *Misjon i 2000 år*, s. 161-393

eller

Westman, K. B./V. Sicard, H.: *Den kristna missionens historia*, 1960. s. 83-332.

Utfyllende litteratur til A-3

Gensichen, H. W. (Red.): *Kirchengeschichte als Missionsgeschichte*. Münch. Bd. I. 1973, Bd. II. 1978.

Thelle, N. N.: *Kristendommen i China under T'ang, Ming og Ch'in. Studier i Chinas misjonshistories tre første perioder*, 1949.

Drummond, R. H.: *A History of Christianity in Japan*, G.R. Mich. 1971.

Firth, C. B.: *An Introduction to Indian Church History*, 1961.

Mulders, A.: *Missionsgeschichte. Die Ausbreitung des katolischen Glaubens*, 1960.

Moule, A. A.: *Christians in China before 1550*.

Westman, K. B.: *Missionsrapporter från Xavier och Riccis dagar*.

Saeki, P. Y.: *The nestorian monument in China*.

Latourette, K. S.: *Christianity in a Revolutionary Age*, 5. vols. Exeter, Devon 3/1971.

Latourette, K. S.: *A History of the Expansion of Christianity*, 7. vols. Exeter, Devon, 1971.

Ohm, T.: *Wichtige Daten der Missionsgeschichte*, Münster 2/1961.

Coxiell, H. W./Grubb, K. (red.): *World Christian Handbook*, 1949, 1952, 1957, 1962 og 1968. Neshville, Tenn. (Ny utg. 1972.)

Schlénk, M./Quiring, H. (red.): *Karte der Religion und Missionen*, Stuttgart. 4/1966.

A-4 KONFESJONSKUNNSKAP

Molland, E.: *Kristenhets kirker og trossamfunn*, Oslo 1976 (utvalg på ca. 300 s.) eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur til A-4:

Algermissen, K.: *Konfessionskunde*, Paderborn 8/1969.

2. AVSNITT/II. AVD.

FAGET SYSTEMATISK TEOLOGI

Innledning til studiet av systematisk teologi

Faget systematisk teologi består av tre disipliner: Dogmatikk, etikk og religionsfilosofi.

Dogmatikk

Mens etikken og særlig religionsfilosofien som systematiske disipliner i første rekke vil være samtidsorientert, uten dermed å tape det historiske aspekt av synet, blir forholdet for dogmatikkens vedkommende nærmest omvendt. Også den får med aktuelle problemer fra samtiden å gjøre, men dens oppgave består framfor alt i å gi en *kritisk innføring i gjeldende kirkelære*, — kritisk for så vidt som kirkelæren stadig må etterprøves og konfronteres med andre oppfatninger av samme sak. Dogmatikken vil med dette *tjene vår kirkes nådemiddelforvaltning*, hjelpe til at dens tjenere 'forkynner Guds ord klart og rent, som det er oss gitt i den hellige skrift og som vår kirke vitner om det i sin bekjennelse', og at de 'forvalter de hellige sakramenter etter Kristi innstiftelse' — (jfr. ritualet for prestevigsel i Alterboken av 1920). Til dette formål behandler dogmatikken *det bibelske budskap under avsluttende normativ synsvinkel*, slik det i lys av den kirkelige læreutvikling og på bakgrunn av bibelforskningen må forstås og forkynnes i den lutherske kirke. De praktiske konsekvenser for en kristen livsholdning overlates til etikken som særskilt disiplin, og for øvrig forutsetter dogmatikk som etikk den almene orientering som den teologiske religionsfilosofi vil gi. Det kritiske ved den dogmatiske fremstilling ligger først i at den vil *etterprøve kirkens bekjennelse på det bibelske Kristus-vitnesbyrd* som avgjørende norm og dernest i at den gjør dette under stadig oppgjør både med aktuelle synsmåter fra den eksegetiske debatt og med andre dogmatiske fremstillinger. Slikpunktet er da *det for alle tider gjeldende innhold i det bibelske budskap* om skapelse og forløsning, slik den lutherske kirke i sin bekjennelse har forstått det, og det kritiske oppgjør vil derfor i første rekke gjelde de andre store konfesjoner og de dominérerende ret-

ninger i nyere teologi, vår tids eksegese innbefattet. I praksis vil det framfor alt bli spørsmål om evangelisk kristendoms stilling innenfor vesterlandske læreutvikling, svarende til den lutherske reformasjons tofront-stilling, p.d.e.s. mot romersk-katolsk kristendom og p.d.a.s. mot den øvrige protestantisme, med særlig vekt på forholdet til nyprotestantisk kristendomsforståelse.

Den dermed gitte kritiske orientering forutsetter *inngående kjennskap til dogmehistorien og nyere teologihistorie* og dertil *almen konfesjonskunnskap*. Dogmehistoriens betydning for dogmatikken ligger framfor alt i at den gir innblikk i hvordan gjeldende kirkelære er blitt til, og at den dermed også leverer de klassiske begreper og termini som ingen dogmatisk fremstilling kan unnvære. Men da den kritiske norm til sist ligger i det bibelske vitnesbyrd om gudsåpenbaringen i Kristus, kreves det fremfor alt også en *grundig eksegetisk og bibelteologisk orientering*, slik den gir seg av de bibelske disiplinene og da ikke minst av den aktuelle debatt på dette området. Når dertil kommer at de tradisjonelle dogmatiske posisjoner stadig står til debatt også i systematisk sammenheng, kan dogmatikken aldri nøye seg med bare å referere disse eller repete en bestemt skoleteologi. Den vil tvertom stadig måtte bestrebe seg på å gi en i beste forstand *aktuell fremstilling* av de omstridte punkter i gjeldende kirkelære, med samtidens særlige problemer for øye og med sikte på en fremstilling som kan bidra til at Kirkens forkynnelse kan bli forstått av mennesker idag.

På denne måten vil dogmatikken gi en *sammenfatning av det som skulle være det blivende resultat av det teologiske studium*, men det forutsettes da at dette aldri er avsluttet. For den teologiske utdannede lærer og forkynner gjelder det stadig 'å trenge dypere inn i de hellige skrifter og den kristne tros sannheter', så at han kan bli best mulig skikket til å formane 'til sann omvendelse, levende tro på Kristus og hellig liv i kjærlighet til Gud og næsten' (jfr. igjen vigselsritualet). For det dogmatiske studium gjelder det da alltid å ha for øye at det ikke er teologiske meninger og anskuelser, men forholdet mellom det bibelske budskap og kirkens bekjennelse som er dogmatikkens egentlige gjenstand. Derfor kan dette studium aldri bestå bare i at man tilegner seg en bestemt lærebok i faget, for *dogmatiske lærebøker* og tilsva-

rende forelesninger og øvelser blir bare å betrakte som *mer eller mindre vellykte kritiske kommentarer til gjeldende kirkelære*. De må derfor brukes bare som hjelpebidrør for det egentlige dogmatiske studium som består i å trenge inn i kirkelærers indre mening og sammenheng og dens bibelske begrunnelse.

Viktigere enn alle lærebøker er visse uunværlige *håndbøker*, og av disse må først nevnes Nestles Novum Testamentum Graece eller tilsvarende annen utgave, noe den vordende dogmatiker alltid må ha for hånden når det gjelder bibelske belegg for de forskjellige lærepunkter. Dernest kommer en kritisk utgave av bekjennelsesskriftene, for tiden 'Die Bekenntnisschriften der evang.-luth. Kirche' (jub. utg. 1930 eller senere opplag). En norsk utgave uten de latinske og tyske originaltekster er ikke tilstrekkelig. Til nærmere innføring foreligger en rekke arbeider over 'Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften' (Fr. Brunstad, H. Fagerberg, E. Schlink, den siste også i engelsk utg.), for Conf. Augustanas vedkommende dessutten den danske av Leif Grane, jfr. her og ellers litteraturlisten hvor det også finnes anført oppslagsverker for andre konfesjoner samt teologihistoriske og andre hjelpebøker.

De dogmatiske lærebøker som finnes oppført i studieplanen for *normalpensum*, får ikke dermed noen autorisasjon, men de vil likevel ved sin konfesjonelt-lutherske innstilling så å si angi hovedretningen for det dogmatiske studium. Den spesiellitteratur som finnes anført for dem som vil legge opp *maksimumspensum*, ligger på samme linje og vil da tjene til fordypelse innenfor det spesielle området som blir valgt.

Så får vi til slutt særlig for dogmatikkens vedkommende minnes at all sann teologi er en *theologia orantium*.

Leiv Aalen

Etikk

Når studenten tar fatt på studiet av II. avdeling etter den nye studieordningen, har han allerede i I. avdeling fått en første orienterende innføring i de fleste teologiske hovedemner. Dette gjelder også de systematiske discipliner, dogmatikk, etikk og religionsfilosofi. Selv om dogmatikken fortsatt vil være dominerende for interessen, da den an-

sees for den egentlige hoveddisiplin i systematisk henseende, vil man ved fortsatt studium snart oppdage at også de øvrige disipliner innenfor den systematiske sektor har stor og grunnleggende betydning for en seriøs gjennomtenkning av de *prinsippspørsmål* som knytter seg til den kristne tro og lære-utforming. Dette gjelder også i den praktiske livssektor som er *etikkens* område, og like meget på det mer direkte teoretiske og tankemessige plan som er *religionsfilosofiens* område.

Da vårt århundre gjennomgående har vært preget av sterke ånds-, kultur- og tankebrytninger, må dette uvegelig slå sterkt inn i det teologiske studium. Dette viser seg særlig tydelig i etikken, idet dens spørsmålstillinger må ha en så aktuell og almen forståelig karakter at appeller fra de kristne bud og deres krav til oss kan virke som levende utfordringer til vår livsførelse — og dermed også i teoretisk henseende tilrettelegges slik at de kan være veilede for oss i vårt liv som etisk bevisste og handlende mennesker. Dette medfører at en etikk med kristent fortegn ikke kan utformes på samme enkle vis, med uforanderlig statisk karakter, som en almengyldig lærebok i en disiplin hevet over tidens omskiftelser. Man støter her på en fylde av problemer som man kanskje først nå oppdager og man vil etter hvert se hvor komplisert etikkens problemverden er — med basis i kristentroens bibelske fundamenter og samtidig som et høyt stamtre som stadig er utsatt for tidens skiftende vinndrag med mangfoldige impulser fra åndsstrømninger som kommer og går og påvirker våre forestillinger og våre livsholdninger.

Studiet av etikkens *normalpensum* skal gi en almen, men samtidig dypregende forståelse enn før av denne side ved teologisk etikk: dens prinsipielle og teoretiske basis, og bl.a. antyde de områder hvor den synes tangere en etisk grunnproblematikk som er almen-menneskelig, og hvor den har sine sær-oppfatninger da den ligger i direkte forlengelse av, og med fast forankring i, den kristen religion med dens åpenbaringssyn, og ikke er en flytende øy i kulturens vide hav, hvor den etiske kurs oftest blir bestemt av ideologiske og sosial-politiske aspekter.

Til *maksimumspensum* kan man velge ut et bestemt problemfelt innen den ramme som her er antydet (se de differensierte *emnegrupper* i A-3 a-e), og det vil da her ligge nær å velge et felt som den enkelte student for sin del finner særlig engasjerende. Her vil det være rik anledning til å gå i dybden innenfor et begrenset område. Man kan f.eks. velge særlige sentrale etiske dokumenter, hovedskrifter eller "retninger" som gjenstand for dette videreførende maksimumsstudium. Valgmulighetene er ganske mange (se litteraturlisten): fra studiet av mer eksklusivt teologisk-kirkelig bestemte retninger av katolsk og av luthersk type — til direkte prinsipiell grunnlagsdrøftelse, og eventuelt til filosofisk-etiske teorier og sosial-etiske konsepsjoner.

John Nome

Religionsfilosofi

Da I. avdelings studium bare gir kort oversikt over religionsfilosofien, er det første krav i II. avdeling å tilegne seg en mer grundig, generell innføring i de grunnproblemer som hører inn under denne disiplin. Dette skjer gjennom studiet av *normalpensum*. I denne fase skulle det også bli rom for en mer fordypende innføring. Man vil da mer og mer forstå hvorfor denne disiplin er blitt særlig aktuell nettopp i vår samtid. For her er skjedd store aksent-forskyvninger i vårt århundre, som registreres tydeligst i denne disiplin. Det skyldes bl.a. de samme kulturforhold som er nevnt i avsnittet om etikken, og dessuten ikke minst et spesielt teologi-historisk moment: den kjennsgjerning at den tidligere tradisjonelle religionsfilosofi ble helt avbrutt ved den nye dialektiske teologis frembrudd i 1920-årene på det europeiske kontinent (ved den dominerende innflytelse fra Barths retning), og denne impuls gjorde seg så sterkt gjeldende i tre-fire decennier, at det er først i de siste tye år at religionsfilosofien begynner å vinne tilbake sin tidligere posisjon, men på andre premisser enn før. Mens den tidligere tradisjonelle protestantiske religionsfilosofi nesten stadig var idealistisk-filosofisk orientert (liksom den eldre katolske var typisk thomistisk), er det i vårt århundre skjedd en opplosning av de gamle, selvsagte posisjoner, og idet religionsfilosofien er blitt befruk-

tet av de nye retninger i filosofien, særlig de analytisk-kritiske, vil den nå i regelen forsøke å utnytte disse synspunkter i forskningen innenfor sitt område, så langt det er forsvarlig, men full respekt overfor den kristne religions særegne åpenbaringskarakter. Det foregår f.t. på dette område en intens nytenkning som forhåpentlig etter hvert vil avklare visse sentrale spenningsforhold i tradisjonell religionsfilosofi av eldre type, samt f.eks. opp løse visse uholdbare synteser av 'religiøs tenkning' og sak-orientert teologi. Det er m.a.o. de tankemessige *grunnlagsproblemer* som f.t. står i sentrum for drøftelsene i denne disiplin. Dette er også hovedformålet for studiet i *normalpensum*.

Til *maksimumspensum* er det særlig to viktige problemfelter som er gjort til gjenstand for valg: Det første av disse (A-4: Tro og viten) er et område som både har spilt en stor rolle i tenkingens tidligere historie og fremdeles er aktuelt i vår tid, nemlig konfrontasjonen mellom de emner som inngår dels under "troens" felt og dels oppfattes rasjonalt, dvs. hører til "vitens" område, og spenningen mellom disse områder, og eventuelle forsøk i harmoniserende retning eller motsatt: som betoning av paradokset. Mens dette emnefeltet primært har de rent tankemessige aspekter for øye, er det annet valg-objekt mer historisk-konkret (A-5: Tro og historie) og man får her en mer direkte konfrontasjon med emnets *forskningsmessige* side. Dvs. man orienterer seg i den forskning som studerer *troen* som bestemt av Bibelens verden og de oppfatninger man møter her, og de forsøk som fra et *kritisk* aspekt er gjort på å tilrettelegge disse kompliserte forhold i *historisk-systematisk* sammenheng.

John Nome

STUDIEPLAN TIL SYSTEMATISK TEOLOGI

I NORMALPENSUM

A. Eksamenskrav

Ved prøven i Systematisk teologi — Normalpensum kreves:

1. godt kjennskap til hovedpunktene i den evangelisk-lutherske kirkes lære,
2. godt kjennskap til etikkens prinsippspørsmål og til følgende utvalgte problemer fra den spesielle etikk: ekteskap og familie, stat og samfunn, arbeid og yrke,
3. godt kjennskap til religionsfilosofiens grunnlagsproblemer og til utvalgte emner innen den materiale religionsfilosofi.

B. Litteratur — ST — Normalpensum

A-1 DOGMATIKK

Den norske kirkes bekjennelsesskrifter, utgave med latinske og tyske grunntekster, f.eks. Die Bekentnisschriften der evang. — luth. Kirche, Gött. 7/1976, eller tilsvarende

sammen med:

cnten

1. Prenter, R.: Skabelse og Genløsning, Kbh. 6/1975
§§4-7, 10-12, 13-24, 27-28, 31-40.

eller

2. Aalen, L.: Dogmatisk grunnriss. Skrivestua MF. Oslo 1977.
og
Aalen, L.: Ord og sakrament, Oslo 1966.

eller

3. Aalen, L.: Dogmatisk Grunnriss. Skrivestua MF. Oslo 1977
og

Prenter, R.: Skabelse og Genløsning Kbh. 6/1975.
Fra Prolegomena. §§4-7 og 10-14.

eller

4. Schlink, E.: Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften München 3/1948 (Eng. utg.: Theology of the Lutheran confessions, 1961)

og

Prenter, R.: Skabelse og Genløsning, §§4-7, 10-14 (som ovenfor
pkt. 3)

eller

5. Elert, W.: Der christliche Glaube, Hamb. 3/1956
kap. IV, VI, VII-XVIII

eller

6. Pöhlmann, H. G.: Abriss der Dogmatik, Ein Reperitorium, Gütersloh. 2/1975.

og

Aalen, L.: Ord og sakrament, Oslo 1966

Utfyllende litteratur:

Thielicke, H.: Der evangelische Glaube, I-II, Tüb. 1968/1973.

Lindroth, H.: Kyrklig dogmatik, I-III, Upps. 1975.

Wingren, G.: Credo, Lund 1974

Wingren, G.: Skapelsen och lagen, Lund 1958. Evangeliet och kyrkan, Lund 1960.

Valen-Sendstad, A.: Kristen kunnskap og kristen tro, Oslo 1974.

A-2 ETIKK

Enten

1. Austad, T.: Bidrag til etikken, Skrivestua MF, Oslo 1977.
(Følgende artikler er å regne som utfyllende: nr. 9, 10, 15, 16, 19, 23, 31.)

sammen med ett alternativ fra hver av punktene a. b. og c:

- a) Nome, J.: Kritisk forskerholdning i etikk og religionsfilosofi, Oslo 1970, s. 27-76.

eller

- Asheim, I. (red.): Människa och kristen, Lund 1970, s. 15-42

eller

- Trillhaas, W.: Ethik, Berlin 3/1970, s. 32-74.

- b) Aalen, S.: Ekteskapet i NT, i Frost/Wyller: Om ekteskapet. Idé og tanke, Oslo 1975, s. 63-87.

eller

- Kvalbein, H./Baasland, E.: Sexualliv og ekteskap. — Hva sier Bibelen? Credo, Oslo 1973

eller

- Thielicke, H.: Seksual-etik. Kbh. 1967, (dansk overs.) (utvalgte avsn.)

- c) Østnor, L. (red.): Nestekjærlighet i samfunnet, Oslo 1975, s. 56-103

eller

- Aukrust, T.: Mennesket i samfunnet, Bd. II. Oslo 2/1968, s. 78-141.

eller

- Holte, R. m.fl.: Etiska problem, Sth. 2/1972, s. 199-220.

eller

2. Holte, R. m.fl.: Etiska problem, Sth. 2/1972, s. 81-155 (kap. 2)

og

- Nome, J.: Kritisk forskerholdning (som ovenfor) s. 27-76

og enten:

- Trillhaas, W.: Ethik, 3/1970 kap. 22-23: 27-33

eller

- Holte, R. m.fl.: Etiska problem (som ovenfor), s. 157-245, (kap. 3-6)

og :

- Grenholm, C. m.fl.: Etiska tekster, Sth. 1972, til de ovenfor nevnte kapitler.

eller:

3. Nome, J.: Kritisk forskerholdning, (som ovenfor), s. 27-76

og

- Hillerdal, G.: Teologisk och filosofisk etik, Sth. 1958, s. 187-267

og enten:

- Trillhaas, W.: Etik, (som ovenfor pkt. 2)

eller:

- Holte, R.: Etiska problem, (som ovenfor pkt. 2)

og:

- Grenholm, C.: Etiska tekster, (som ovenfor pkt. 2)

eller:

4. Wingren, G. (utg.): Etik och kristentro, Lund/Oslo 1971, s. 112-147; 207-286

og

- Aukrust, T.: Mennesket i samfunnet, Oslo 2/1967. Bd. I. Kap. II, III, V, VII.

og enten:

- Trillhaas, W.: Ethik (som ovenfor pkt. 2)

eller:

- Holte, R.: Etiska problem, (som ovenfor pkt. 2)

og:

- Grenholm, C.: Etiska tekster, (som ovenfor pkt. 2)

Utfyllende litteratur:

- Nome, J./Hillerdal, G./Böckman, P. W.: Grunn og norm for kristen moral. Kirkeakademiet, Oslo 1965.

- Frankena, W.: Etik, Lund 1972

- Kreck, W.: Grundfragen christlicher Ethik, München. 1975.

A-3 RELIGIONSFilosofi*Enten:*

1. Hygen, J. B.: Trekk av religionsfilosofien, Oslo 1977.
og
Nome, J.: Kritisk forskerholdning i etikk og religionsfilosofi, Oslo 1970, s. 77-102.

eller:

2. Hick, J.: Religionsfilosofi Sth. 1972
og
Nome, J.: Kritisk forskerholdning i etikk og religionsfilosofi, Oslo 1970, s. 77-102.

eller:

3. Trillhaas, W.: Religionsphilosophie, Berlin 1972, s. 1-193 (del I og II)

eller:

4. Fritzsche, H.-G.: Lehrbuch der Dogmatik, Berlin 1964. Teil I: Prinzipienlehre, s. 15-50; 207-324, (§§1, 5, 6)

eller:

5. Mann, U.: Einführung in die Religionsphilosophie, Darmst. 1973,
og
Nome, J.: Kritisk forskerholdning, (som ovenfor pkt.1) s. 77-102

Utfyllende litteratur:

- Macquarrie, J.: 20.th. Century Religions Thought, 3. impr. Lond. 1976.
- Persson, P. E.: Att tolka Gud i dag. Debattlinjer i aktuell teologi, Lund 1973.
- Zahrnt, H.: Saken gjelder Gud, Oslo 1970. Kjempesakkel.
- Valen-Sendstad, A.: Filosofi til kristentroen, Stvgr. 1973.

II MAKSUMUMSPENSUM**A. Eksamenskrav**

I tillegg til prøven i Normalpensum kreves:

enten

1. videregående kjennskap til forholdet mellom Skrift og bekjennelse

eller

2. videregående kjennskap til kristologien,

eller

3. videregående kjennskap til et problemfelt eller en retning innen etikken i fortid eller nåtid,

enten

- a) de prinsipielle sider ved den etiske problematikk, eller
- b) katolsk moralteologi, eller
- c) Luthers etikk, eller
- d) filosofisk etikk, eller
- e) sosialetikkens kriterier.

eller

4. videregående kjennskap til tro og viten som religionsfilosofisk problem,

eller

5. videregående kjennskap til tro og historie med særlig henblikk på moderne bibelforskning,

alt studert på grunnlag av en nærmere angitt litteratur av ca. 300 siders omfang.

B. Litteratur — ST — Maksiumspensum

I tillegg til normalpensums litteratur anføres til de enkelte tilleggsvariante:

A-1 SKRIFT OG BEKJENNELSE

Enten

Aalen, L.: Ord og sakrament, Oslo 1966, kap. II-V,
og

Sasse, H.: Hva er luthersk kristendom? Oslo 1937,
eller

Ratschow, C. H.: Der angefochtene Glaube, Gütersl. 2/1960,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Brunner, P.: Pro Ecclesia, bd. I, Berl. 1962, kap. I: Schrift und Be-
kenntnis.

Elert, W.: Ein Lehrer der Kirche. Kirchl.theol. Aufsätze und
Vorträge von Werner Elert, Hg. von Keller, M. Hüschemenger,
Berl. 1967, s. 76-112.

A-2 KRISTOLOGIEN

Enten

Skard, B.: Inkarnasjonen, Oslo 2/1971,
og

Elert, W.: Der Ausgang der altkirchlichen Christologie, Teil I, Kap.
1-3, og Teil II, kap. 1, §§6-7 og kap. 2, Berl. 1957

eller

Alpers, H.: Die Versöhnung durch Christus. Zur Typologie der
Schule von Lund, Gött. 1964

og

Skard, B.: Inkarnasjonen, Oslo 2/1971,
eller

Slenczka, R.: Geschichtlichkeit und Personsein Jesu Christi, Gött.
1967
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Brunner, P.: Pro Ecclesia, bd. II, Berl. 1966, kap. I: Schöpfung und
Christologie.

Pannenberg, W.: Gründzuge der Christologie, Gütersl. 2/1966.

A-3a ETIKKEN — DE PRINSIPIELLE SIDER

Brandt: Ethical Theory, Englewood Cliffs. N.Y. 1959, flg. utvalg:
kap. 1-7, 9-14 (ca. 350 s.),
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Wingren, G. (utg.): Etik och kristen tro (flere artikler), Lund 1971.
Montefiore, A.: A Modern Introduction to Moral Philosophy, Bos-
ton, Ma., 3/1967.

Reiner, H.: Die philosophische Ethik, Bonn, 1974

Hume, D.: A inquiry concerning the principles of Morals, (ca. 1752),
Indianap. I.N. (i ny pocket-utg. 1957).

Nowell-Smith, P. H.: Ethics, Santa Fe, NM 1954 (Penguin 1959).

A-3b KATOLSK MORALTEOLOGI

Enten

Flere utvalg av Thomas: Thomas Aquinas. Utvalg, innledning og
overs. v/Tranøy, K.E., Oslo 1967, ca. 180 s.
og

Aquinas, T.: Orden og Mysterium. Utvalg og innledning v/Pieper,
J., norsk overs. Oslo 1964, s. 7-130

og

Tranøy, K. E.: Thomas som moralfilosofi, Oslo 1957, s. 1-120,
eller

Lyttkens, H.: Nythomism, Sth. 1961, flg. utvalg: Allmän-
karakteristik, og kap. II.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Prenter, R.: Thomismen, Khb. 1953.

Coplestone, F. C.: Aquinas, N. Y. 1955, (Pelican A349)

- Sertillanges, A.-D.: *Le philosophie morale de St. Thomas D'Aquine*, 1916.
- Wittmann, M.: *Die Ethik des hl. Thomas von Aquin*, München 1933.
- Hessen, J.: *Thomas und wir*, München 1955
- Næss, A.: *Filosofiens historie*, I, Oslo 5/1976, kap. IV.
- Lyttkens, H.: *Nythomistisk filosofi i Kyrkleg Tidsskrift* 29 (1960) I.

A-3c LUTHERS ETIKK

Enten:

Flg. utvalg av Luthers viktigste reformasjonsskrifter:

Om et kristenmenneskes frihet, Brev til den tyske adel, Von Weltlicher Oberkeit, Von den guten Werken, Sermon vom ehelichen Stand, Store katekismus, (samtlige i div. utgaver, også i overs.)
og

Althaus, P.: *Die Ethik Martin Luthers*, Gütersl. 1965,
eller

Holl, K.: *Luthers etiska åskådning*, sv. overs. v/Nygren, A., 1926.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

- Holl, K.: *Gesammelte Aufsätze zur Kirchengeschichte*, bd. I, *Luther*, 1932, særlig kap. 3: Der Neubau der Sittlichkeit.
- Wingren, G.: *Luthers lära om kallelsen*, Lund 1942.
- Olsson, H.: *Grundproblemet i Luthers socialetik* I, 1934.
- Nejgaard, N.: *Luthers Syn paa Samfundspørsgsmålene*, 1931.
- Wingren, G. (utg.): 'Reformationens och lutherdommens ethos' i *Etik och kristen tro*, Lund 1971.

A-3d FILOSOFISK ETIKK

Løstrup, K.E.: *Den etiske fordring*, Kbh. 1969, flg. utvalg: kap I; IV-VI; VIII-X
og

Broad, C.D.: *Five Types of Ethical Theory*, Lond. 1930, Flg. utvalg:
kap. II; IV-V.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

- Reiner, H.: *Die philosophische Ethik*, Bonn, 1964.
- Hume, D.: *An inquiry...* (som ovenfor pkt. A-3a.)
- Nygren, A.: *Filosofisk och kristen etik*, 1923.
- Nome, J.: *Kritisk forskerholdning*, Oslo 1970.
- Brandt: *Ethical Theory*, Englewood Cliffs, N.Y. 1959.
- Holte, R. m.fl.: *Etiska problem*, Sth. 1970
- Hillerdal, G.: *Teologisk och filosofisk etik*, 1958.

A-3e SOSIALETIKK

Enten

Aukrust, T.: *Mennesket i samfunnet. En sosialetikk* Bd. II Oslo 1965-66, følgende utvalg av bd. I: s. 19-283, av bd. II: s. 78-141.
eller

Aronson, H.: Från industrialism till postindustriellt samhälle. Analys av en socialetisk, ideologisk och existensiell problematik, i Wingren, G. (utg.): *Etik och kristen tro*, Lund 1971, s. 162-203,
og

Hillerdal, G.: *Kyrka och socialetik*, Lund, 1960,
og

Thielicke, H.: *Ethik des Politischen*, i *Theologische Ethik*, 1958, II,
flg. utvalg: s. 670-764
og

Aukrust, T.: *Mennesket i samfunnet*. Bd. I Oslo 1965-66 kap. VIII-IX,
eller

Thielicke, H.: *Ethik des Politischen*, i *Theologische Ethik* 1958, II/2,
flg. utvalg: s. 1-313.

Utfyllende litteratur:

Brunner, E.: *Gerechtigkeit*, Zür 1943, norsk overs. 1952: *Rettferdighet, Om samfunnsordningens grunnlover*.

Asheim, I. (utg.): *Människa och kristen*. Bidrag till en kristen social-etik, Lund 1970

Fremantle, A. (ed.): *The Social Teachings of the Church* (samling av de nyere katolske encyklicaer, overs. til engelsk). (pocket-utg. i Mentor-Omega Book-serien), 1963.

- Pave Johannes XXIII: Fred på jorden, norsk overs. 1963, Mater et Magistra, dansk 1961.
- Inge, W.R.: The Social Teaching of the Church, Lund 1930, (anglikansk).

A-4 TRO OG VITEN

Enten

Hedenius, I.: Tro og vetande, 1949, s. 53-252.
og flg. utvalg. av artikler o.l.:

Bohlin, T.: Moderna religionskritik, 1949,
og

Nygren, A.: Tro och vetande, Religionsfilosofiska och teologiska essayer, Helsingf. 1970, s. 39-91.
og

Wyller, E. A.: Fra tankens og troens møtested, Oslo 1968, flg. utvalg: platonisme, nyplatonisme, Cusanus,
eller

Nome, J.: Tro og viden, forelesn. MF 1971-72,
supplert med

tekster av flg. klassiske og moderne forfattere:
Platon — Aristoteles — Plotin — Cusanus *i*

Wyller, E. A.: Platonisme i antikk og middelalder. Dobbeltsproglig tekstbok, 1969 (stensiert) (utvalg ca. 100 s.)
og

Wyller, E.A.: Fra tankens og troens mötested, Oslo 1968, utvalg som ovenfor.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur

Lunn, A.: Tro og fornuft, norsk overs. 1949.

Johannesson, L.: 40-talet och ideerna, 1949.

Kunnskap och verklighet. En studie i realistisk filosofi med särskilt hänsyn til thomismens tolkning av verklighetsproblem, 1944.

Strömberg, G.: Värdsbildernas kamp, 1939.

Hedenius, I.: Att välja livsåskådning, 1951.

A-5 TRO OG HISTORIE (HERMENEVTIKK)

Enten

Richardson, A.: The Bible in the Age of Science, Lond. 1961 (også i svensk utgave)
og

Ingebrand, S.: Bibeltolkningens problematik, Sth. 1966, unntatt kap. II og III.

eller

Øystese, O.: Bibelsyn og bibelgranskning, Stvgr. 1966, s. 17-85.
og

Riesenfeld, H.: Att tolka Bibeln, utvalgte artikler av prinsipiell karakter (ca 150 s.)
og

Bibelsyn og bibelbruk, Lund 1970, i flg. utvalg: s. 1-79.
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Weber, H. E.: Historisch-kritische Schriftforschung und Bibelglaube. Ein Versuch zur theologischen Wissenschaftslehre, 1914.

Lindeskog, G.: Bibeln och den nyare forskningen, 1941.

Johansson, N.: Bibelns värld och vår, Lund 1949.

Odeberg, H.: Skriftenstudium, inspiration och autoritet, Sth. 1954.

SPESIALAVHANDLINGEN

A. SKRIFTLIG OPPGAVE

EKSAMENSKRAV

En godkjent skriftlig oppgave av 25-30 siders omfang over et emne valgt i samråd med vedkommende faglærer.

Emnet kan velges innenfor et av følgende fag:

- Det gamle testamente
- Kirkehistorie
- Det nye testamente
- Systematisk teologi
- Ekumenikk
- Filosofi — Idehistorie
- Hermenevtikk
- Misjonsvitenskap
- Religionshistorie
- Religionspedagogikk
- Religionssosiologi
- Evangelisk religionskunnskap

eller andre fag som fastsettes av departementet etter forslag av fakultetet.

FORSKRIFTER FOR ARBEID MED SPESIALAVHANDLING

1 Veileder

Som *veileder* fungerer en professor eller dosent i vedkommende disiplin. Unntaksvis kan en professor /dosent anbefale at en lektor/stipendiat eller vit.ass besørger veiledningen, under forutsetning av at vedkommende er godt faglig orientert på området og er villig til å påta seg oppgaven.

En veileder tar stilling til spørsmålet om godkjenning av spesialavhandlingens emne, hjelper til med analyse av problemstilling, med metodiske råd og med opplysninger om kildemateriale og egnet litteratur.

2. Godkjenning av emnet

Ingen spesialavhandling kan innleveres til sensur med mindre emnet på forhånd er godkjent.

Godkjenning innebærer at emnet ligger innenfor et av de fag som er fastsatt for spesialavhandlinger, og at emnet er egnet for en spesialavhandling.

Det er en forutsetning for godkjenning av emnet at den planlagte utarbeidelse ikke er dekket av tidligere avhandlinger, men det vil i mange tilfelle være mulig å ta opp et tidligere behandlet emne under nye synsvinkler.

Godkjenning skjer på skjema fastsatt av undervisningslederen. Et utfylt skjema skal angi studentens navn, emnets ordlyd, og være underskrevet av den som godkjener emnet. Skjemaet utfyller i 3 eksemplarer: ett til undervisningslederen, ett til den som godkjener og ett til studenten.

Et emne som skriftlig er godkjent av en veileder, betraktes som godkjent av fakultetet.

En student som har fått et emne godkjent, har adgang til i samråd med veilederen å få sitt emne omformulert eller å få et annet emne.

3. Omfang

Spesialavhandlingens omfang inkl. anmerkninger holdes innenfor rammen av omlag 13000 ord. Bibliografi over anvendt litteratur kommer i tillegg.

Kommentar: 1 maskinskrevet side A-4 med dobbel linjeavstand tilsvarer normalt ca. 400 ord.

4. Spesialavhandlingens form

Spesialavhandlingen innleveres i maskinskrevet form. I særlige

tilfeller kan undervisningslederen tillate håndskrevet avhandling.

5. Innlevering.

Spesialavhandlingen må innleveres senest innen 1. februar/15. september i det semester studenten melder seg opp til eksamen i II. avdeling 2. avsnitt. (Jfr. likevel eksamsforskriftene pkt. 4.b og 5.g, h og i – s. 34 og 36).

Spesialavhandlingen innleveres til undervisningslederen i 4 eksemplarer; ett til fakultetets arkiv, ett til hver av de to sensorene, samt ett til biblioteket for registrering, under forutsetning av fatterens samtykke.

6. Sensur

Når spesialavhandlingen innleveres innen fristens utløp i det semester en melder seg opp til eksamen i II. avd. 2. avsnitt, skal sensuren foreliggende innen skriftlig fellessensur.

Dersom spesialavhandlingen innleveres innen fristens utløp i et tidligere semester, skal sensuren finne sted innen utgangen av det påfølgende semester.

Sensuren gjøres kjent for studenten i forbindelse med eksamen i det semester sensuren finner sted.

Spesialavhandlingen sensureres av veileder og av en sensor utpekt av dekanus, (jfr. eks.rgl. § 4, 2. ledd.)

7. Dispensasjon

Lærerrådet kan i spesielle tilfelle fravike kravet om å innlevere en spesialavhandling.

Det kan f.eks. gjelde i tilfelle hvor en student har avgjort mellomfagseksamen med karakteren 2.7 eller tilsvarende eller bedre i ett av de fag som er fastsatt for spesialavhandlinger; (jfr. LR sak 102/75.)

8. Fritak

Lærerrådet kan gi en student adgang til å avlegge muntlig prøve i et spesielt emne (spesialfag) istedenfor å innlevere en spesialavhandling: jfr. eks.forskriftene punkt 4b. (se forøvrig s. 34.)

VEILEDNING TIL ARBEIDET MED SPESIALAVHANDLINGEN

Hensikten med spesialavhandlingen er å gi studenten anledning til dybdeboring på et avgrenset fagområde som i særlig grad har vekket hans interesse. Samtidig imøtekommmer den ønsket om å få være med å bygge opp pensum selv.

Man gjør likevel klok i å ikke gjøre seg overdrevne forestillinger om de muligheter som her foreligger. Studiets tidsramme setter strenge grenser, likeledes det antydede normale sidetall (25-30 maskinskrevne sider, A4, dobbel linjeavstand). Det kan passe å legge to måneders arbeide i avhandlingen. Går man med større forskningsplaner, gjør man således klok i å ikke tenke seg at de kan realiseres gjennom spesialavhandlingen.

Ikke desto mindre forventes noe mer enn blott og bart referat av oppgitt litteratur. Det skal dreie seg om et *selvstendig* arbeid, et arbeid som dokumenterer evne til å finne frem i et materiale på egen hånd, til å formulere og forfölge en problemstilling, til kritisk å vurdere andres tanker og å danne seg en egen videnskapelig begrunnet oppfatning. En viss vekt ligger også på arbeidets skriftlige form. Avhandlingen bør kunne bli en skolering i å uttrykke seg klart og konsist, disponere et stoff, bygge opp en tankerekke ledd for ledd, analysere et emne eller et problem i dets forskjellige komponenter og bygge delene sammen til et velkomponert hele.

Emnevalget kan gjøres til gjenstand for forskjellige refleksjoner. Man har f.eks. valget mellom å gå i bredden eller å gå i dybden, koncentrere seg eller utvide synsfeltet. Foretrekkes et sterkt koncentrert studium, er det f.eks. mulig å velge emne i tilslutning til det fagområdet hvor man legger opp maksimumspensum. Foretrekkes en utvidelse av synsfeltet, kan man velge en av de disipliner som ellers ikke er presentert i pensum (jf. listen i studieplanen), eller som har en mer beskjeden plass innenfor studiet.

Arbeidet skal ifølge bestemmelsene innleveres til nærmere angitte frister innen II. avdelings siste eksamen. Det anbefales likevel å be-

gynne å tenke på emnevalget tidlig i II. avdelingsstudiet, ja, det skader ikke at man allerede under I. avdeling gjør seg tanker om hvilket spesialområde man kunne ønske å beskjefte seg nærmere med. For å kunne skrive et godt arbeide, kreves et visst personlig engasjement. Kan man finne et emne som betyr noe spesielt for en selv, er det så meget bedre. Men et annet og på sitt vis like viktig synspunkt er at emnet må ligge greitt til rette for skrivning. Det bør foreligge høvelig litteratur å arbeide med, problemstillingene bør verken være forslitte eller helt uavklarede om det skal kunne bli noe fruktbart ut av arbeidet når den disponibele tid er så knapp. Det beste er om emnet akkurat er modent for bearbeidelse. Om saken da ikke er revolusjonerende ny, får man da heller avfinne seg med det.

I noen tilfeller kan en student komme over et emne selv, men vel så ofte vil man vel måtte få det oppgitte av en faglærer, eventuelt på grunnlag av mer vase ønsker. I alle fall skal emnet før arbeidet påbegynnes være godkjent av en faglærer i vedk. disiplin (professor/dosent), eller av den som av fakultetet er oppnevnt som sakkyndig (i fall fakultetet ikke har noen faglærer på området). Faglæreren bør kunne antyde en problemstilling og anvise noe litteratur som et utgangspunkt. Han forutsettes også å stå til disposisjon med nødvendig veiledning under arbeidets gang uten at dette skal redusere arbeidets selvstendige karakter. Studenten må få lov til å finne sitt eget opplegg, og han skriver på egen risiko. Når man har lest seg såpass inn i stoffet at man har fått en viss oversikt slik at konturene begynner å klarne, er det naturlig å forsøksvis utarbeide en disposisjon og få den drøftet og vurdert. Skal tidsrammen holde, er det viktig at man raskt kommer frem til en brukbar arbeidsdisposisjon som avgrenser oppgaven og gir den retning. En slik disposisjon vil alltid måtte justeres under arbeidets gang, men det ville være en fordel om den var såvidt gjennomarbeidet at man slapp helt å forlate den. I det hele tatt bør man unngå å springe fra det ene til det andre. Når man har valgt en linje, bør den kunne følges til endes.

Det sier seg selv at vidløftige kildestudier ikke kommer på tale innenfor denne ramme. Heller ikke forsøk på nye løsninger av teologiens sentralproblemer. Det studieplanen inviterer til, må heller forstås som det å beskjefte seg med et del-problem, kanskje med en detalj. Ellers blir ikke saken presis nok for 25-30 sider. For en stor del vil det måtte dreie seg om arbeider basert på sekundær litteratur: debatta-

nalyser, sammenfatning og vurdering av nyere forskningsresultater, forsøk på videreførende presisering av en problemstilling som har utkristallisert seg på et nærmere avgrenset område o.l. Innenfor bibelfagene kan man dessuten tenke på analyser av bibelske begreper og tankesammenhenger. Det er fullt tilstrekkelig om man ved en oversiktsmessig kritisk fremstilling kan vise hvordan forskningsstuaasjonen for tiden er m.h.t. valgte emne, samt muligens antyde noen linjer og perspektiver for videreføring. Hvis man ved en faglærers hjelp kan finne et velegnet mindre område, vil også egne kildestudier kunne komme på tale, men man må være oppmerksom på at kildestudier (bortsett fra eksegetiske) lett vil ta et omfang og forutsette lesning som går ut over studieplanens intensjoner på dette punkt.

Avhandlingen bør ha en *innledning* hvor det kort gjøres rede for emnets innhold, oppgavens målsetning, det materiale og de metoder man vil gjøre bruk av. Den bør være forsynt med en *bibliografi* over anvendt litteratur og med *fotnoter/anmerkninger* som viser hvor sitater er hentet fra og hvilken litteratur man bygger på/refererer til. Forkortelser og referanseord bør her være tilpasset vanlig standard og stil i videnskapelige avhandlinger, det samme gjelder oppstillingen av bibliografin. Endelig bør avhandlingen lede frem til en eller annen form for *konklusjon* eller *oppsummering*. *Titelen* bør være presis og nøyne angi hva avhandlingen dreier seg om. Man kan gjerne benytte systemet med en knapp og anslående hovedtitel supplert av en presiserende undertittel. Det anbefales å legge vekt på arbeidet med overskrifter og inndeling; slik blir avhandlingen mer leselig. I mange tilfeller kan det være fruktbart å gjennomarbeide avhandlingen en ekstra gang til slutt med tanke på å gjøre den mer 'strømlinjet' i så måte. Form og tanke henger sammen. En språklig ny-bearbeidelse kan muligens avdekke innholdsmessige svakheter og lede til en høyere grad av presisjon eller endog til korrigering av teser som man oppdager er åpenbart uholdbare.

Ivar Asheim

B. EVENTUELL MUNTLIG PRØVE "SPESIALFAG".

Etter søknad kan spesialavhandlingen eventuelt erstattes av en muntlig prøve på grunnlag av spesiallitteratur av ca. 300 siders omfang (se eksamsreglementets §3).

EKSAMENSKRAV

De følgende studieplaner i

1. Religionshistorie
2. Misjonsvitenskap
3. Evangelisk religionskunnskap
4. Religionspedagogikk,

er utarbeidet som eksempler til anskueliggjørelse av kravene til den muntlige prøve som etter søknad kan erstatte spesialavhandlingen. For fag som ekumenikk, filosofi — idehistorie, hermenevtikk, religionssosiologi m.fl. vil planer bli utarbeidet etter hvert som studiebebovene foreligger.

1. RELIGIONSHISTORIE — MUNTLIG PRØVE

Innledning til studiet

Studiet av religionshistorie til muntlig prøve under II. avdeling karakteriseres i forhold til religionshistorie til I. avdeling (som det bygger videre på) dels av begrensning, dels av fordypning. Studenter som er særskilt interessaert i dette fag og som vil ha særskilt nytte av det i sin fremtidige gjerning, får her muligheter til å koncentrere seg om et bestemt område eller emne og å drive et mer inngående studium av dette, — under ledelse av faglæreren, men førstvig som et selvstendig studium.

Ikke minst i en tid som vår, hvor folkene og kulturene, og dermed også religionene, er kommet i bevegelse og konfronteres med hverandre som aldri før, hvor muslimer, hinduer osv. er blitt et permanent element i befolkningen i vår vesterlandske verden, hvor religio-

nene oppviser en ny selvbevissthet og misjonsiver, og hvor behovet for grundig kunnskap om disse religioner derfor stadig øker, — har dette fag en særskilt appell. Studiet av de levende religioner (som det i første rekke siktes til), dreier seg ikke bare om deres historiske framvekst og karakteristiske trekk, men også om deres stilling i dagens situasjon, bl.a. om den nytolkning resp. omforming av deres 'budskap' som har funnet sted, — gjennom møtet med Vestens kultur og den kristne misjon, og som følge av den nasjonale og politiske frihetsbevegelse i Asia og Afrika.

Olav Guttorm Myklebust

STUDIEPLAN TIL RELIGIONSHISTORIE

A. Eksamenskrav

Ved prøven i Religionshistorie kreves

enten

1. spesialkjennskap til en av flg. fire levende religioner,
 - a) Islam
 - b) Afrikansk religion,
 - c) Hinduismen,
 - d) Buddhismen

eller

2. spesialkjennskap til utvalgte emneområder innenfor kana'aneisk religion,

eller

3. spesialkjennskap til ett av flg. aspekter/begreper innenfor religionsfenomenologien,
 - a) det hellige,
 - b) kulten,
 - c) mystikken.

B. Litteratur

A-1a ISLAM

Von Grünebaum, G. E.: Islam, 1955,

eller

Kellerhals, E.: Der Islam, ny utg. Gütersl. 1965, flg. utvalg: fra kap. 6 og ut boken,
eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Holter, Å.: Arabisk Statsreligion. Det politiske og sosiale Islam i Nord-Afrika og Midt-Østen, Oslo 1976.

Ludin-Jansen, H.: Islam — hengivelsens vei, Oslo 1973.

Blecker, C. J./Widengren, G. (red.): Historia Religionum. Handbook for the History of Religions, bd. I-II, Leiden 1969/1971.

Tuxen, P./Marcus, Aa. (red.): Verdensreligionens Hovedverker (i 12 bd.), Kbh. 2/1952-54.

Schröder, C. M. (red.): Die Religionen der Menscheit, Stuttg. 1961 — Flere bd. under utgivelse.

Asmussen, J. P./Læssøe, L. (red.): Illustrert Religionshistorie (i 3 bd.), Kbh. 1968.

A-1b AFRIKANSK RELIGION

Dammann, E.: Die Religionen Afrikas, Stuttg. 1963,
eller

Taylor, J. V.: The Primal Vision, Lond. 1969 (også svensk utg.),
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Som ovenfor.

A-1c HINDUISMEN

Zaehner, C.: Hinduism, Oxf. 1966,
eller

Morgan, K. W. (red.): The Religion of the Hindus, N.Y. 1953
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Som ovenfor.

A-1d BUDDHISMEN

Conze, E.: Buddhism: Its Essence and Development, Oxf. 1974.
eller

Humphreys, C.: Buddhism, Harmondsworth, Middlesex 1971
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Reichelt, K. L.: Fra østens religiøse liv, Kbh. 1922.

Reichelt, K. L.: Fromhetstyper og helligdommer i Øst-Asia, 3 bd.
Oslo 1947-49.

A-2 KANA'ANEISK RELIGION

Gray, J.: The Legacy of Canaan. The Ras Shamra Texts and their Relevance to the Old Testament, Atlantic Highlands, N.Y. 2/1965.
(Studenten skal ikke redegjøre for lingvistiske problemdrøftelser av ugaritisk, arabisk og syrisk art i boken.)
eller tilsvarende.

A-3a DET HELIGE

Otto, R.: Das Heilige, Münch. 1971

og

Eliade, M.: Det hellige og det profane, 1969,
eller tilsvarende.

A-3b KULTEN

Parrinder, G.: Worship in the World's Religions,
eller tilsvarende.

A-3c MYSTIKKEN

Spencer, S.: Mysticism in World Religions,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur til A-3 a-c:

V.der Leeuw, G.: Mennesket og mysteriet. Oslo 1966

James, E. O.: Comparative Religions, Lond. 2/1961.

Bouquet, A. C.: Comparative Religion, Baltimore, Md. 1969.

2. MISJONSVITENSKAP – MUNTLIG PRØVE**Innledning til studiet**

Med 'misjonsvitenskap' — eller 'missiologi' som dette fag nå ofte blir benevnt — forstår vi læren om kirkens sendelse til verden, nærmere bestemt den del av denne hvor kirken overskridet sine egne grenser for å virkeligjøre sitt kall: å forkynne evangeliet om Riket over hele jorderike til et vidnesbyrd for alle folkeslag (Mt. 24,14). Misjonens virkefelt er ethvert område (geografisk, sosiologisk osv.), hvor evangeliet ennå ikke er blitt forkjent resp. ikke er blitt forkjent på en slik måte at det er blitt forstått.

Misjonsvitenskap har relasjoner til samtlige tradisjonelle teologiske disipliner, og studiet av dette fag bør drives i nøyde sammenheng med disse. Fagets krav på en selvstendig stilling i den teologiske forskning og undervisning grunner seg dels på enheten og omfanget av det stoff den behandler, dels på den spesielle karakter dette stoff har.

Misjonsvitenskap omfatter

1. en *historisk* del, dvs. kristendommens utbredelse gjennom tidene og i de forskjellige land og områder,
2. en *aktuell* del, dvs. den kristne verdensmisjon i vår egen tid med særlig henblikk på de 'unge kirker' og deres situasjon,
3. en *systematisk* del, dvs. en undersøkelse av misjonens bibelske og teologiske grunnlag, dens målsetning, arbeidsformer, problemer osv.

Av disse tre utgjør den siste den 'egentlige' misjonsvitenskap (missiologi, misjonsteologi). Den kritiske funksjon som misjonsvitenskapen har til oppgave å øve, refererer seg særlig til følgende tre forhold: forholdet mellom kirke og misjon, forholdet mellom kristendommen og den stedegne samfunns- og kultursammenheng og forholdet mellom evangeliet og religionene resp. ideologiene (sekulære livs- og verdensanskuelser). Hva det siste punkt angår, vises det for nærmere orientering til 'Evangelisk religionskunnskap' (se nedenfor s. 153).

Da økumenikk ennå ikke har fått en selvstendig plass i fagkretsen ved Menighetsfakultetet (i form av en egen lærestol eller spesielle undervisningsoppdrag), vil også spørsmål i forbindelse med den økumeniske bevegelse bli behandlet i denne sammenheng, noe som er så meget mer naturlig som den økumeniske bevegelse historisk er å betrakte som en frukt av misjonsbevegelsen og i vår tid kan sies — i hvert fall i stor utstrekning — å være identisk med denne.

Om 'misjonskunnskap' som fag til I. avdeling, se ovenfor s. 58.

Olav Guttorm Myklebust

STUDIEPLAN TIL MISJONSVITENSKAP

A. Eksamenskrav

Ved prøven i Misjonsvitenskap kreves:

enten

1. spesialkjennskap til et av flg. emner fra misjonshistorien
 - a) kristendommen i Afrika, India eller et annet geografisk begrenset område,
 - b) framveksten av misjonsforståelsen og misjonsvirksomheten innenfor et område,

- c) et misjonsselskaps historie
- d) misjon og kolonivelde.

eller

2. spesialkjennskap til et av flg. emner fra misjonshistorien
 - a) vekst og selvstendighet i de unge kirker,
 - b) misjonens teologiske grunnlag.

B. Litteratur

A-1a KRISTENDOMMEN I AFRIKA

- Enten*
 Dammann, E.: Das Christentum in Afrika, München. 1968.
eller
 Groves, C. P.: The Planting of Christianity in Africa, Lond. 1948-58, flg. utvalg:
 enten bd. III, om tidsrommet 1878-1914
 eller bd. IV, om tidsrommet 1914-1954.
eller
 Neill, S.: A Theology of Christianity in India and Pakistan, 1970.
 eller tilsvarende.

A-1b MISJONSFORSTÅELSE — MISJONSVIRKSOMHET

- Enten*
 Van der Berg, J.: Constrained by Jesus' Love, An Inquiry into the Motives of Missionary Awakening in Great Britain in the Period between 1689 and 1815, Kampen 1956.
eller
 Danbolt, E.: Misjonstankens gjennombrudd i Norge, bd. I, Oslo 1947.
 eller tilsvarende.

A-1c ET MISJONSSELSKAP

- Enten*
 Nyhagen, J.: Den norske santalmisjon, bd. I, Oslo 1975.
eller

Det norske misjonsselskap's historie i 100 år, bd. IV, (Madagaskar),
Stvgr. 1949
eller tilsvarende.

A-1d MISJONEN OG KOLONIVELDET

Enten

Neill, S.: Colonialism and Christian Mission, Lond. 1966,

eller

Birkeli, F.: Politikk og misjon, Oslo 1952,

eller tilsvarende.

A-2a VEKST OG SELVSTENDIGHET

Enten

Beyerhaus, P.: Die Selbständigkeit der jungen Kirchen als missionärisches Problem, 1956,

eller

Taylor, J. V.: The Growth of the Church in Buganda, Lond. 1958,

eller

Burkle H. (red.): Theologie und Kirche in Afrika, Stuttg. 1968,
eller tilsvarende.

A-2b TEOLOGISK GRUNNLAG

Enten

Gensichen, H. W.: Glaube für die Welt, Gütersl. 1971

eller

Niles, D. T.: Upon the Earth, Lond. 1963.

eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Blauw, J.: The Missionary Nature of the Church, Guildford 1974.

Hahn, F.: Das Verständnis der Mission im Neuen Testament, 1963.

3. EVANGELISK RELIGIOSKUNNSKAP — MUNTIG PRØVE

Innledning til studiet

Evangelisk religionskunnskap utgjør strengt tatt en gren av Misjonsvitenskap, men kan også — slik det gjøres her — betraktes som et selvstendig fagområde. Til forskjell fra den alminnelige religionsforskning, med dets krav på en 'objektiv' behandling av det religionshistoriske materiale og de spørsmål dette reiser, gjør Evangelisk religionskunnskap — som navnet antyder — gjeldende at dens utgangs- og orienteringspunkt er *teologisk*, dvs. den bygger på Guds åpenbaring i Kristus. Dette betyr imidlertid ikke at den forskning dette fag er eksponent for, dermed ikke skulle være vitenskapelig. Ingen forskning er forutsetningsløs.

Relasjonsproblemet — forholdet mellom det kristne budskap og religionene — har en rekke aspekter som det nettopp er denne disiplins oppgave å klargjøre, som f.eks. evangeliets egenart og endegyldighet ('kristendommens absolutthetskrav'), frelseshistorie og 'verdslig' historie, den religiøse dialog, sannhetsspørsmålet, toleransens ide og grenser, synkretismens problem og utfordringen fra sekularismen samt religionene og samfunnsutviklingen resp. deres bidrag til framveksten av en verdenskultur.

I den oppbrudds- og bryningsstiuasjon folkene i vår tid står i, er det av avgjørende betydning for den kristne kirke at disse spørsmål tas opp til behandling, og det nettopp i den kontekst den evangeliske religionsforskning frembyr, dvs. i form av et studium på grunnlag av et inngående kjennskap til de levende religioner og til den konkrete situasjon som foreligger.

Olav Guttorm Myklebust

STUDIEPLAN TIL EVANGELISK RELIGIONSKUNNSKAP

A. Eksamenskrav

Ved prøven i evangelisk religionskunnskap kreves

enten

1. en generell innføring

eller

2. spesialkjennskap til forholdet mellom kristendommen og en levende religion, f.eks.

a) Islam,

eller

b) Ny-hinduismen

B. Litteratur

A-1 GENERELL FREMSTILLING

Enten

Rosenkranz, G.: Evangelische Religionskunde, Tüb. 1951,

eller

Neill, S.: Christian Faith and Other Faiths, Lond. 2/1970,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Kraemer, H.: Religion and the Christian Faith, Lond. 1956.

Kraemer, H.: World Cultures and World Religions, Philad. 1960

Tillich, P.: Christianity and the Encounter of World Religions, N.Y.
1963.

Cragg, K.: Christianity in World Perspective, Lond. 1968.

Bouquet, A. C.: The Christian Faith and Non-Christian Religions,
Welwyn Garden City, Herts. 1958.

A-2a ISLAM

Enten

Cragg, K.: The Call of the Minaret, N.Y. 1956,

eller

Cragg, K.: Sandals at the Mosque, Lond. 1959, (også svensk utg.)
eller tilsvarende.

A-2b NY-HINDUISMEN

Bürkle, H.: Dialog mit dem Osten, Stuttg. 1965,

eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Som ovenfor til pkt. A-1.

4. RELIGIONSPEDAGOGIKK — MUNTLLIG PRØVE

Innledning til studiet

Studieplan for I. avdeling omfatter 'et grunnriss av de sentrale områder innen faget'. Valg av et religionspedagogisk emne for spesialavhandlingen under I. avdeling skal, for den som måtte ønske dette, gi anledning til å utvide sitt kjennskap til faget ved dybdeboring på et mer begrenset område. Med tanke på emnevalget er det da av betydning å ha oversikt over de muligheter denne disiplinen rommer.

1. *Hva er religionspedagogikk?* — Med 'religionspedagogikk' mener vi her 'teologisk pedagogikk', dvs. tilrettelegging av de pedagogiske spørsmål ut fra et teologisk utgangspunkt og innenfor den ramme som er gitt med den teologiske videnskap. Kirken er ikke bare en forkynnende, men like meget en undervisende og oppdragende kirke. Som 'kirkelig videnskap' må teologien derfor også ta undervisnings- og oppdragelsesspørsmålene opp til belysning. Dette gjør den gjennom religionspedagogikken.

STUDIEPLAN TIL EVANGELISK RELIGIONSKUNNSKAP

A. Eksamenskrav

Ved prøven i evangelisk religionskunnskap kreves
enten

1. en generell innføring
eller

2. spesialkjennskap til forholdet mellom kristendommen og en levende religion, f.eks.
a) Islam,
eller
b) Ny-hinduismen

B. Litteratur

A-1 GENERELL FREMSTILLING

Enten
Rosenkranz, G.: Evangelische Religionskunde, Tüb. 1951,
eller
Neill, S.: Christian Faith and Other Faiths, Lond. 2/1970,
eller tilsvarende.

Utfyllende litteratur:

Kraemer, H.: Religion and the Christian Faith, Lond. 1956.
Kraemer, H.: World Cultures and World Religions, Philad. 1960
Tillich, P.: Christianity and the Encounter of World Religions, N.Y.
1963.
Cragg, K.: Christianity in World Perspective, Lond. 1968.
Bouquet, A. C.: The Christian Faith and Non-Christian Religions,
Welwyn Garden City, Herts. 1958.

A-2a ISLAM

Enten
Cragg, K.: The Call of the Minaret, N.Y. 1956,

eller

Cragg, K.: Sandals at the Mosque, Lond. 1959, (også svensk utg.)
eller tilsvarende.

A-2b NY-HINDUISMEN

Bürkle, H.: Dialog mit dem Osten, Stuttg. 1965,
eller tilsvarende

Utfyllende litteratur:

Som ovenfor til pkt. A-1.

4. RELIGIONSPEDAGOGIKK — MUNTIG PRØVE

Innledning til studiet

Studieplan for I. avdeling omfatter 'et grunnriss av de sentrale områder innen faget'. Valg av et religionspedagogisk emne for spesialavhandlingen under I. avdeling skal, for den som måtte ønske dette, gi anledning til å utvide sitt kjennskap til faget ved dybdeboring på et mer begrenset område. Med tanke på emnevalget er det da av betydning å ha oversikt over de muligheter denne disiplinen rommer.

1. *Hva er religionspedagogikk?* — Med 'religionspedagogikk' mener vi her 'teologisk pedagogikk', dvs. tilrettelegging av de pedagogiske spørsmål ut fra et teologisk utgangspunkt og innenfor den ramme som er gitt med den teologiske videnskap. Kirken er ikke bare en forkynnende, men like meget en undervisende og oppdragende kirke. Som 'kirkelig videnskap' må teologien derfor også ta undervisnings- og oppdragelsesspørsmålene opp til belysning. Dette gjør den gjennom religionspedagogikken.

Nå står den kristelige oppdragelse og undervisning sammenlignet med andre kirkelige funksjoner i den eiendommelige stilling at den bare i begrenset utstrekning utføres av kirkelige tjenestemenn. En vesentlig del av byrden og ansvaret bæres av skole og hjem. Men i hjem og skole handler og arbeider man ut fra et forutsetningsgrunnlag som kan være nokså forskjellig fra kirkens. Således plasserer f.eks. skolens kristendomsundervisning seg i et krysningsfelt mellom kirkelige synsmåter og synsmåter fra den pedagogiske tenkning som preger vårt utdannelsessystem i sin alminnelighet.

For religionspedagogikken betyr dette at den, hvor meget den enn definerer seg som en teologisk disiplin, ikke kan isolere seg i kirkens rom. For å kunne ivarta sin misjon og få betydning der hvor tingene i praksis skjer, blir den tyvenget til å begi seg inn i en samtale og et samarbeide med den allmenne pedagogikk. Den blir — i større utstrekning enn de fleste andre teologiske fag — nødt til å arbeide med interdisiplinære metoder og problemstillinger. Dette gjør faget til noe egenartet innenfor teologistudiet.

2. Fagets plass i studiet. — Den tradisjonelle plassering i vårt land (til forskjell fra andre land som Finland, Tyskland, USA) var inntil nylig de praktiske-teologiske seminarer. Når fagets teoretiske del i MF's nye studieplan er overført til det teoretiske studium, er dette uttrykk for ønsket om en større integrasjon av rent teoretiske og mer praksisorienterte fag. Man kan si at faget ved sin nye plassering tjener til å bevisstgjøre teologiens praksisperspektiv fra begynnelsen av studiet. Dette svarer til nyere videnskapsteoretisk tenkning, som har åpnet øynene for at sammenhengen mellom teori og praksis er for intim til at man kan fordele dem på to stadier slik at man først dyrker teorien for teoriens egen skyld og så deretter spør etter dens betydning, funksjon og verdi, f.eks. i en yrkessammenheng. Har man på den måten først latt tingene gli fra hverandre, vil man uvegerlig få problemer med å bringe dem sammen igjen. For den senere yrkesmessige fruktbar gjøring av teologien kan det være av betydning at man gjennom alle faser av studiet tenker på den tjeneste man siden skal ut i: hvordan kan jeg anvende det jeg her lærer? hva kan jeg anvende det til- og hvordan ser den situasjon ut som jeg siden skal anvende det i? Religionspedagogikken som disiplin vil, hva de pedagogiske sam-

menhenger angår, gi hjelp til å arbeide med slike spørsmål på en fruktbar og mer reflektert måte.

3. Faginndeling, metoder, emner. — Noen allment vedtatt faginndeling foreligger ikke. Dette henger sammen med at faget dyrkes i en rekke vidt forskjellige sammenhenger — de teologiske fakulteter er bare en blant mange. Mye av den mest verdifulle litteraturen er blitt til ved spesielle forskningsinstitutter, i kirkelig-pedagogiske sentraler eller i lærerutdannelsen. Av denne grunn finner man en rekke forskjellige ansatser og opplegg, oftest av nokså pragmatisk karakter. Religionspedagogikken utmerker seg således heller ved et mangfold enn ved en enhetlig faglig tradisjon og en systematisk opparbeidelse av fagområdet.

Stort sett vil man likevel si at religionspedagogiske arbeider faller innenfor ett av følgende *tre hovedområder*: 1. den kristne oppseding- og undervisnings historie (historisk religionspedagogikk), 2. undervisningslære for kristendomsfaget og kirkens dåpsundervisning (religionspedagogisk didaktikk), og 3. oppdragelseslære i teologisk belysning, særlig med henblikk på den kristelige oppdragelse (systematisk religionspedagogikk). Svært ofte vil imidlertid grensene mellom spesifikt religionspedagogiske arbeider (i vår mening av ordet) og allmennpedagogiske, psykologiske og sosiologiske arbeider være flytende.

De *metoder* som kan komme til anvendelse, er for en del allerede antydet med faginndelingen. Som teologisk disiplin vil religionspedagogikken selvfølgelig dra nytte av metoder teologien forøvrig gjør bruk av. Således finner vi arbeider som anvender en historisk beskrivende metodikk eller en systematisk analyserende. En kombinasjon (historisk-systematiske studier) er også tenkelig. Dette vil si at alt etter emne og metodevalg kan et religionspedagogisk arbeide utmerket vel integreres i et studium av f.eks. kirkehistorie, etikk, religionsfilosofi, dogmatikk, misjonsvitenskap, religionshistorie. Dertil kommer at religionspedagogikken har en bred kontaktflate med samfunnsvitenskapene og i stigende grad tar i bruk empiriske forskningsmetoder. Disse siste er det vanskelig å direkte ta i bruk innenfor teologistudiets ramme. Derimot kan det bli spørsmål om å ta opp mate-

riale fra empiriske undersøkelser utført annetsteds. Integrasjon av teologi og empiri i denne mening byr på mange fascinerende, men riktig nok metodisk sett heller kompliserte oppgaver.

Når faget plasseres i teologistudiets sammenheng, er det nærliggende å tenke seg at sitt *tyngdepunkt* må det ha i arbeidet med dåpsundervisningens problemer, dvs. de organisatoriske, didaktiske og metodiske spørsmål som reiser seg i forbindelse med den samlede kirkelige undervisnings- og oppdragelsesvirksomhet, fra sondagsskolen til voksenopplæringen. Omkring denne tematikk grupperer seg naturlig så en rekke *tilgrensende emner* av ikke mindre rekkevidde, som f.eks. den kristelige oppdragelse i hjemmet, skolens religionsundervisning (forsåvidt den ikke kan betraktes som dåpsundervisning) og den religiøse påvirkning gjennom massemidiene. Endelig har vi da omfattende og komplekse emner som melder seg hvor kirke og samfunn, kristendom og kultur, tro og viden møtes: oppdragelse til samfunnsansvar i et kristent perspektiv, moralsk oppdragelse, miljøbyggende arbeid, skoleteori med tanke på de kristne verdiers plassering. Og til sist har vi pedagogikkens grunnlagsproblemer, hvor brytninger mellom religionspedagogisk og allmennpedagogisk tenkning gjerne blir særlig intens, etter som religionspedagogikken som få andre pedagogiske disipliner er interessert i å holde verdiproblematikken levende.

4. *Litterære hjelpebidder*. — Meget av den mest verdifulle litteratur finnes i religionspedagogiske og praktisk-teologiske tidsskrifter som vårt bibliotek har et utvalg av. Også alminnelige teologiske oppslagsverk og særlig praktisk-teologiske håndbøker har gode artikler om religionspedagogiske emner. Av spesielle religionspedagogiske håndbøker kan nevnes: *Pädagogisches Lexikon*, utg. a. H.-H. Groothoff og Martin Stallmann, Stuttgart 1971, H. Kittel, *Evangelische Religionspädagogik*, Berlin 1970, K. B. Cully, *Dictionary of Christian Education*, Philadelphia 1963. Nyttige kildesamlinger er: Heilmanns *Quellenbuch der Pädagogik* utg. av H. Pixberg, 5. oppl. Dortmund 1955, K. B. Cully (utg.), *Basic Writing in Christian Education*, Philadelphia 1960, *Die Evangelische Unterweisung*, bearbeidet av Fr. Hahn, Weinheim/Berlin 1958.

Hva angår monografier til spesielle emner og generelle framstillinger av del-områder av disiplinen, henvises til studieplanen. En oversikt over religionspedagogikkens utvikling i dette hundreåret frem til slutten av 60-årene, — finnes i min bok '*Orientering i religionspedagogikken*', Oslo 1970, kap.I.

Ivar Asheim

STUDIEPLAN TIL RELIGIONSPEDAGOGIKK

A. Eksamenskrav

Ved prøven i religionspedagogikk kreves

enten

1. spesialkjennskap til ett av følgende emner fra historisk religionspedagogikk:
 - a) et sentralt avsnitt av konfirmasjonens historie,
 - b) et sentralt avsnitt av kristendomsfagets historie,
 - c) et sentralt avsnitt av den kristne skoles historie i Norge eller av betydning for norsk skolehistorie,

eller

2. spesialkjennskap til ett av følgende emner fra religionspedagogisk didaktikk:
 - a) kristendomsfagets målsetting og plass i skolen,
 - b) konfirmasjonens begrep og målsetting
 - c) didaktiske problemer i forbindelse med undervisning over et bestemt stoffområde, som f.eks. bibelske tekster eller troslære og etikk.

eller

3. spesialkjennskap til ett av følgende emner fra systematisk religionspedagogikk:
- oppdragelsens målsetting,
 - den kristne skole som religionspedagogisk problem,
 - sentrale problemer i forbindelse med den moralske utvikling og oppdragelse,
 - sentrale problemer i forbindelse med den religiøse utvikling og oppdragelse,
 - forholdet mellom teologi og empiri i religionspedagogikken.

B. Litteratur

A-1 HISTORISK RELIGIONSPEDAGOGIKK

A-1a KONFIRMASJONENS HISTORIE

Hareide, B.: Konfirmasjonen i reformasjonstiden, Oslo 1966,
eller tilsvarende

A-1b KRISTENDOMSFAGETS HISTORIE

Hahn, F.: Die Evangelische Unterweisung in den Schulen des 16.
Jahrhunderts, Heidelberg 1957

og

Asheim, J.: Glaube und Erziehung bei Luther. Heidelberg 1961,
s. 66-87 og 248-293,

og

ca. 100 s. tekster av forf. fra reformasjonstiden, f.eks.:

Luther, M.: 'Til den kristne adel', og 'Til rådsherrene i alle Tysklands
byer' (i: Luthers skrifter i udvalg, red. af Christensen, T. Bd. IV,
Kbh. 1964,

eller (istedenfor ett av disse skrifter):

Melanchton, Ph.: Unterricht der Visitatoren (utg. v. Lietzmann, H. i:
Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen. 87. Bonn 1912)
eller tilsvarende.

A-1c DEN KRISTNE SKOLES HISTORIE

Hellern, V.: Den norske skoles idegrunnlag, Oslo 1968, s. 35-165,
og

Dokka, H. J.: Fra allmueskole til folkeskole, Oslo 1967, s. 55-87,
104-43, 244-68, 319-41, 343-84,
eller tilsvarende.

A-2 RELIGIONSPEDAGOGISK DIDAKTIKK

A-2a KRISTENDOMSFAGETS MÅLSETTING

Livssyn i skolen, En IKO-bok, Oslo 1970, s. 9-42, 71-104, 155-184,
og

Asheim, I.: Orientering i religionspedagogikken, Oslo 1970,
s. 144-76

og

Lilja, E.: Religionspedagogikk. Lund 1970, s. 39-54.
og

Kittel, H.: Evangelische Religionspedagogik, Berlin 1970,
s. 287-327.

og

Nipkow, K. E.: Schule und Religionsunterricht im Wandel,
Düsseldorf 1971, s. 187-327.

og

Ålvik, T. (Red.): Undervisningslære I, Kbh. 1970, s. 19-59
eller tilsvarende.

A-2b KONFIRMASJONENS BEGREP

Lutheran World Federation. Kommission für Erziehungsfragen. Be-
richt 1957-63. Genf. 1963. s. 18-105.

og

Gilbert, W. K. (utg.): Confirmation and Education. Philadelphia
1969, s. 17-175.

og

Utdrag fra mer populære nyere debattlitteratur, følgende utvalg:

Hareide, B.: Konfirmasjonen. foreldet eller aktuell? Oslo 1971,
s. 78-95.

Smebye, S. H.: Konfirmasjonen — bør kirken beholde den? Oslo
1970, s. 81-106.

Perry, M. (utg.): Crisis for Confirmation. London 1967, s. 97-105.

- Ekman, O.: Attityder bland konfirmander. Sth. 1968, s. 11-21, 82-92.
 Eggenberger, H. (utg.): Neue Modelle für den Konfirmandenunterricht, Zürich 1970, s. 9-42.
 Otto, G.: Konfirmation i Otto G. (utg.): Praktisch-teologisches Handbuch, Hamburg 1970, s. 339-342,
 eller tilsvarende.

A-2c SPESIELLE DIDAKTISKE PROBLEMER

Enten

- Stock, H.: Studien zur Auslegung der synoptischen Evangelien im Unterricht Gütersl. 5/1970,
og

Frör, K.: Biblische Hermeneutik. München 1961, s. 243-278.

eller

Frör, K.: Biblische Hermeneutik. München 1961, s. 107-375,
og

Stock, H.: Studien zur Auslegung. (Se ovenfor), s. 17-48,

eller

Jetter, H.: Erneuerung des Katechismusunterrichts. Heidelberg 1965,
og

Schultze, H.: Ethische Fragen im Unterricht, Hamburg 1966,
 eller tilsvarende.

A-3 SYSTEMATISK RELIGIONSPEDAGOGIKK

A-3a OPPDRAGELSENS MÅLSETTING

Myhre, R.: Innføring i pedagogisk filosofi. Oslo 1959, s. 144-85,
og

Dale, Aa./Harbo, T.: Skolens formål i skolens hverdag, Oslo 1961,
 s. 1-45,
og

Asheim, I.: Orientering i religionspedagogikken. Oslo 1970,
 s. 177-98 og 214-34
og

Flitner, W.: Die abendländischen Vorbilder und das Ziel der Erziehung. Godesberg 1947, s. 58-113,
og

Langeveld, M. J.: Einführung in die theoretische Pädagogik, Stuttg.
 8/1973, s. 57-84,
 eller tilsvarende.

A-3b DEN KRISTNE SKOLE

Asheim, I.: Orientering i religionspedagogikken. Oslo 1970,
 s. 104-76,

og

Kaufmann, H. B. (utg.): Streit um die Christlichkeit der Schule,
 1970,
og

Hilliard, F. H./Lee, D./Rupp, G./Niblett, W. R.: Christianity in Education. London 1966, s. 1-96,
 eller tilsvarende.

A-3c MORALSK UTVIKLING — OPPDRAGELSE

Bull, N. J.: Moral Education. London 1969,

og

Der Evangelische Erzieher, h. 9, 1964, s. 257-312 (artikler om samvittighetsoppdragelse)

og

Petrilowitsch, N. (utg.): Das Gewissen als Problem, 1966,
 s. 328-52,
og

Schrey, H.H.: Glaube und Handeln. Bremen 2/1961, s. 260-303,
 eller tilsvarende.

A-3d RELIGIØS UTVIKLING — OPPDRAGELSE

Hviid, J.: Psykologi og religion. 1971, s. 1-84 og 106-194,
og

Bastian, H. D./Röbbelen, I.: Kind und Glaube, Heidelb. 1964,
 (Pädagog. Forschungen, 25)

og

Frör, K.: Erziehung und Kerygma. München 1952,
og

Asheim, I.: Orientering i religionspedagogikken. Oslo 1970,
 s. 190-234,
 eller tilsvarende.

A-3e TEOLOGI OG EMPIRI

Hollweg, A.: Theologie und Empirie, Stuttg. 2/1971, s. 15-203 og
232-403,
eller tilsvarende.

Menighetsfakultetets praktisk-teologiske seminar

"Praktikum"

Innledning

Program

Eksamens

Litteratur

1. Det praktisk-teologiske seminar

For å kunne bli prester i Den norske kirke må de teologiske kandidater ha gjennomgått et kurs i praktisk teologi og avlagt praktisk-teologisk eksamen.

Det er anledning til å begynne ved seminaret ved høst- og vårsemesterets begynnelse. To kull studerer samtidig ved seminaret, men det aller meste av undervisningen foregår i hvert kull for seg. Forelesninger og praktiske øvelser er ifølge reglementet obligatoriske.

Den teologiske utdannelse består av to deler, men bør sees som en *organisk* enhet. Hele det teologiske studium forbereder for tjeneste i menighetene. Vårt fakultet har i hele sin struktur en sterk *kirkelig* tilknytning. Men det er naturlig at en ved seminaret lar det kirkelige siktspunkt komme klarere til uttrykk enn ellers. Tiden ved seminaret skal derfor først og fremst være tjenesteforberedende og tjenestemotiverende. Den skal modne kandidatene for deres forestående tjeneste i kirken.

En vesentlig oppgave for seminaret blir derfor å skape et åndelig samfunn med et gudstjenestelig og sjælesørgerisk fellesskap. Et variert andakts- og bønnefellesskap er forsøkt innebygget i seminarets daglige rytme.

Praktikum sikter på en anvendelse av teologien i den kirkelige praksis, særlig da i pastorale funksjoner som forkynnelse, sjælesorg og undervisning. Praksismomentet og det pastorale siktet dominerer derfor arbeidet ved seminaret. Innenfor de praktisk-teologiske hoveddisipliner er det imidlertid mange prinsippsspørsmål. Da disse er avgjørende for den kirkelige praksis, krever de også sin behandling ved seminaret.

2. Fagkretsen

Pastorallære (om prestetjenesten, de kirkelige tjenester for øvrig, kirkekunnskap, sjælesorg).

Homiletikk (prekenlære, prekenøvelser for høymessen og kasualia).

Liturikk (med hymnologi).

Kateketikk (helhetskatekumenatet med særlig vekt på konfirmantundervisningen).

Pedagogikk (barne- og ungdomspsykologi, religionspedagogikk).

Misjonskunnskap (norsk misjonsvirksomhet og dens sammenheng med prestens gjerning, orientering om aktuelle misjonsproblemer og økumenikk).

Kirkerett

Kirkesang og messeøvelser

Stemmebruk (ukentlige øvelser hele året).

Innkalte forelesere behandler særlige emneområder.

I undervisningsopplegget inngår også ekskursjoner.

3. Oversikt over praktikumsopplegget

I 1971 vedtok styret for det praktisk-teologiske seminar et nytt opplegg for studieåret med et innebygget Menighetspraktikum.

Praktikumåret forløper nå etter følgende rytme (uansett om kandidatene begynner i høst- eller vårsemesteret):

1. SEMESTER

6 ukers innsøringsperiode

4 ukers menighetspraktikum

Mellomperiode, høst 2 uker/vår 5 uker.

Institusjonstjeneste — 4 uker.

2. SEMESTER

Spesialundervisningsperiode — høst 13 uker/vår 16 uker.

Eksamensperiode — 4 uker

Menighetspraktikum strekker seg over hele første semester. Under den intensive periode av menighetsarbeidet deltar kandidatene bare ved de ukentlige øvelsesgudstjenestene, ellers er de i menighetene på hel tid.

Den øvrige del av semesteret arbeider kandidatene med konfirmantundervisning.

En prest i en menighet er knyttet til hver kandidat som veileder. (Nærmere program for Menighetspraktikum, se nedenfor.)

Institusjonstjenesten (4 uker ved sykehus eller sosiale institusjoner). I denne periode har kandidatene ikke undervisning ved seminaret. Hver kandidat står under en prests veileitung.

Øvelsesgudstjenesten, følges av messeøvelser og prekenkritikk. Hver kandidat deltar en gang i ukken.

Foruten de ekskursjoner som er innlagt i opplegget, er det også en week-end om høsten, og en lengre tur om våren.

4. Program for menighetspraktikum

Det er oppsatt et bestemt program for menighetstjenesten:

1. Menighetskunnskap

Kandidaten bør få inngående kjennskap til menigheten og de menighetsfunksjoner som finner sted. Han bør blant annet — hvor dette er mulig — delta på stabsmøte og menighetsrådsmøte.

2. Kontorhold

10 timers kontorhold og samtale med presten om kontortjenesten.

3. Gudstjenester

Preke ved 1 gudstjeneste, helst en høymesse

Assistere ved nattverd.

4. Kirkelige handlinger

Overvære vigsel og begravelse.

5. Konfirmanter

Kandidaten deltar normalt i menighetens konfirmantundervisning gjennom et helt semester og går inn i det opplegg som veilederen til vanlig benytter.

6. Taler og andakter

Tale ved 1 møte, gjerne en bibeltime. 1 andakt for hver av følgende grupper: Barn, unge, gamle.

7. Besøk

Noen husbesøk, sykebesøk og skolebesøk.

5. Eksamens

Ved kgl. res. av 25. august 1972 er det i medhold av lov av 14. mai 1902 nr. 1 om Det praktisk-teologiske seminar fastsatt følgende prø-

veordning for avholdelse av eksamen ved Det praktisk-teologiske seminar det Det teologiske Menighetsfakultet:

I første semester tildeles kandidaten en skriftlig oppgave med emne fra pastorallære, homiletikk, liturgikk, kateketikk, pedagogikk eller misjonslære. Emnet fastsettes av rektor i samråd med faglæreren og kandidatene. Oppgaven leveres inn til sensur tidlig i annet semester innen en frist som styret setter.

I eksamen inngår videre en preken og en undervisningsprøve, som begge utarbeides skriftlig. Nevnte oppgave og prøve bedømmes av vedkommende faglærer og en sensor som foreslås av styret og oppnevnes av Kirke- og undervisningsdepartementet.

Ved bestått eksamen i de enkelte fag er karakterene:

1.00 — 1.50 (svarer til laudabilis prae ceteris)

1.51 — 2.50 (svarer til laudabilis)

2.51 — 3.25 (svarer til haud illaudabilis)

3.26 — 4.00 (svarer til non contemnendus)

Kandidater som får dårligere karakter enn 4.00 har ikke bestått og kan ikke fremstille seg til muntlig prøve. For ham settes ingen tall-verdi.

Det avholdes muntlig prøve i ett av følgende fag:

Pastorallære, homiletikk, liturgikk, kateketikk, pedagogikk, misjonslære eller kirkerett. Hvilket fag kandidaten skal opp i, avgjøres ved loddtrekning og kunngjøres for ham 48 timer på forhånd.

Den muntlige prøve bedømmes av vedk. faglærer samt en sensor med "bestått" eller "ikke bestått".

Det gis ikke hovedkarakter.

6. Litteratur

Patorallære:

Dahl, K.P.: Patoralpsykologi, 1972

Ellingsen I. (red.): "Med kall fra Gud og kirken", 1976

- Jensen, G.: Den hellige tjeneste, 1969
Kilpelainen, I.: Att lyssna och hjälpa, 1972
Nilsen, E.A.: Pastoralrådgivning, 1974
Weider, B.: Kallet og tjenesten, 1969

For enkelte bøkers vedkommende er bare utvalgte avsnitt pensum.

Homiletikk:

- Wisløff, Carl Fr.: Ordet fra Guds munn, 1963
Trillhaas, Wolfgang: Einführung in die Predigtlehre, 1974
Wingren, Gustav: Predikan, 1949
Ivarsson, Henrik: Predikans uppgift, 1973

Liturgikk:

- Alterbok for Den norske kirke.
Høymesseliturgien 1977
"Nye tekstrekker i kirken", 1977
Fæhn, Helge: Høymessen i går og i dag, 3/1977
Ellingsen, Ingemann: Når dere samles, 1977.
En innføring i Den norske kirkes høymesse.

Kateketikk:

- Bugge, K.E.: Pædagogiske grundidéer, 1974
Hareide, Bjarne: Konfirmasjonen. Foreldet eller aktuell? 1971
Carlquist/Ivarsson: Konfirmandlektionen, 1973
Kirkerådet: Nyordning for konfirmasjonstiden, 1976
Olesen, Elith: Pædagogikk i konfirmandstuen, 1975

Utvalgte avsnitt leses av:

- Evenshaug/Hallen: Barne- og ungdomspsykologi, 1975
Myhre, Reidar: Innføring i pedagogikk, Del 1: Oppdragelsesteori, 1977.

Studiet av kristendomskunnskap

Innledning

Grunnfag Mellomfag Hovedfag

Pensum Litteratur Eksamens

Regler for eksamenskandidater

Menighetsfakultetets institutt for kristendomskunnskap

Institutt for kristendomskunnskap ble opprettet i 1967 for å gi utdannelse i kristendomskunnskap for tjeneste i kirke og skole. Studiet ved Instituttet leder fram til eksamen i kristendomskunnskap grunnfag, mellomfag og hovedfag.

Instituttets grunnfags- og mellomfagseksamen er godkjent av Oslo Universitet som ledd i embedseksamen av lavere og høyere grad (cand.mag — cand.philol./real.)

Kirke- og undervisningsdepartementet har for dem som har lærerpoen godkjent grunnfagseksamen som kompetansegivende og som grunnlag for lønnsopprykking.

Hovedfagseksamen er ikke godkjent av Oslo Universitet som ledd i embedseksamen av høyere grad, men en vil få tildelt cand.philol.-titel fra Menighetsfakultetet.

Til forelesninger er det fri adgang for alle. For å delta ved de obligatoriske seminar må en være innskrevet som student.

Undervisningen og studiet

Studiet av kristendomskunnskap skal gi kjennskap til: Det gamle og Det nye testamentet, troslære og etikk, kirkehistorie med konfesjonskunnskap, og kristendommen i dens forhold til andre religioner. En skal videre lære å kjenne de store linjer i kristen tenkning gjennom tiden og få orientering i problemstillinger i nyere teologi og religionsvitenskap. Til fagketten hører også religionspedagogikk og kristendomsmetodikk. Den faglig-teologiske skolering er grunnleggende mål, samtidig skal studiet dyktiggjøre for undervisning i skole og kirke. Undervisningen sikter på å gi kunnskap og å stimulere til selvstendig tenkning og personlig vurdering, og å gi grunnlag for en saklig og metodisk god yrkesinnsats.

Oppbak og innskriving

1. For å bli tatt opp som kristendomsstudent må en ha examen artium eller annet godkjent immatrikuleringssgrunnlag, og examen philosophicum. Det gis fritak fra examen philosophicum ved oppbak til grunn- og mellomfagsstudiet dersom en har minst 2-årig utdannelse av teoretisk karakter på høyskolenivå. (Dvs. i regelen utdannelse som ved universitetene godkjennes som grunnfag eller mellomfag.)

2. *Søknad om oppbak* skrives på eget skjema som en får ved henvennelse til Instituttet. Søknadsfristen er 1. juni for å begynne studiet om høsten, 1. november for å begynne i vårsemesteret. De som vil ta mellomfagstillegget eller hovedfag og som har tidligere eksamener i faget fra andre institusjoner, bør søke innen 20. august for høstsemesteret og 15. desember for vårsemesteret. De må legge ved søknad om å få sine eksamener godkjent på linje med grunn- og mellomfagseksamen fra MF.

Med søknaden må sendes 2 bilder og følgende papirer i original (eller kopi som er *attestert*):

- artiumsvitnemål, eller attestor for utdannelse som er godkjent som grunnlag for immatrikulering
- akademisk borgerbrev
- vitnemål om bestått examen philosophicum eller annen utdanning som gir fritak for denne
- dåpsattest
- vandelsattest fra en som kjenner en godt.

3. MF sender svar på *søknad* så snart som mulig etter søkerfristen. Søkere med lærerutdanning får beskjed om reservert studieplass så snart søkeren foreligger og er behandlet. Hittil har Instituttet kunnet ta opp alle som har søkt innen søkerfristen og som har fylt opptakskravene. Innskriving finner sted ved semesterets begynnelse i forbindelse med en personlig samtale med instituttstyreren.

4. Instituttet understreker at studentene i tide må ordne med immatrikulering.
Studenter som ikke er immatrikulert kan ikke få utstedt studentligatimasjon (studiekort).

Deltidsstudier

Studiet av kristendomskunnskap grunnfag er normalt av ett års varighet, men en kan bruke flere semestre om en ønsker det. Instituttet gir tilbud om et undervisningsopplegg der en leser grunnfagspensum over to år. Hele undervisningstilbaket er samlet til en ukedag. Opp-takskrav og øvrige regler er som for de heltidsstuderende. Opptak skjer hvert annet år (1978, 1980 o.s.v.)

Diverse bestemmesler

Den som blir innskrevet som student ved Menighetsfakultetet er automatisk også medlem av *Studentsamskipnaden* i Oslo med de plikter og rettigheter dette innebærer.

Dersom en student som tidligere er blitt *relegert* ved Universitetet eller ved noen annen akademisk institusjon, ønsker å bli innskrevet som student ved Menighetsfakultetet, plikter han ved innskrivingen å opplyse om saken, selv om relegasjonen ikke lenger står ved makt. Unnlater han å gjøre dette, er innskrivingen ugyldig.

Med hensyn til ordensregler og reglement forøvrig, henvises til det som gjelder for fakultetets teologiske studenter. (Se foran s. 24.)

Frister for oppmelding til eksamen etc. blir kunngjort i forelesningskatalogen.

KRISTENDOMSKUNNSKAP GRUNNFAg — MELLOMFAg — HOVEDFAg

Ajournsørt studieplan av 1978

GRUNNFAg

Grunnfagsstudiet i kristendomskunnskap er normalt av ett års varighet. Det omfatter følgende disipliner: Det gamle og Det nye Testamente, troslære og etikk, kirkehistorie med konfesjonskunnskap, religionsvitenskap, religionspedagogikk og kristendomsfagets metodikk.

Det meste av pensum blir gjennomgått og utdypet ved undervisning i løpet av to semestre, for tiden 15 undervisningstimer pr. uke. Undervisningen blir gitt dels i forelesninger, dels i seminarer. Av seminarundervisningen er følgende obligatorisk:

1. semester: 2t. pr. uke i hver av de tre disiplinene troslære/etikk, GT og NT (tils. 6t. pr. uke).

2. semester: 2 t. pr. uke i troslære/etikk.
I dette semesteret avsluttes seminarundervisningen 3-4 uker før eksamen.

Fravær må ikke overskride 3 ganger i hvert seminar pr. semester.

PENSUM

Det gamle testamente

Studiet skal føre fram til

1. inngående kjennskap til de tekстene som er nevnt nedenfor.

En behandler tekstenes oppbygning og litterære form og gjør rede for deres historiske og teologiske innhold med særlig vekt på hovedbegreper.

1 Mos 1-3; 12,1-9; 17,1-14
2 Mos 3,1-17; 19,1-8; 20,1-21

Josva 24,1-28

Salme 8; 13; 23; 32; 46; 51; 73; 103; 110; 139

Jes. 1,1-20; 5,1-7; 6; 7,1-17; 9,2-7; 11,1-9; 52,13-53,12

Jer. 1

Amos 7,10-17

2. kjennskap til hovedtrekkene i de tekstene som er nevnt nedenfor.

En behandler tekstenes oppbygning og gjør rede for deres historiske og teologiske hovedinnhold.

1 Mos 4; 6,5-9,17; 11,1-9; 15,1-6; 22,1-19; 27-28; 32-33;
50,15-26

2 Mos 1-2; 12,1-15,21; 21,1-23,19; 32-34

3 Mos 16

4 Mos 13-14

5 Mos 4-8

Josva 5,13-8,35

Dom 2,6-3,6; 6-8

1 Sam 1-3; 7-12; 15-16

2 Sam 5-7; 11,1-12,14; 23,1-7

1 Kong 8; 10,23-12,33; 18-19; 22,1-39

2 Kong 16-17; 18-19; 22,1-23,30

Esra 1; 3-6

Ordspr 8; 11

Jes 40; 42,1-7; 45; 55; 61

Jer 2,1-13; 15; 18,1-10; 23,9-32; 29,1-14; 31,27-40

Esek 36-37

Dan 1-2; 9,20-12,13

Hos 1-3; 6; 11

Amos (hele)

3. kjennskap til hovedbegreper. Dette kjennskap vinnes ved tekstarbeidet, kfr. ovenfor under pkt. 1.

4. kjennskap til

a) innledning til de skrifter som detalj- og hovedtrekkpensum er hentet fra,

b) gammeltestamentlig tekst og kanonhistorie

5. oversikt over Israels historie og Palestinas geografi.

Det nye testamente

Studiet skal føre fram til

1. inngående kjennskap til de tekstene som er nevnt nedenfor.

En behandler tekstenes oppbygning og litterære form og gjør rede for deres historiske og teologiske innhold med særlig vekt på hovedbegreper.

Matt 3,13-4,11; 5,1-6,15; 9,1-8; 18-26; 35-38; 10,1-23; 11,25-30; 12,1-8; 13,1-23; 14,13-33; 15,1-28; 16,13-17,13; 19,13-30; 20,1-28; 21,1-17; 22,1-46; 24,15-36; 25,31-46; 26,17-29; 27,27-54; 28,1-20

Luk 1,26-38; 2,1-21

Joh 1,1-18

Rom 1,1-17; 3,21-4,8; 6,1-14; 8,1-39; 12,1-8; 13,1-10

1 Kor 10,16-17; 11,23-30; 13,1-15; 15,1-28

2 Kor 5,10-21

Ef 4,1-16

Fil 2,5-11

Tit 3,3-7

1 Pet 3,18-22

2. kjennskap til hovedtrekkene i de tekstene som er nevnt nedenfor.

En behandler tekstenes oppbygning og gjør rede for deres historiske og teologiske hovedinnhold.

Matteusevangeliet 1,1-16,20; 16,21-28,20

Luk 1,1-2,52; 10,25-42; 15,1-16,31; 18,1-14; 24,13-53

Joh 1,1-3,21; 11,1-57; 13,1-20; 14,15-16,15; 20,19-21,25

Apg 1,1-17,34

Romerbrevet

Efeserbrevet

Åp 3 5 7 21

3. *kjennskap til hovedbegreper i Det nye testamente. Dette kjennskap vinnes ved tekstarbeidet, kfr. ovenfor under pkt. I.*
4. *kjennskap til*
 - a) *innledning til de skrifter som detalj- og hovedtrekkspensum er hentet fra,*
 - b) *nytestamelig tekst- og kanonhistorie*
5. *oversikt over nytestamentlig tidshistorie og Palestinas geografi.*

Troslære og etikk

Studiet skal føre fram til

1. innsikt i troslære, med kjennskap til Den norske kirkes bekjennelsesskrifter,
2. kjennskap til etiske prinsippspørsmål og innsikt i kristen vurdering i konkrete etiske forhold.

Kirkehistorie med konfesjonskunnskap

Studiet skal føre fram til

1. a) *korfattet oversikt over den alminnelige kirkehistorie,*
 - b) inngående kjennskap til den kristologiske dogmedannelse i oldkirken,
 - c) inngående kjennskap til reformasjonen.
2. a) *kjennskap til hovedtrekkene i norsk kirke- og misjonshistorie,*
 - b) inngående kjennskap til følgende epoker i norsk kirkehistorie: *kristedommens innføring, reformasjonstiden, tiden etter 1800.*
3. *kjennskap til de viktigste kristne trossamfunn.*

Religionsvitenskap

Studiet skal føre fram til

1. kjennskap til religionsfenomenologien,
2. kjennskap til naturfolks religion, hinduismen, buddhismen, jøedommen og isalm.

Religionspedagogikk

Studiet skal føre fram til kjennskap til de vesentlige momenter ved kristen oppdragelse og undervisning og til de problemer som knytter seg til møtet mellom kristen oppdragelse og allmenn pedagogikk.

Kristendomsfagets metodikk

Studiet skal føre fram til

1. kjennskap til de teologiske og pedagogiske forutsetninger for valg av undervisningsmetoder i kristendomsfaget,
2. innsikt i hvorledes teologisk forståelse av bibeltekster og andre emner kan bli oversørt til elever på forskjellige alderstrinn og med ulike forutsetninger.

NB: Tekster og punkter angitt i kursiv vil ikke bli gjort til gjenstand for selvstendig skriftlig prøve. Muntlig prøve omfatter hele pensum.

LITTERATUR

Den oppførte litteratur tolker eksamskravene både med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Listene er i prinsippet "åpne". Dette betyr at en student kan legge opp annen tilsvarende litteratur. Dog forbeholder Instituttet seg retten til å godkjenne det som er valgt, og det må sendes søknad om alternativ litteratur.

Det gamle testamente

Inntil den nye oversettelsen av Det gamle testamente foreligger, forutsettes det at studenten ved siden av den vanlige norske bibeloversettelse bruker "Utvælg av Det gamle testamente".

Oppslagsbøker:

Bibelordbok

1. *Detaljestudium av tekster*

I Mosebok:

BJØRNDALEN, A. J.: *Første Mosebok. En kommentar, 2. utg. Drammen 1973. (Innledningen og kommentarene til pensum-tekstene.)*

2 Mosebok og Josvaboken:

HELGESEN, N.: *Studiemateriell til arbeidet med de historiske bøker*, rev.utg. Skrivestua 1969.

SEIERSTAD, I. P. og DALE, AA.: *De ti bud*, Oslo 1966. (Med unntak av de metodiske avsnitt.)

Salmene:

HELGESEN, N. og TÅNGBERG, K. A.: *Kommentar til grunnfagspensum i Salmene*, Skrivestua 1975.

Jesaja, Jeremia, Amos:

BJØRNDALEN, A. J.: *Jesaja 7 og 11*, Skrivestua 1975.

HELGESEN, N.: *Studiemateriell til Profettekster ifølge studieplan for grunnfag*, Skrivestua 1974.

Annen aktuell litteratur

Das Alte Testament Deutsch (Neues Göttinger Bibelwerk) — populærvitenskapelig kommentarserie til hele Det gamle testamente. Flere bind er oversatt til engelsk i serien *Old Testament Library*.

BJERKHOLT, T.: *Syng for Herren*, Oslo 1973.

GOSSNER, J.: *Inniti byene ligger øde...* Oslo 1974.

KAPELRUD, A.: *Et folk på hjemferd*. (til Jes. 40-55.) Oslo 1966.

MICHELSEN, L.: *Fortolkning til første Mosebok*, Oslo 1972.

(Innledningen og kommentarene til pensumstekstene.)

WESTERMANN, C.: *Jeremia*, 2. Aufl. Stuttgart 1967.

WOLFF, H. W.: *Frieden ohne Ende*. Biblische Studien, Hft. 35, Neukirchen-Vluyn 1962.

2. Hovedtrekksstudium av tekster

Pensum dekkes av stensilert materiale utarbeidet ved Instituttet.

RØNNILD, A. og SMITH, A.: *Studiemateriale til hovedtrekks-tekstene i GT*, Skrivestua 1976.

Annen aktuell litteratur

HELWEG-LARSEN, P. o.a.: *Bibelbogen med noter*, København 1950.

KAPELRUD, A. S.: *Profetene i det gamle Israel og Juda*, 2. oppl. Oslo 1974.

KVANVIG, H. S.: *Gamle ord i ny tid*, Oslo 1977.

KVANVIG, H. S.: *Historien i Mosebokene i SÆBØ*, M. (red.): *Så sier kirkens Herre*, Oslo 1974. s. 127-190.

RAD, G. von: *Profetenes budskap*, Oslo 1975.

SKARSAUNE, O., BJERKHOLT, T., GROSSNER, J.: *Den skjulte Gud*, Oslo 1971.

SKARSAUNE, O.: *Endetidsprofetiene*, Oslo 1974.

3. Bibelske hovedbegreper

THESTRUP PEDERSEN, E.: *Bibelhåndbok*, Oslo 1974.

Annen aktuell litteratur

Gads danske bibelleksikon I-II, København 1965-66.

Svenskt Bibliskt oppslagsverk I-II, Stockholm 1962-63.

4. Innledning til Det gamle testamente, tekst- og kanonhistorie

ALBREKTSON, B.: *Gammaltestamentlig isagogik* i ALBREKTSON, B. og RINGGREN, H.: *En bok om Gamla Testamentet*, 2. utg., Lund 1971.

Annen aktuell litteratur

SEIERSTAD, I. P.: *Innledning til Det gamle testamente*, Bergen 1972

Litteratur til studium av bibelsyn og bibeltolkning:

BJØRNDALEN, A. J.: *Kristen forkynnelse av gammeltestamentlige tekster*, Oslo 1975.

GOSSNER, J.: *Det gamle testamente — gjenoppdaget* i SÆBØ, M. (red.): *Så sier kirkens Herre*, Oslo 1976.

SEIERSTAD, I. P.: *Vårt forhold til Det gamle testamente, praktisk og teoretisk* i *Budskapet*, Oslo 1971.

SKARSAUNE, O.: *Bibelen og historievitenskapen*, Oslo 1976.

SKARSAUNE, O.: *Bibelen og naturvitenskapen*, Oslo 1973.

ØYSTESE, O. (red.): *Bibelsyn og bibelgranskning*, Stavanger 1966.

5. *Israels historie, Palestinas geografi*

RINGREN, H.: *Israels historia och religion i* ALBREKTSON, B. og RINGREN, H.: *En bok om Gamla Testamentet*, 2. utg. Lund 1971, s. 13-22, 23-26, 28-30, 32-35, 37-43, 50-89,

Annen aktuell litteratur

- BRIGHT, J.: *A History of Israel*, 2. utg. London 1972.
 HEATON, E. W.: *Dagligliv i det gamle Israel*, Oslo 1958.
 KAPELRUD, A. S.: *Israel fra de eldste tider til Jesu fødsel*, 2. oppl. Oslo 1963
 RIAN, D.: *Bibelen og utgravningene*, Stavanger 1973
 RIAN, D.: *Den hellige stad*, Oslo 1977.
 ROLAND DE VAUX: *Ancient Israel*, London 1965.
 WRIGHT, G. E. og FILSON, F. V.: *Kleine historischer Bibelatlas*, 4. Aufl. Stuttgart 1968.

Det nye testamente

Studiet av Det nye testamente skal foregå etter den nye norske oversettelsen av 1975. Til studiet av tekster som en skal ha inngående kjænnskap til, bør en også bruke oversettelsen av 1930.

Oppslagsbøker

Bibelordbok

MADSEN, I. K.: *Evangelierne synoptisk sammenstillede*, 2. oppl. København 1975.

1. *Detaljstudium av tekster*

Matteusevangeliet

KVALBEIN, H.: *Matteusevangeliet*, Skrивestua 1975.

De øvrige tekster fra Det nye testamente

MODALSLI, O.: *Nytestamentlige tekster til inngående studium*, Skrivestua 1976.

Annen aktuell litteratur

De aktuelle kommentarer til Bibelverket, Oslo 1969 og senere, samt
 BORNKAMM, G.: *Paulus*, 2. Aufl. Stuttgart 1970.

DAHL, N. A.: *Et kall. Bibelstudium over Efeserbrevet*, Oslo 1966.

DAHL, N. A.: *Matteusevangeliet I-II* (Matteus 1-26), Oslo 1962
 DANBOLT, E.: *Første Korintierbrev*, Oslo 1969.

DODD, C. H.: *The Epistle of Paulus to the Romans*, London 1959.

HARTMANN, L. (utg.): *Ur nya Testamentet*, Lund 1970.

JERVELL, J.: *Gud og hans fiender*, Oslo 1973.

LINTON, O.: *Pauli mindre brev*, Stockholm 1964.

MOE, O.: *Til medarbeidere for evangeliet*. En tolkning av Paulus' brev om gleden (Filipperbrevet), Oslo 1950.

NYGREN, A.: *Pauli brev til romarna*, Stockholm 1968.

ODEBERG, H.: *Pauli brev til korintierna*, Stockholm 1965.

THESTRUPE PEDERSEN, E.: *Jesu forkynnelse*, København 1970.

TÄGT, N.: *Den store aposteln*, Stockholm 1967.

VALEN-SENDSTAD, A.: *På tomannshånd med Matteusevangeliet*, Oslo 1976.

2. *Hovedtrekksstudium av tekster*

KVALBEIN, H.: *Godt budskap for fattige*, Oslo 1976.

KVALBEIN, H.: *Hovedtanker i Johannes-evangeliet*, Oslo 1977.

MOE/AKERØ: *Studiemateriell til hovedtrekkspensum i NT*, Oslo 1976.

Annen aktuell litteratur

HELWEG-LARSEN, P.: *Bibelbogen med noter*, København 1950

JOHNSTAD, J.: *Forklaringer til Det nye testamente*, Oslo 1968

REICKE, B.: *Tro och liv i den kristne urforsamlingen*, Stockholm 1958.

STRAND, E.: *Håndbok til Det nye testamente. Opplysninger til Det nye testamentes tekst. Med kortfattet ordbok (transkribert-gresk-norsk)*, Oslo 1970.

Studiebibelen, red. Th. GILBRANDT, Oslo 1977.

3. Bibelske hovedbegreper.

Som oppslagsbøker brukes

MÆLUND, J. O.: *Riket er nær*, Oslo 1976.

THESTRUP PEDERSEN, E.: *Bibelhåndbok*, Oslo 1974.

Annen aktuell litteratur

Gads danske bibelleksikon I-II, København 1965-66.

Svenskt Bibliskt Oppslagsverk I-II, Stockholm 1962-63.

4. Innledning til Det nye testamente, tekst- og kanonhistorie

HARTMANN, L.: *Nytestamentlig isagogikk i B. GERHARDSSON*, (utg.): *En bok om Nya Testamentet*, Lund 1971, s. 13-56, 60-67, 69-73, 77-79, 84-127.

Annen aktuell litteratur

UGLEM, O.: *Innledning til Det Nye Testamente*, Bergen 1973.

5. Nytestamentlig tidshistorie, Palestinas geografi

QWARNSTRØM, R.: *Nytestamentlig tidshistoria*, i B. GERHARDSSON: *En bok om Nya Testamentet*, Lund 1971, s. 135-249.

Annen aktuell litteratur

BOQUET, A. C.: *Daglig liv på Jesu tid*, Oslo 1957.

DANIEL-ROPS: *Daglig liv i Palestina på Jesu tid*, Oslo 1969.

UGLEM, O.: *På jesus tid*, Bergen 1970.

Troslære og etikk

1. Troslære:

BRUNVOLL, A.: *Den norske kirkes bekjennelsesskrifter*, Oslo 1972.

MODALSLI, O.: *Troslære*, Skrivestua 1977.

Annen aktuell litteratur

AUSTAD, T.: *Troslære*, Skrivestua 1977.

LØNNING, P.: *Hva er kristendom?* 2. utg., 4. oppl. Oslo 1972.

PRENTER, R.: *Kirkens lutherske bekendelse*, Fredericia 1978.

VALEN-SENDSTAD, A.: *Kristen kunnskap og kristen tro*, Oslo 1974.

WISLOFF, C. F.: *Jeg vet på hvem jeg tror*, ny utg. Oslo 1975.

2. Etikk

BÖCKMAN, P. W.: *Liv — fellesskap — tjeneste*, 3. oppl. Oslo 1975, kap. 4-5 og 7.

SMITH, A.: *Innføring i kristen etikk*, Skrivestua 1975

SMITH, A.: *Økonomisk etikk*, Skrivestua 1977.

Annen aktuell litteratur

AUKRUST, T.: *Mennesket i samfunnet I-II*, Oslo 1965-66.

WETLESEN, J.: *Praktisk argumentasjon I-II*, Oslo 1976.

WISLOFF, C. F.: *Det kristne livet*, Oslo 1977.

ØSTNOR, L. (red.): *Nestekjærlighet i samfunnet*, Oslo 1975.

ØVERLAND, P.: *Kristen etikk*, ny utg. 2. oppl. Bergen 1970.

Kirkehistorie med konfesjonskunnskap

1. Alminnelig kirkehistorie:

ASTÅS, R.: *Kirkehistorie I*, 2. utg. Oslo 1974, s. 9-169.

BERGMANN, L.: *Kirkehistorie II*, København 1974, s. 19-48 og 68-84.

SKARD, B.: *Inkarnasjonen*, Oslo 1972.

Annen aktuell litteratur

ASTÅS, R.: *Kirkehistorie II*, ny utg. Oslo 1974.

BERGMANN, L.: *Kirkehistorie I-III*, 9. utg. København 1965-72.

GÖRANSSON, S.: *Kyrkohistorisk orientering*, Stockholm 1970.

2. Norsk kirkehistorie:

MOE, S.: *Kirke underveis*, Oslo 1978.

Annen aktuell litteratur

WISLOFF, C. F. og AARFLOT, A.: *Norsk kirkehistorie I-III*, Oslo 1967-72.

3. Konfesjonskunnskap

WISLOFF, C. F.: *Kristne kirkesamfunn*, Oslo 1974. Følgende førtsettes lest, men vil ikke bli gjort til gjenstand for eksamenasjon: Kp. V (2,4,5,6); VI; VII. Resten av boka er pensum.

Annen aktuell litteratur

MOLLAND, E.: *Kristenhets kirker og trossamfunn*, (rev. utg.) Oslo 1976.

Religionsvitenskap

1. Religionsfenomenologi

RINGGREN, H.: *Religionens form og funktion*, Lund 1972, kap. 1-3 og 5 — Slutord.

Annen aktuell litteratur

ELIADE, M.: *Det hellige og det profane*, Oslo 1969.

JAMES, E. O.: *Comparativ Religion*, London 1961.

LEEUW, G. van der: *Mennesket og mysteriet*, Oslo 1966.

PETTERSON, O.: *Tro och rit*, Stockholm 1972.

WIDENGREN, G.: *Religionens värld*, Stockholm 1971.

2. Religionshistorie:

PARRINDER, G.: *Vår tids religioner*, Stockholm 1974, s. 8-30, 45-69, 112-117, 124-169, 203-228.

Annen aktuell litteratur

BLEEKER/WIDENGREN: *Historia religionum bd, I og II*, Leiden 1969-71.

CLASENAPP, H. von: *De fem världsreligionerna*, Stockholm 1970.

EDSMAN, E. M.: *Asiens hovudreligioner av idag*, Stockholm 1971.

RINGGREN/STRÖM: *Religionerna i historia och nutid*, Stockholm 1970.

ROMARHEIM, A.: *Krishna, Buddha, Allah eller Kristus*, Oslo 1974.

ZAEHNER, R. C. (ed.): *The Concise Encyclopedia of Living Faiths*, London 1971.

Religionspedagogikk

ASHEIM, I.: *Religionspedagogikk. En innføring*, Oslo 1977.

Annen aktuell litteratur

ASHEIM, I.: *Orientering i religionspedagogikken*, Oslo 1970.

BUGGE, K. E.: *Theologi og pædagogik historisk belyst*, København 1974.

BUGGE, K. E. og JOHANNESSEN, S.: *Religionspædagogiske brydninger*, København 1974.

DALE AA. og HARBO, T.: *Skolens formål i skolens hverdag*, Stockholm 1971.

FRÖR, K.: *Grundriss der religionspädagogik*, Konstanz 1975.

GOLDMAN, R.: *Kristendomsundervisningen — hvornår og hvordan?* København 1971.

HVAS, S.L.: *Folkeskolens religionsundervisning*, København 1974. Institutt for kristen oppsæding: *Livssyn i skolen*, Oslo 1970.

LILJA, E.: *Religionspedagogik*, Lund 1970.

OLESEN, E.: *Pædagogik i konfirmantstuen*, Århus 1975.

PARRINDER, G.: *Om undervisning i fremmede religioner*, København 1972.

Religionspedagogiske tanker (artikkelsamling). Prismets håndbøker nr. 2, Oslo 1968.

THESTRUPE PEDERSEN, E.: *Dåb og dåbsundervisning i folkekirken*, København 1976.

Kristendomsfagets metodikk

Studentene skal levere en skriftlig oppgave i tilknytning til et metodikkseminar. Besvarelsen skal godkjennes av faglærer. Metodikken blir utover dette ikke gjenstand for skriftlig eller muntlig prøving.

For tiden kan en velge mellom metodikk for

- førskolealder
- barneskolealder
- ungdomsskolen
- videregående skole
- konfirmantarbeidet

Som litteratur brukes undervisningsplanene for den gren av metodikken som studenten velger. Dessuten litteratur til generell undervisningsmetodikk.
f.eks. Dale Aa.: *Studiehefte til kristendomsmetodikk*, en prøve. Skrivestua 1976.

Annen aktuell litteratur

- ANDREN, EKLUND, SOLEN, WREDE: *En ny konfirmantpedagogik?* Stockholm 1967.
- DAVIDSEN, A.: *Komponeter til kristendomsundervisningen*, København 1970.
- DALE, AA.: *Håndbok i kristendom for læreren*, 4.-6. klasse, Oslo 1974.
- JENSEN, G.: *Kristendomsundervisningen i folkeskolen*, København 1968.
- MØLLER, V.: *Kristendomsundervisningen i den høyere skolen*, Oslo 1956.
- NØRFELT, AA.: *Børnenes Bibelhistorie, Lærerens Bog*, København 1958.
- OTTO, G.: *Håndbog i religionsundervisning*, København 1968.
Tidsskriftene "Prismet" og "Religionslæreren".

EKSAMEN

Grunnfagseksamen i kristendomskunnskap består av to skriftlige prøver hver på 8 timer, og en muntlig prøve.

- Ved den *første* skriftlige eksamensdag blir det gitt alternative oppgaver fra de bibelske disipliner. Den ene er alltid en åtte-timers oppgave, den andre kan være en todelt oppgave.
- Ved den *andre* skriftlige eksamensdag blir det gitt oppgaver fra de øvrige disipliner; en oppgave fra ST og en fra RV, RP eller KH.

Første og annen dags besvarelser teller likt.

Etter de skriftlige prøvene blir det gitt en foreløpig karakter som meddeles kandidatene. Etter muntlig prøve fastsettes kandidatens en-

delige karakter. Det nytes samme karaktersystem som ved Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Om begrunnelse og klage, se Studiehåndboka s. 40.
Eksamensforskrifter, se Studiehåndboka s. 29.

Hjelpebidrifter

- Bibelen*. Den vanlige kirkebibelen på bokmål og nynorsk.
Det nye testamente, Bibelskapets oversettelse av 1975.
Utvalg av Det gamle testamente. Oversettelse av 1966, (utgave uten innledning til de forskjellige gt-lige bøker, videre uten fotnoter og tidstavle).
Evangelierne synoptisk sammenstillede, af Iver K. Madsen, København 1963. (Utgave uten ordforklaring, liste over autoriserte prekenteckster, navne- og sagsregister.)
Bibelordbok (på bokmål av K.G. og nynorsk av Lehmann).

De studenter som ønsker det, kan i bibelfagene nyte de samme hjelpebidrifter som nytes ved ny 1. avdeling av teologisk embetseksamen, se s. 30.

MELLOMFAG

Mellomfagsstudiet i kristendomskunnskap består av grunnfagsstudiet og dertil et mellomfagstillegg som normalt er av et halvt års varighet. Mellomfagstillegget omfatter en fordypning på ett sentralt område innenfor hver av de følgende seks disciplinene: Det gamle testamente, Det nye testamente, troslære og etikk, kirkehistorie med konfesjonskunnskap, religionsvitenskap og religionspedagogikk.

Innenfor de fleste av disse disciplinene har studenten anledning til å velge fordypningsområde blant flere alternativer. Foruten de som er nevnt i planen, kan andre alternativer med litteraturhenvisninger bli kungjort. Det vil i hvert semester bli gitt undervisning i ett eller flere alternativer innenfor de fleste disciplinene.

For dem som ikke har fulgt den obligatoriske undervisning for grunnfagsstudiet, er det obligatorisk med ett seminar á 2 timer pr. uke i ett semester innenfor området troslære og etikk.

PENSUM I MELLOMFAGSTILLEGGET

Det gamle testamente

- a) Gammeltestamentlig bibelteologi og hermeneutikk
- b) Profeti og apokalyptikk

Det nye testamente

- a) Paulinsk teologi
- b) Synoptisk teologi
- c) Johanneisk teologi
- d) Kirketanken i Det nye testamente

Troslære og etikk

- a) Troslærers grunnlagsproblem
- b) Den kristne skapertanke
- c) Dåpen
- d) Seksualetikk
- e) Kulturlivets etikk
- f) Politisk etikk
- g) Problemstillinger i aktuell livssynsdebatt

Kirkehistorie med konfesjonskunnskap

- a) Norsk kirkehistorie i nyere tid
- b) Misjonshistorie
- c) Konfesjonskunnskap
- d) Dogmehistorie
- e) Confessio Augustana

Religionsvitenskap

- a) Hellenistisk religion
- b) Afrikanske religioner
- c) Moderne religiøse strømninger
- d) Religionene og kristendommen
- e) Religionspsykologi
- f) Religionssosiologi

Religionspedagogikk

- a) Hovedproblemer i religionspedagogikken
- b) Tendenser i nyere religionspedagogikk
- c) Den kristne grunntanken i norsk skole (Foreløpig ikke mulig å legge opp.)

LITTERATUR

Det gamle testamente

- a) Gammeltestamentlig bibelteologi og hermeneutikk
KVANVIG, H. S.: *Gamle ord i ny tid. Det gamle testamente og dets budskap i dag*, Oslo 1977.

Annen aktuell litteratur

BJØRNDALEN, A. J.: *Kristen forkynnelse av gammeltestamentlige tekster*, Oslo 1975.

FRÖR, K.: *Biblische Hermeneutik*, 3. oppl. Munchen 1967.

KVANVIG, H. S.: *Håpet om en annen verden*, Oslo 1976.

SKARSAUNE; O.: *Endetidsprofetiene*, Oslo 1974.

SÆBØ, M.: *Om teologisk hermeneutikk og allmene tolkningsprinsipper* i TTK 34 (1963), s. 209-220.

SÆBØ, M. (red.): *Israel, kirken og verden*, Oslo 1972.

SÆBØ, M. (red.): *Så sier kirkens Herre*, Oslo 1976.

b) Profeti og apolkaalyptikk:

RAD, G von: *Profetenes budskap*, Oslo 1975, s. 17-89, 93-141, 191-212, 223 pkt. 4-229, 251-260.

Fremtiden i Guds hender (flere forf.) Skrivestua 1977, s. 1-11, 48-53, 60-80, 96-105.

Annen aktuell litteratur

GOSSNER, J.: *Inntil byene ligger øde. Profeten Jesajas forkynnelse om dom og frelse*, Oslo 1974.

JEREMIAS, J.: *Profet og tradisjon*, Skrivestua 1977.

KVANVIG, H.: *Guds vilje i dom og frelse — Profetenes budskap i Evangelium og forpliktelse*, Skrivestua 1973.

RUSSELL, D. S.: *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, ny utg. London 1971.

SEIERSTAD; I. P.: *Så sier Herren*, i Budskapet, Oslo 1971.

SKARSAUNE, O.: *Endetidsprofetiene*, Oslo 1974.

SÆBØ, M. (red.): *Israel, kirken og verden*, Oslo 1972.

WOLFF, H. W.: *Guds lidenskap i retsstriden med Israel*, i TTK 32 (1962), s. 74-98.

Det nye testamente

a) Paulinsk teologi:

De 13 Paulus-brev (Rom.-Filem.)

LADD, G. E.: *A Theology of the New Testament*. Grand Rapids, Mich. 1977. s. 376-568, pluss et mindre tillegg om dåpen og nattverden, f.eks. Olaf MOE: *Apostelen Paulus' forkynnelse og lære*, 3 oppl. Oslo 1961, s. 303-322.

Annen aktuell litteratur

- MOE, O.: *Apostelen Paulus' forkynnelse og lære*, 3. oppl. Oslo 1961.
 RIDDERBOS, H.: *Paulus*, Wuppertal 1970. (Også i engelsk oversettelse.)

TÄGT, N.: *Den store aposteln*, ny utg. Stockholm 1967.

WITHELEY, D. E. H.: *The Theology of St. Paul*, ny utg. Oxford 1967.

b) *Synoptisk teologi:*

LADD, G. E.: *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids, Mich. 1977, s. 34-210.

Annen aktuell litteratur

GOPPELT, L.: *Theologie des Neuen Testaments*, Bd. I. Göttingen 1975.

HELGESEN, N.: *Synoptisk teologi*, Skrivistua 1974.

JEREMIAS, J.: *Neutestamentliche Theologie*, Bd. I. Gütersloh 1971. (Også i engelsk oversettelse.)

MÅLAND, J. O.: *Riket er nær*, Oslo 1976.

AALEN, S.: *Guds Sønn og Guds rike*, Oslo 1973.

AALEN, S.: *Jesu forkynnelse om Guds rike*, Skrivistua 1954.

c) *Johanneisk teologi:*

LADD, G. E.: *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids, Mich. 1977, s. 215-308.

AALEN, S.: *Johanneiske hovedbegreper*, 2. utg. Skrivistua 1976.

Annen aktuell litteratur

BROWN, R.: *The Gospel According to John*, I-II, eng. utg. London 1971. (Ekskursene til de aktuelle hovedbegreper.)

DODD, C. H.: *The Interpretation of the Fourth Gospel*, Cambridge 1968, part II, Leading Ideas.

AALEN, S.: *Forelesninger over Johanneisk teologi*, Skrivistua 1977.

d) *Kirketanken i Det nye testamente:*

LARSSON, E.: *Världen och kyrkan i Nya testamentet i Norsk Tidsskrift for Misjon* 1968, s. 148-173.

SKJEVESLAND, O.: *Kirken i Det nye testamente*, Oslo 1976.

Annen aktuell litteratur

DAHL, N. A.: *Gis det noe normativt i de nytestamentlige menighetsforskifter?* i *Luth. Kirketidende* 105 (1970), s. 434-444.

LADD, G. E.: *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids, Mich 1975, s. 105-119. 342-356. 531-549.

LARSSON, E.: *Till nya grupper och folk i Misjonskall og forskerglede*. Festschrift O. G. Myklebust, Oslo 1975.

MOE, O.: *Kirken i aposteltiden*, Oslo 1951.

SCHNACKENBURG, R.: *Die Kirche im Neuen Testament*, 3. oppl. Freiburg 1966. (Finnes også i engelsk oversettelse.)

SKJEVESLAND, O.: *Apostolatet i Det nye testamente i Ung teologi*, 1970, s. 93-111.

AALEN, S.: *Kirkens enhet i lys av Det nye testamente i Luth. Kirketidende* 106 (1971): nr. 16 og 17.

AALEN, S.: *Kirke og embete i Det nye testamente i Kirken og nædemidlene*. Festschrift L. Aalen, Oslo 1976.

En bok om kyrkan. Lund 1943.

Troslære og etikk

a) *Troslærens grunnlagsproblem:*

PRENTER, R.: *Skabelse og genløsning*, 6. opl. København 1975, s. 5-196 (unntatt fotnoter og ekskurs)

SKYDSGAARD, K. E.: *Regin Prenters dogmatiske prolegomena i Nordisk teologi, idéer og män*, Lund 1955.

Annen aktuell litteratur

WINGREN, G.: *Teologiens metodfråga*, Lund 1954.

AALEN, L.: *Ord og sakrament*, Oslo 1966.

b) *Den kristne skapertanke:*

Litteraturliste ved henvendelse til studieveilederen i kristendomskunnskap.

c) *Dåpen:*

ASHEIM, I., LARSSON, E., MODALSLI, O. SANNE, K. O.: *Artikler om dåpen*, Skrivistua 1978.

- JEREMIAS, J.: *Barndopet under de fyra första århundradena*, 2. opl. 1976.
- LARSSON, E.: *Dopet och Andens insegel i TTK 1966*, s. 1-14.
- LUTHER, M.: *Den fjerde part ("Dåpen") i Stora katekismen*, utgave ved F. W. Bugge, Oslo 1952.
- AALEN, L.: *Gjenfødselen i luthersk læretradisjon i Ord og sakrament*, Oslo 1966, s. 173-190.
- AALEN, L.: *Dåpen og barnet*, 2. utg. Oslo 1972.

Annen aktuell litteratur

- MELANCHTHON, P.: *Apologi til CA, ART. XIII Om sakramentene og deres rette bruk i Die Bekenntnisschriften der Ev.-Luth. Kirche*, 6. durchges. Aufl. Göttingen 1967, eller *Konkordiebogen* utg. v. CASPARI og JOHNSON.
- VALEN-SENDSTAD, O. (UTG.): *Dogmatikk for legmenn*, Konkordieboken, Bergen 1957. (Har i dåpslæren utg. helt spesielle synspunkter.)
- PÖHLMANN, H. G.: *Abriss der Dogmatik*, 2. Aufl. Gütersloh 1975 (kap. XI: *Von den Heilsmitteln*).
- SCHUMACHER, J. H.: *Omskjærelse og dåp hos Luther i Ung teologi* 2 (1975).
- SKARSAUNE, O.: *Tidlig kristen dåpsteologi i Barnabas' brev i TTK* 2 (1976).
- WISLOFF, C. F.: *Jeg vet på hvem jeg tror*, Oslo 1975. (§ 28: Nådemidlene, § 29: Dåpen.)

d) Seksualetikk:

- EVENSHAUG, O. og HALLEN, D.: *Barne- og ungdomspsykologi*, 3. oppl. Oslo 1975, s. 268-282.
- Kristne normer for seksualmoral. Et ord fra kirken*, ny utg. Oslo 1971.
- RAMVI, I. (red.): *Familieplanlegging og prevensjon*, Oslo 1968, s. 95-112.
- THIELICKE, H.: *Seksualetik*. København 1967, s. 20-135.
- Det forutsettes kjennskap til P. W. BÖCKMANN: *Liv-fellesskap-tjeneste*, 3. oppl. Oslo 1975, Kap. 5.

Annen aktuell litteratur

- AUKRUST, T.: *Seksualrevolusjonen og den kristne seksualmoral i TTK nr. 4* (1969).
- AUSTAD, T.: *Bidrag til etikken*, Skrivestua 1977, s. 213-227.
- HEYERDAHL, N. (red.): *Abort og menneskeverd*, Oslo 1972.
- HOLTE, R. o.fl. *Etiska problem*, Stockholm 1972, s. 159-281.
- Pave PAUL VI: *Humanae vitae*, Oslo 1968.
- SCHJØTH, A.: *Bøker om seksualopplysning i Prismet nr. 2* (1973).
- SIVERTSEN, G. (red.): *Synspunkter på seksualpedagogikken*, Oslo 1971.
- Skolens samlivslære i focus i Prismet 2* (1974).
- e) Kulturlivets etikk:
- AUKRUST, T.: *Mennesket i kulturen*, Oslo 1958, s. 28-68, 78-96, 120-124, 140-168, 216-230.
- BÖCKMAN, P. W.: *Liv-fellesskap-tjeneste*, 3. oppl. Oslo 1975 Kap. 8.
- HALLESBY, O. og FANGEN, R.: *De kristnes forhold til kulturen i Kirke og kultur* 1946, s. 483-501.
- HYGEN, J. B.: *Kunst, livssyn og moral*, Oslo 1958.
- SKARTVEIT, A.: *Popkultur og menneskesyn i Syn og segn*, hefte 8 (1963), s. 412-422.

Annen aktuell litteratur

- BREEN, H. F.: *Korset og kulturen*, Bergen 1956.
- DAHL, W.: *I kiosken og på skjermen, notater om konsument-kulturen*, Oslo 1973.
- HYGEN, J. B.: *Albert Schweitzers tanker om kulturen*, Oslo 1954.
- NIEBUHR, H. R.: *Christ and Culture*, New York 1956.
- NOME, J.: *Dikternes verden*, Oslo 1969.
- NOME, J.: *Kunst og etikk*, Oslo 1970. Særlig s. 48-74.

f) Politisk etikk

- AUSTAD, T.: *Bidrag til etikken*, Skrivestua 1977, s. 153-165.
- AUSTAD, T. og ULSTEIN, J. O.: *Krig og militærnektning*, Oslo 1976.

- GRENHOLM, C.-H. (red.): *Kyrkans samhällsansvar*, ny utg. Stockholm 1975, s. 23-70 og 95-122.
 TRILLHAAS, W.: *Ethik*, 3. Aufl. Berlin 1970, Kap 28-32.

Det forutsettes kjennskap til P. W. BÖCKMAN. *Liv-fellesskap-teneste*, 3. oppl. Oslo 1975, Kap. 7.

Annen aktuell litteratur

- AUKRUST, T.: *Mennesket i samfunnet*, Oslo 1967-68, bd. I-II.
 AUSTAD, T.: *Bidrag til etikken*, Skrivestua 1977, s. 82-108 og 235-322.
 BØE, J. B.: *Ideologier*, Oslo 1975.
 HILLERDAL, G.: *Kyrka och socialetik*, Lund 1960.
 Pavé JOHANNES XXIII: *Fred på jorden*, Oslo 1963.
 RASMUSSEN, E.: *Komparativ politik*, bd. I. København 1971.
 SMITH, A.: *Det kristne menneskesyn mellom ulike politiske ideologier* i *Det kristne menneskesyn*, Oslo 1978.
 ØSTNOR, L. (red.): *Nestekjærighet i samfunnet*, Oslo 1975.

g) Problemstiller i aktuell livssynsdebatt

- GRAVEM, P.: *Kristendom og marxisme*, Oslo 1977, s. 14-90, 103-119, 126-130.
 GRAVEM, P.: *Transcendens og humanitet*, Skrivestua 1975. (Framstilling av Pannenbergs vitenskapsteori og hans syn på teologien som vitenskap.) s. 96-119.
 GUNLEIKSRUD, G.: *John Nome som religionsfilosof og etiker i TTK* 1969, s. 252-269.
 JEFFNER, A.: *Några problem vid livsåskådningsanalys* i STK 1970, s. 49-57.
 SLØK, J.: *Eksistensialisme*, København 1964 (og senere opptrykk). Norsk utg. 1966, Kap. 1-4, 6-9 og 12-14.
 AALEN, L.: *Theologien som vitenskapelig og kirkelig funksjon*, i *Ord og sakrament*, Oslo/Bergen/Tromsø 1966, s. 11-24.

Annen aktuell litteratur

Prinsippsspørsmål:

- OLSEN, H.: *Pluralismen som realitet og ideologi i Kirke og kultur* 1974, s. 529-543.
 STIGEN, A.: *Innledning. Hva er filosofi?* i STIGEN, A. (red.): *Generrasjoner i norsk filosofi*, Oslo 1973, s. 9-22.
 WREDE, G.: Om livsåskådningsforskning i skønlitteratur i STK nr. 2 (1976), s. 59-64.

Eksistensialisme og kristendom:

- GRAVEM, P.: *Kierkegaards kristendomstolkning vurdert som et forsøk på å gjøre kristendommen forståelig i Ung teologi* nr. 2 (1973).
 KIERKEGAARD, S.: Et utvalg som korresponderer med Sartres skrift, f.eks. fra *Begrebet Angest* (Cap. I, §§ 5-6; Cap. III; Cap. IV, § 1, § 2 *Fram til 1. Friheten tabt somatisk-psychisk*; Cap. 5) eller fra *Sygdommen til Døden* (Første Afsnit).
 LØGSTRUP, K. E.: *Eksistensialistisk Teologi i Kunst og Etik* 1961, København 1966, s. 176-188.
 NOME, J.: *Kampen om mennesket*, Oslo 1955, s. 56-82.
 SARTRE, J.-P.: *Eksistensialisme er humanisme*, 1946. Oslo 1964.

Marxisme og kristendom:

- BERNTSEN, H.: *Den historiske materialisme og dens historiske betingelser*, Oslo 1976.
 FROSTIN, P.: *Kristendom och marxism*, Falköping 1971.
 SKJERVHEIM, H.: *Ideologianalyse, dialektikk, sosiologi*, Oslo 1973, s. 93-122.
 ØSTERBERG, D.: *En filosofisk fremstilling av Marx' "Kapitalen"* i MARX: *Verker i utvalg*, bind 7, s. 237-311. (Foreligger også som egen bok: ØSTERBERG: *Et forord til Kapitalen*, Oslo 1972).

Kirkehistorie med konfesjonskunnskap

a) Norsk kirkehistorie i nyere tid

- WISLØFF, C. F. og AARFLOT, A.: *Norsk kirkehistorie*, bd. II-III, Oslo 1966-1971, Bind II: s. 231-350, Bind III: s. 115-187 og 368-394.

Annen aktuell litteratur

MOLLAND, E.: *Fra Hans Nielsen Hauge til Eivind Berggrav*, 3. utg.
Oslo 1972.

NOME, J.: *Brytningstid*, Oslo 1958.

AARFLOT, A.: *Tro og lydighet*, Oslo 1969.

b) Misjonshistorie:

NEILL, S.: *A History of Christian Missions*, Harmondsworth, Engl.
1964, s. 243-449. Norsk utgave: *Misjon i 2000 år*, Oslo 1971, s.
161-307.

Annen aktuell litteratur

WESTERMAN, K. B. og von SICARD, H.: *Den kristna missionens
historia*, Stockholm 1960.

c) Konfesjonskunnskap:

BLÖCK-HOELL, N. E.: *Pinsebevegelsen*, Oslo 1956, s. 295-416
(noter unntatt).

Confessio Helvetica posterior, art. 1, 6, 10, 17, 18, 19, 20, 21, Skri-
vestua 1975.

MOLLAND, E.: *Kristenhetens kirker og trossamfunn*, (rev. utg.)
Oslo 1976, s. 47-138 (petitavsnittene er ikke pensum) 228-249 og
278-286 (kap. III, VIII, XIII).

Annen aktuell litteratur

BROOME, K. B.: *Katolicismen, kyrkan, lären*, Stockholm 1975.

HOLLENWEGER, W. J.: *Enthusiastisches Christentum: Die Pfing-
tbewegung in Geschichte und Gegenwart*, Zürich 1969. (Eng. utg.
London 1972.)

d) Dogmehistorie:

HAGGLUND, B.: *Teologins historia*, 3. utg. Lund 1966, s. 92-121,
139-179, 225-233, 254-260, 274-302, 331-338, 370-393.

Annen aktuell litteratur

SEEBERG, R.: *Lehrbuch der Dogmengeschichte*, 4 Bd. 3. Aufl.
Darmstadt 1959-1974.

WISLØFF, C. F.: *Dogmehistorie*, Skrivestua 1971.

e) Confessio Augustana:

GRANE, L.: *Confessio Augustana*, 3. udg. København 1972.

Annen aktuell litteratur

SCHLINK, E.: *Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften*,
2. Aufl. München 1946.

Religionsvitenskap*a) Hellenistisk religion*

FENGER, S.: *Religonshistoriske tekster i dansk oversettelse*, Køben-
havn 1972. s. 137-165.

HOLM, S.: *Gresk religion*, København 1963.

Annen aktuell litteratur

se: Bibliografiene i *Historia Religionum I*, ed. C. J. BLEEKER; Lei-
den 1969, s. 440 og 531.

b) Afrikanske religioner

PETTERSON, O.: *Afrikanske religioner*, Stockholm 1966.

Annen aktuell litteratur

EVANS-PRITCHARD, E. E.: *Nuer Religion*, Oxford 1970.

MBITI, J. S.: *African Religions and Philosophy*, London 1969.

PARRINDER, G.: *African Traditional Religion*, ny utg. London
1974.

c) Moderne religiøse strømninger:

ROMARHEIM, A.: *Moderne religiøsitet*, Oslo 1977.

d) Kristendommen og religionene

NEILL, S.: *Christian Faith and other Faiths*, London 1970, s. 1-19,
40-152, 224-234.

ROMARHEIM, A.: *Krishna, Buddha, Allah eller Kristus?* Oslo
1974, s. 16-34, 51-122.

Annen aktuell litteratur

Religionsvitenskapelige framstillinger:

- BOWKER, J.: *Problems of Suffering in the Religions of the World*, Cambridge 1970.
- BRANDON, S. G. F.: *Man and his Destiny in the Great Religions*, Manchester 1962.
- CHRISTIAN, W. A.: *Oppositions of Religious Doctrines. A Study in the Logic of Dialogue among Religions*, London 1972.
- DUNNE, F. P. (ed.): *The World Religions Speak*, Haag 1970. (Med bidrag av de respektive religioners egne representanter.)
- OTTO, R.: *Die Gnadenreligion Indiens und das Christentum*, Gotha 1930.
- SMART, N.: *World Religions. A Dialogue*, Harmondsworth, Engl. 1969.

Misjonsteologiske framstillinger:

- ANTES, P., RUCK, W., UDHE, B.: *Islam — Hinduismus — Buddhismus*. Eine Herausforderung des Christentums, Grünewald 1973.
- KRAEMER, H.: *Religion und christlicher Glaube*, Göttingen 1959. (Eng. utg. London 1956.)
- RUDVIN, A.: *Evangeliet og Islam*, Oslo 1971.
- Til temaet "religionsteologi", lutherske bidrag, se Fulder Hefte 16, Berlin 1966.

e) *Religionspsykologi*:

- GLOCK, C. Y.: *On the Study of Religious Commitment i Religious Education*, Research Supplement, July-Aug. 1962, s. 98-110.
- HVIID, J.: *Psykologi og religion*, Oslo 1972, Kap. 8 og 10.
- Følgende artikler fra M. P. STROMMEN (utg.): *Research on Religious Development*, New York 1971:
- BERTOCCI, P. A.: *Psychological Interpretations of Religious Experience*, Kap. 1.
- CLARK: *Intense Religious Experience*, Kap. 14.
- HAVIGHURST and KEATING: *The Religion of Youth*, Kap. 18.

Annen aktuell litteratur

- BUGGE, K. E. og JENSEN, R.: *Religionspsykologi*. Et teologisk-psykologisk symposion, København 1970.

CLARK, W. H.: *Religionsspsykologi*, Stockholm 1971.

FÄGERLIND, I. og SJÖBERG, G.: *Barnatros och ungdomstvivel*, Stockholm 1971

STROM, Å. V.: *Psykologi och religion*, Stockholm 1973.

SUNDEN, H.: *Religionspsykologi. Problem och metoder*, Stockholm 1974.

Ø *Religionssosiologi*:

BERGER, P. L.: *The Social Reality of Religion*, ny utg. London 1973, Kap. 5-7.

(Dansk oversættelse: *Religion, samfund og virkelighed*, ny utg. København 1974.)

GUSTAFSSON, B.: *Religionssociologi*, Stockholm 1965, s. 11-29.

HAUGLIN, O.: *Rapport fra Nærby*, Oslo 1970, s. 28-54.

KLEIVEN, R. R.: *Hans Nielsen Hauge — individ i historien i Sosilogi i dag* hft. 4 (1972), s. 3-27.

RAMSØY, R. og VAA, M.: *Det norske samfunn*, bd. 2. Oslo 1975, s. 581-619.

REPSTAD, P.: *Norske misjonsbladers utviklingsfilosofi I og II i Norsk tidsskrift for misjon* hft. 1 og 2 (1974) s. 1-16 og 91-112.

AAGEDAL, O.: *Norsk religionssosiolog — nokre synspunkt på fortid og framtid i Sosiologi i dag*, hft. 2 (1974) s. 3-15.

Annen aktuell litteratur

LUCKMANN, T.: *The Invisible Religion*, Ny utg. London 1971.

O'DEA, T. F.: *Religionssociologi*, Stockholm 1967.

ROBERTSON, R.: *Einführung in die Religionssociologie*, München 1973.

STROMMEN, R. P. o.fl.: *A Study of Generations*, Minneapolis 1972.

WEBER, M.: *The Sociology of Religion*, ny utg. London 1966.

YINGER, I.M.: *The Scientific Study of Religion*, New York 1970.

Religionspedagogikk

a) *Hovedproblemer i religionspedagogikk*:

ASHEIM, I.: *Orientering i religionspedagogikken*, Oslo 1970, s. 73-234.

BUGGE, K. E. og JOHANNESSEN, S.: *Religionspædagogiske brydninger*, København 1974, s. 65-115.

Annen aktuell litteratur

- BUGGE, K. E.: *Theologi og pædagogikk historisk belyst*, København 1961.
- FRÖR, K.: *Grundriss der Religionspädagogik*, Konstanz 1975.
- HAREIDE, B. og HELLERN, V.: *Hva vil vi med gymnaset?* Oslo 1968.
- KAUFERMANN, H. B.: *Streit um die Christlichkeit in der Schule*, Gütersloh 1970.
- KITTEL, H.: *Evangelische Religionspädagogik*, Berlin 1970.
- LILJA, E.: *Religionspedagogik*, Lund 1970.
- SMART, N.: *Secular education and the Logic of Religion*, London 1968.

b) *Tendenser i nyere religionspedagogikk:*

- ASHEIM, I.: *Orientering i religionspedagogikken*, Oslo 1970, s. 1-103.
- BUGGE, K. E. og JOHANNESSEN, S.: *Religionspædagogiske brydninger*, København 1974, s. 11-65 og s. 139-160.
- GRAVEM, P. og LAUPSA, H.: *Fra den nyeste engelske og tyske debatt om religionsundervisningen i offentlige skoler i Ung teologi* 1971, s. 50-72.

Annen aktuell litteratur

- LILJA, E.: *Religionspedagogik*, Lund 1970.
- OLESEN, E.: *Pædagogik i konfirmanstuene*, København 1975.
- PARRINDER, G.: *Om undervisning i fremmede religioner*, København 1972.
- STURM, W.: *Religionsunterricht — gestern, heute, morgen*, Stuttgart 1971.
- ØYSTESE, O.: *Mål og veg i kristendomsundervisningen*. En studie i amerikansk religionspedagogikk, Oslo 1964.

EKSAMEN

Mellomfagseksamen i kristendomskunnskap består av to skriftlige prøver, hver på 8 timer, en prøve i mellom fagstillegget, og en muntlig prøve.

De to første skriftlige prøvene er de samme som ved grunnfagseksamen og faller bort for dem som tidligere har bestått grunnfagsprøven.

Prøve i mellomfagstillegget

Ved prøven i mellomfagstillegget deles pensum i to faggrupper:

1. — Det gamle testamente
 - Det nye testamente
 - Kirkehistorie med konfesjonskunnskap

2. — Troslære og etikk
 - Religionsvitenskap
 - Religionspedagogikk

Det gis *valgfrihet* mellom følgende eksamensformer:

- a. Skriftlig eksamen, en dag á 8 timer, med *en oppgave fra hver gruppe*. Dessuten muntlig eksamen der en står ansvarlig for de disipliner en ikke har vært oppe i ved skriftlig eksamen.

 - b. *Semesteroppgave* i en av faggruppene, samt en skriftlig eksamen, 5 timer, i en av disiplinene i den andre faggruppen (*en oppgave*). Semesteroppgaven skrives innenfor en av disiplinene i gruppen og i tilknytning til et av alternativene i vedkommende disiplin, som regel i tilknytning til undervisning. Emnet godkjennes av faglæren, og oppgavens lengde skal være 4.000-6.000 ord. Semesteroppgave og skriftlig eksamen teller likt ved fastsettelse av skriftlig karakter.
- Dessuten muntlig eksamen der en står ansvarlig for de disipliner en ikke har vært oppe i ved skriftlig eksamen, samt for semesteroppgaven.

De som tar *mellomfagseksamen under ett*, er ved *mntlig prøve* ansvarlig for både grunnfagspensum og mellomfagstillegget. Felleskarakteren for de to første skriftlige prøver (evt. for tidligere bestått grunnfagseksamen) teller likt med karakteren for den spesielle mellomfagsprøven. Etter de skriftlige prøvene blir det gitt en foreløpig karakter som meddeles kandidatene. Etter den muntlige prøven fastsettes kandidatenes endelige karakter.

Om begrunnelse og klage, se s. 40 f.

Eksamensforskifter, se s. 29 f.

Ved de skriftlige prøvene er det tillatt å nytte de samme hjelpemidler som ved grunnfagseksamen.

SEMESTEROPPGAVE

Som del av den skriftlige eksamen i mellomfagstillegget, er det anledning til å skrive semesteroppgave. For disse oppgavene gjelder følgende regler:

Emnevalg

Emne for semesteroppgave velges i samarbeid med en faglærer, og godkjennes av denne. Et skjema med oppgavens tittel (eller en foreløpig arbeidstittel) og veilederens underskrift må leveres undervisningsadministrasjonen senest 1.mars eller 1. okt. i det semesteret mellomfagseksamen skal avlegges. Studenten som skal skrive oppgaven har ansvaret for at denne fristen blir overholdt. Emnet må velges innenfor en av de seks disciplinene som utgjør grunnfagspensum, nærmere bestemt innenfor et av alternativene i vedkommende disciplin. Som regel skal oppgaven utarbeides i tilknytning til undervisning som blir gitt i vedkommende semester. Ingen har krav på veiledning innenfor et alternativ der det ikke blir gitt undervisning. Emnet for oppgaven må omfatte et så avgrenset problemområde at det innenfor den aktuelle rammen kan bli mulig å oppnå et rimelig fordypningsnivå. Innenfor en rekke alternativer kan det være aktuelt å velge emner som ligger på grenseområdet mellom kristendomsfaget og andre fag. Emnet må da alltid fastsettes slik at oppgaven får et klart teolo-

gisk innhold. Dersom to eller flere studenter velger et emne de skal arbeide sammen om, må den endelige utforming av oppgaven være slik at hver av studentene har svaret for sin del av besvarelsen.

Krav til besvarelse

Oppgavens lengde skal være mellom 4.000 og 6.000 ord, d.v.s. 10-15 maskinskrevne sider. En oppgave som går ut over denne rammen kan ikke rekne med å bli godkjent. Når flere studenter arbeider sammen om en oppgave, gjelder denne rammen for hver av de delene som en student har ansvar for.

Oppgaven må tilfredsstille vanlige enkle metodiske krav til en vitenskapelig framstilling. Den må ha en innledning der oppgaven presiseres, disposisjonen begrunnes, og der det blir gjort rede for kildematerialets karakter. Gjennom spesifiserte referanser, i form av henvisninger eller noter, må det gå klart fram hvilket kildemateriale som det i enhver sammenheng bygges på. Besvarelsen må dessuten utstyres med en kildeliste med en nøyaktig angivelse av det kildemateriale som er anvendt.

Innlevering og evaluering

Oppgaven må leveres inn i 4 eksemplarer senest 15. april eller 1. nov. i det semestret eksamen skal avlegges. — To eksemplar leveres med forfatternavn, to uten. Før skriftlig eksamen må veilederen gi beskjed om oppgaven får ståkarakter. Den endelige evalueringen gis av et sensorkollegium, og sensuren går inn i karakteren for skriftlig eksamen.

HOVEDFAG

Hovedfagsstudiet i kristendomskunnskap omfatter et mer inngående studium av Det nye testamente med dets omverden og systematisk teologi med religionsfilosofi. Dertil kommer en vitenskapelig undersøkelse (hovedfagsavhandling).

For å få avlegge hovedfagseksamen i kristendomskunnskap må en ha avgjort mellomfagseksamen med karakteren 2,7 eller bedre, og dertil examen philosophicum og forberedende prøve i gresk. Greskprøven kan byttes ut med forberedende prøve i latin, men en må i alle tilfelle ha de greskkunnskaper som svarer til forberedende prøve.

Hovedfagsstudiet er i det vesentlige begrenset til to av mellomfagets disipliner for å gi muligheter for et virkelig fordypet akademisk studium. Det vil gi kandidaten forutsetninger for å arbeide selvstendig med sin hovedoppgave og siden drive videregående forskning.

Hovedfagsstudiet er beregnet å vare 3-4 semestre etter det nødvendige språkstudium. For videre veileddning til studiet se s. 222.

Studenter som har avgjort prøvene til 1. avdeling av teologisk embetseksamen, kan melde seg opp til hovedfagseksamen i kristendomskunnskap på de samme vilkår som studenter med mellomfagseksamen.

PENSUM

A. Ved prøven i Det nye testamente og dets omverden kreves

1. inngående kjennskap til følgende tekster som studeres på grunnlag av den greske grunntekst (dette inkluderer godt kjennskap til bi-

belteologiske emner og hovedbegreper som forekommer i teksterne):

Matt 5
Luk 1-9
Joh 1-3
Apg 1-2
1 Kor 8-15
Galaterbrevet
Hebr 1-4
Åp 1-4

Etter søknad kan enkelte tekster byttes ut med andre av tilsvarende vanskelighetsgrad.

2. godt kjennskap til innledningsspørsmål vedrørende de skrifter som tekstene under pkt. 1 er hentet fra.
3. oversikt over Palestinas politiske og religiøse historie i hellenistisk-romersk tid.
4. fortrolighet med innholdet i følgende tekster (i oversettelse):

I Makk, kap. 1
Salomos salme 2
Henoks bok, kap. 51-54
Siraks bok, kap. 24
Av Philo: Om skapelsen, Om dekalogen, De allegoriske lover
Av Dødehavstekstene: Sektregelen (I QSa)
Av Talmud (Mishna): Pirké Abóth, kap. 1-2
Av Nag-Hammadi-tekstene: Sannhetens evangelium 16,31-27,10 og 38,20-40,25.
Av de apokryfe evangelier: Petrus evangeliet
Av de apostoliske fedre: De tolv apostlers lære (Didaché)

B. Ved prøven i systematisk teologi med religionsfilosofi kreves

1. utførlig kjennskap til den kristne tro.

2. orientering i religionsfilosofien og i det 20. århundrets åndsstrømninger.
3. kjennskap til utvalgte problemstillinger og posisjoner i moralfilosofi og teologisk etikk.
4. kjennskap til innholdet i 5-6 tekster fra teologiens og dets almene åndslivs historie, tilsammen 500-700 sider.

Tekstene kan velges slik at de enten alle refererer seg til ett av de ovennevnte punkter 1-4, eller man kan kombinere slik at alle 4 områder er representert. I siste tilfelle må utvalget godkjennes av instituttet.

Se forslag til tekster s. 219 ff.

HOVEDFAGSOPPGAVEN

Hovedfagsavhandlingen kan være enten en frittstående oppgave eller del av et større forskningsprosjekt hvor flere er engasjert. Emnet kan velges fra hvilken som helst disiplin som hører inn under Instituttets studieplaner, men det må tas i betraktnotning at enkeltdisiplinene her opptrer innenfor den ramme som er gitt med studiet "kristendomskunnskap" og dets sikte: Å gi anledning til å vinne kjennskap til kristendommen og til dens stilling i verden i dag.

En hovedoppgave kan eksempelvis være en selvstendig undersøkelse bygget på kildemateriale, eller den kan være en vurderende analyse av andres forskning.

En kan velge mellom to typer hovedfagsavhandling:

1. Ordinær oppgave

2. Tidsbegrenset oppgitt hovedoppgave (Tih).

Se veileddingen s. 227 ff og forskrifter s. 231 ff.

Det er anledning til .. legge de skriftlige og den muntlige prøve før hovedfagsavhandlingen er levert inn.

Hovedfagsavhandlingen må innleveres innen 1. februar dersom en vil fullføre hovedfagseksamen i vårsemesteret, og innen 10. september dersom en vil fullføre hovedfagseksamen i høstsemesteret. For studenter som leverer hovedfagsavhandlingen etter at de øvrige deler av eksamen er avgjort, gjelder ikke disse frister. De må melde avhandlingen senest seks uker før innleveringen. Den endelige karakter for hovedfagseksamen fastsettes innen to måneder etter innleveringsdato (universitetsferier ikke iberegnet i fristene).

LITTERATUR

Den oppførte litteratur tolker eksamenskravene både med hensyn til omfang og fordypningsgrad. Listene er i prinsippet "åpne". En student kan legge opp annen litteratur enn den nevnte. Dog forbeholder Instituttet seg retten til å godkjenne det som er valgt. Søknad må sendes Instituttets lærermøte semestret før eksamensemestret.

A. Det nye testamente og dets omverden

1. Tekststudiet

a. Oppslagsbøker

Tekstutgaver og håndbøker

NESTLE, E. (ed.): *Novum Testamentum Graece*, London/Stuttgart 1963 og senere. V.s.a. Nestles utg.: 25/1963 og senere. V.s.a. Nestles utg.:

ALAND, BLACK, MARTINI, MATZGER, WIKGREN (ed.): *The Greek New Testament*, 3. ed. Münster 1975 (U.B.S.-utgaven).

HUCK, A. og LIETZMANN, H. (ed.): *Synopse der drei ersten Evangelien*, 12. Aufl. Tübingen 1975.

ALAND, K.: *Synopsis Quattuor Evangeliorum*, 6. Aufl. Stuttgart 1964.

- SCHMOLLER, A.: *Handkonkordanz zum NT*, 7. Aufl. Stuttgart 1960.
- BAUER, W.: *Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des NT und der ubr. urchr. Lit.* 5. Aufl. Berlin 1971.
(Eng. utg. v. W. F. ARNDT og E. E. W. GINGRICH: *A Greek-English Lexicon of the NT and other early Christian Literature*.)
- HEIKEL, I. og FRIDRICHEN, A.: *Grekisk-svensk ordbok till NT*, 2. oppl., Lund 1973 og senere.
- RIENECKER, F.: *Sprachlicher Schlüssel zum griechischen NT*, 12. Aufl. Giessen/Basel 1966.
- METZGER, B. M.: *Lexical Aids for Students of NT Greek*, 3. ed. Nashville 1969.

Grammatikk

LEIVESTAD, R.: *Nytestamentlig gresk grammatikk*, Oslo 1975.

BLASS, F. og DEBRUNNER, A.: *Grammatik d. ntl. Griechisch*, 14. Aufl. Göttingen 1976

(Eng. utg. v.R. W. FUNK: *A Greek Grammer of the NT*, Chicago 1961. Mrk, tilleggshefte ved D. TABACHOVITZ) 1965.

Til syntaks se:

MOULE, C. F. D.: *An Idiom Book of NT Greek*, 2nd ed. Cambridge 1959.

Bibelteologiske begreper

KITTEL, G. og FRIEDRICH, G.: *Theologisches Wörterbuch zum NT*, Stuttgart 1933ff.

COENEN, L. m.fl.: *Theologisches Begriffslexikon zum NT*, B. 1-3. Wuppertal 1967-71.

(Eng. overs. C. BROWN: *The New Int. Dictionary of New Testament Theology*, Exeter 1975.

TRENCH, R. C.: *Synonyms of the NT*, 4. ed. Michigan 1963.

Andre oppslagsverk

EGNELL, I. m.fl.: *Svenskt bibliskt uppslagsverk*, 2 bd. Stockholm 1962-63.

SCHLATTER, Th. m.fl.: *Calwer Bibellexikon*, 5 Bde, Stuttgart 1967.

- REICKE, B. og ROST, L.: *Biblisch-histor. Handwörterbuch*, Göttingen 1963-66.
- BAUER, J.: *Bibeltheol. Wörterbuch* Bd. I-II, 3. erw. Aufl. 1967.
- THESTRUP PEDERSEN, E.: *Bibelhåndbok*, 4. oppl. Oslo 1977.

b. Kommentarer til bibeltekstene

Matt

- DAHL, N. A.: *Matteusevangeliet I*, 2. utg. Oslo 1976, supplert med AALEN, S.: *Matteusevangeliet*, Oslo 1971.

Annen aktuell litteratur

- FRØVIG, D. A.: *Kommentar til Matteus-evangeliet*, Oslo 1934.
- SCHMID, J.: *Das Evangelium nach Mattheus*, 5. Aufl. Regensburg 1975.
- GRUNDMANN, W.: *Das Evangelium nach Mattheus*, 4. Aufl. Berlin 1975.

Luk

2 alternativer:

1. GRUNDMANN, W.: *Das Evangelium nach Lukas* (Theol. Handkommentar zum NT) 3. Aufl. Berlin 1964
2. ELLIS, E.E.: *The Gospel of Luke* (The Century Bible) London 1974.

(RENGSTORF, K. H.: *Das Evangelium nach Lukas* (NTD) Göttingen 1974, kan brukes i stedet)

De som legger opp Ellis eller Rengstorfs kommentar, leser dertil et utvalg på ca. 50 sider artikkelstoff fra artikkelsamlingen *Das Lukasevangelium* utg. v. G. BRAUMANN; Darmstadt 1964 (L) og L. E. KECK og J. L. MARTYN (ed.): *Studies in Lukas-Acts*, Nashville 1974 (SLA).

Følgende artikler er mest aktuelle:

van UNNIK, W. C.: *Luke-Acts. A Storm Center in Contemporary Scholarship* (SLA), 17 s.

SCHÜRMANN, H.: *Evangelienschrift und kirkliche Unterweisung* (L), 35 s.

ELLIS, E. E.: *Die Funktion der Eschatologie im Lukasevangelium* (L), 20 s. (finnes også i særtrykk på engelsk).

KÜMMEL, W. G.: *Lukas in der Anklage...* (L), 20 s.

CONZELMANN, H.: *Zur Lukasanalyse* (L), 20 s.

MINAAR, P. S.: Luke's Use of the Birth Stories (SLA), 20 s. (Også på tysk i (L).)

Artikkelforvalget må omfatte minst 50 sider. Artikler utenom de nevnte samleverk kan legges opp etter konferanse med faglærer.

Annen aktuell litteratur

BRUN, L.: *Lukasevangeliet*, Oslo 1934.

MARSHALL, I. H.: *Luke, Historian and Theologian*, Grand Rapids 1971.

Joh

BARRETT, C. K.: *The Gospel Acc. to St. John*, Ny utg. London 1974.

eller

BROWN, R. E.: *The Gospel Acc. to St. John I-II*, London 1971.

eller

MOE, O.: *Johannesevangeliet*. Innledet og fortolket, Oslo 1937.

Apg

BRUCE, F. F.: *The Book of the Acts*, London 1974.

FOUGNER, E.: *Apostlenes gjerninger* (Bibelverket), Oslo 1975.

Annen aktuell litteratur

BRUCE, F. F.: *The Acts of the Apostles*, London 1952.

FRØVIG, D.A.: *Apostlenes gjerninger*, Oslo 1974.

HAENCHEN, A.: *Die Apostelgeschichte* (Meyers kommentarserie), 5. verb. Aufl. Göttingen 1965.

STAHLIN, B.: *Die Apostelgeschichte* (NTD), 14. Aufl. Göttingen 1975.

I Kor

BARRETT, C. K.: *The First Epistle to the Corinthians*, London 1974.

eller

MOSBECH, H.: *Første Korinthierbrev indledet og forklart*, 2. udg. København 1950, sammen med

MOSBECH, H.: *Sproglig fortolkning til 1. Korinthierbrev*, København 1951.

Annen aktuell litteratur

- DANBOLT, E.: *I. Korinterbrev* (Bibelverket), Oslo 1969.
 LIETZMANN, H. og KUMMEL, W.G.: *Der Brief an die Korinter*, 5. erw. Aufl. Göttingen 1969.
 ODEBERG, H.: *Pauli brev till korinterne*, 3. uppl. Stockholm 1965.

Gal

- FRØVIG, D. A.: *Galaterbrevet*, Oslo 1950.

eller

- SCHLIER, H.: *Der Brief an die Galater*, 5. neu bearb. Aufl. Göttingen 1971.

Annen aktuell litteratur

- ØYSTESE, O.: Mellom linjene i Galaterbrevet, (Bibelverket), Oslo 1973.

Hebr

- BRUCE, F. F.: *Commentary to the Epistle to the Hebrews*, London 1967.

Annen aktuell litteratur

- LINTON, O.: *Brevet till Hebreerna*, Stockholm 1970.
 MICHEL, O.: *Der Brief an die Hebraer*, 6. Aufl. Göttingen 1966.
 MOTEFIORE, M. W.: *The epistle to the Hebrews*, New York 1964.

Åp

- MOE, O.: *Bibelens siste bok*, Oslo 1960. (På svensk i serien: *Tolkning av Det Nye testamentet*.)

Annen aktuell litteratur

- BRÜTSCH, C.: *Die Offenbarung Jesu Christi I-III*, 2. überarb. Aufl. Zürich 1970.

CAIRD, G. B.: *The Revelation of St. John*, London 1966.

LADD, G. E.: *The Revelation of John*, Grand Rapids 1972

MOSBECH, H.: *Fortolkninger av Johannes Åpenbaring i fortid og nutid*, København 1941.

MOSBECH, H.: *Sproglig fortolkning til Johannes Åpenbaring*, København 1944.

- MOSBECH, H.: *Johannes Åpenbaring indledet og fortolket*, København 1943.

c. *Bibelteologiske emner og hovedbegreper*

Tekststudiet skal legge særlig vekt på å bli fortrolig med bibelteologiske emner og grunnbegreper.

Til dette anbefales:

- LADD, G. E.: *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids 1975.

Annen aktuell litteratur

- CULLMANN, O.: *Die Christologie des Neuen Testaments*, Tübingen 1964 (eng. utg. London 1967).

- DODD, C. H.: *The Interpretation of the Fourth Gospel*, Cambridge 1968.

- GOPPELT, L.: *Theologie des Neuen Testaments*, Göttingen 1974, (eng. utg. London 1963).

- JEREMIAS, J.: *Neutestamentliche Theologie I*, Gutersloh 1971.

- MOE, O.: *Apostelen Paulus' forkynnelse og lære*, Oslo 1961.

- RIDDERBOS, H.: *Paulus*, Wuppertal 1970. (Også på engelsk).

- AALEN, S.: *Jesu forkynnelse om Guds rike*, Oslo 1969.

- AALEN, S.: *Johanneiske hovedbegreper*, Skrivestua 1976.

- AALEN, S.: *Guds Sønn og Guds rike*, Oslo 1973.

2. *Innledningsspørsmålene*

Innledningsspørsmålene er behandlet i de fleste av de kommentarer som er anbefalt til tekststudiet.

Som en samlet oversikt anbefales:

- LINDESKOG, G., FRIEDRICHEN, A. og RIESENFELD, H.: *Innledning till Nya Testamentet*, Stockholm 1964.

Annen aktuell litteratur

- FEINE, P., BEHM, J. og KUMMEL, W. G.: *Einleitung in das Neue Testament*, 14. Aufl. Heidelberg 1965.

- GUTHRIE, D.: *New Testament introduction*, New ed. London 1974.

- RIESENFELD, H.: *Evangeliernas ursprung i STK* 1958. Også i:

RIESENFIELD, H.: *Att tolka Bibeln*, Stockholm 1967, s. 101-124.
 ZIMMERMANN, H.: *Nytestamentlig metodelære*, Oslo 1974.

3. *Oversikt over politiske og religiøse forhold i Palestina på Jesu tid*.
 QUARNSTRÖM, R.: *Nytestamentlig tidshistorie* i R. GERMARDHARDSEN (ed): *En bok om Nya Testamentet*, Lund 1971.
 UGLEM, O.: *På Jesu tid*, Bergen 1973.

Annen aktuell litteratur:

GRUNDMANN (utg.): *Umwelt des Urchristentums I-III*, Berlin 1972-1975.
 REICKE, B.: *Kristendomens historiska bakgrund*, Stockholm 1967.

4. *Kjennskap til utenombibelske tekster*

BORGEN, P.: *Det nya Testamentets omverden*, Trondheim 1976.

Systematisk teologi med religionsfilosofi

1. *Dogmatikk*

PRENTER, R.: *Skabelse og genløsning*, 6. opl. København 1975 eller
 AALEN, L.: *Dogmatisk grunnriss*, Skrivestua 1966 eller senere.

2. *Religionsfilosofi*

HYGEN, J. B.: *Trekk av religionsfilosofien*, Oslo 1977 og
 NOME, J.: *Kritisk forskerholdning i etikk og religionsfilosofi*, Oslo 1970, s. 77-102 og
 TRANØY, K. E. og HELLESNES, J.: *Filosofi i vår tid*, Oslo 1968, del I. s. 11-94.

3. *Etikk*

HOLTE, HOF, HEMBERG, JEFFNER: *Etiska problem*, Stockholm 1972, s. 7-155 og
 GRENHOLM, HEMBERG og HOLTE: *Etiska texter*, Stockholm 1972, s. 7-176.

4. *Religionspedagogikk*

ASHEIM, I.: *Tro — dannelses — oppdragelse*, Skrivestua 1977, enten kap. 2-6 eller kap. 6-7.

5. *Forslag til tekster fra teologiens og det almene åndslivs historie*
 a) *Troslære*

1. ATHANASIUS: *De incarnatione* (Om Logos' menneskevorden) i *Vitnesbyrd af kirkefædrene*, bd. XVII, Chr.a. 1891, s. 161-259. (Med gresk/eng. tekst i Athanasius: *Contra Gentes*. Oxford 1971, s. 134-277)

2. ANSELM: *Cur Deus homo?* (Tekstutg.: Why God became man) *The Library of Christian Classics X*, 1956, s. 100-183. eller

Cur Deus homo: Warum Gott Mensch geworden. Lat./deutsch v. F. S. SCHMITT, München 1970.

3. THOMAS AQUINAS: *Summa theologiae*, London/New York 1972, et utvalg fra bd. 30. Omfang: Question (= q) 106, art. 1-2; q. 107, art. 1-2; q. 109-110; q. 112-113.

4. LUTHER, M.:

a) Heidelbergtesene (1518) i *Luthers skrifter i udvalg I*. København 1962. s. 70-94;

b) Sermon om beredelsen til å dø (1519) i *Luthers skrifter i utvalg I*, s. 95-112;

c) *Against Latomus* (1521) i *Luther's Works vol. 32*. Philadelphia 1970, s. 161-180 og 193-217.

5. BRUNNER, E.: *Nature and Grace* og BARTH, K.: *No!* (1934) i BRUNNER, E.: *Natural Theology*, London 1946.

6. HALLESBY, O.: *Den kristelige troserkjennesle i Den kristelige troslære I*, Oslo 1920, s. 127-235.

b) *Religionsfilosofi*

1. THOMAS AQUINAS: Tekstutvalg v. H. Roos i *De store tænkere*, København 1965.

2. KIERKEGAARD, S.: *Filosofiske smuler i Samlede værker Bd. 6*, utg. Drachmann, Heiberg, Lange, København 1963, s. 9-99.
3. MARX, K.: *Værker i utvalg*, Oslo 1970. Bd. I: s. 87-101, Bd. II: s. 53-55 og 56-122 (kritikk av den hegeliske rettsfilosofi, Teser om Feuerbach, Fra Den tyske ideologi).
4. AYER, A. J.: *Language, Truth and Logic*, London 1964.
5. NYGREN, A.: *Filosofi och motivforskning*, Stockholm 1940, s. 9-62, 73-89, 168-186.

c) Etikk

1. ARISTOTELES: *Etikken*, utg. v. A.S. Stigen, Oslo 1973.
2. LUTHER, M.: *Kan soldater også have Guds nåde?* og *Om foreningsvirksomhet i Luthers skrifter i udvalg IV*, København 1964, s. 307-349 og 367-391.
3. KANT, I.: *Morallov og frihet*, utg. v. E. Storheim, Oslo 1970, s. 9-108.
4. WEBER, M.: *Den protestantiske etikk og kapitalismens ånd*, Oslo 1973.
5. NYGREN, A.: *Eros og Agape*, Stockholm 1966, s. 9-185.
6. LØGSTRUP, K.: *Den etiske fordring*, 8. opl. København 1969. Innledning, kap. I, V og XII.

d) Religionspedagogikk

- 1.a AUGUSTIN: *On Christian Doctrine (book 1)* avsn. 1-5, 19-22, i *Nicene and Post-Nicene Fathers II*, Grand Rapids, Mich. 1956, s. 519-597. (AUGUSTIN: *On Christian Doctrine*, Indianapolis 1958, s. 7-9, 17-20.)
- b. LUTHER, M.: *Om et kristenmenneskes frihet i Luthers skrifter i udvalg I*, København 1962, s. 282-314. Og: *Til rådherrene i alle Tysklands byer om deres plikt til å opprette og opprettholde kris-telige skoler i Luthers skrifter IV*, København 1964, 2. 408-435.
- c. HERDER, G.: *Schulreden*. Herausg. v. A. REBLE. Bad Heil-brunn 1962, 2 taler, s. 34-42 (om dannelsens begrep) og s. 111-116 (om skoler som Den hellige Ånds verksted).
2. KITTEL, H.: *Vom Religionsunterricht zur Evangelischen Unterweisung*, 3. durchges. Aufl., Berlin 1957 (i utvalg. Ca. 50 s.)
3. MARITAIN, J.: *Education at the Crossroads*, London 1943.

4. WILHELM, T.: *Theorie der Schule*. Hauptschule und Gymnasium im Zeitalter der Wissenschaften, Stuttgart 1969 (et utv. på ca. 50 s., med vekten på avsnitt som gjelder gymnasiet).
5. GOLDMAN, R.: *Kristendomsundervisningen — hvor, når og hvordan?* København 1971.

EKSAMEN

Hovedfagseksamen i kristendomskunnskap omfatter foruten hovedfagsavhandlingen to skriftlige prøver, hver på 10 t., og en muntlig prøve. Ved den første skriftlige prøve blir det gitt oppgaver fra de nytestamentlige discipliner, ved den andre prøven gis det oppgaver fra systematisk teologi med religionsfilosofi. Det kan enten gis en større oppgave, eller to mindre oppgaver innenfor hvert av fagområdene.

Besvarelsen ved de to skriftlige prøver teller likt. Dersom ordinær hovedfagsavhandling er innlevert i tide til å bedømmes sammen med de øvrige prøver, utregnes det først en foreløpig karakter der karakteren for hovedfagsavhandlingen teller likt med felleskarakteren for de skriftlige prøver. Denne karakteren meddeles kandidaten. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter for hovedfagseksamen.

Dersom ordinær hovedfagsavhandling innleveres etter de øvrige prøver er avlagt, utregnes det en foreløpig felleskarakter for de skriftlige prøver. Denne karakteren meddeles kandidaten og justeres ved den muntlige prøven. Når hovedfagsavhandlingen er bedømt (se s. 232 f.) regnes det ut en karakter der karakteren for hovedfagsavhandlingen og den justerte karakteren for de skriftlige prøver teller likt. Ved *tidsbegrenset oppgitt hovedoppgave* avlegges ordinær skriftlig og muntlig eksamen før oppgaven skrives. Karakteren for Tih teller 1/3 i forhold til den justerte karakteren. Når hovedfagsavhandlingen innleveres, kan det holdes en særskilt muntlig prøve i tilknytning til emnet for hovedfagsavhandlingen før den endelige karakter for hovedfagseksamen fastsettes. *Vitnesbyrd* kan utleveres når denne er fastsatt.

Hjelpebidler

Ved de skriftlige prøver kan en ha med samme hjelpebidler som ved 2. avdeling av teologisk embetsekspamen, ny ordning, s. 34.

Diverse henvisninger

Reglement for teologisk embetsekspamen ved MF, fastsatt 27. oktober 1972.

Regler av 2. april 1964 for kandidater ved de skriftlige prøver ved teologiske embetsekspamen ved Menighetsfakultet, vedtatt i Menighetsfakultetets professorråd 9. april 1964.

Om begrunnelse og klage, se Studiehåndboka s. 40 f.
Eksamensforskrifter, se Studiehåndboka s. 29 f.

VEILEDNING TIL STUDIET

A. Veiledning til studiet av Det nye testamente

Hovedfagsstudiet av Det nye testamente bygger videre på de kunnskaper i faget som studenten har tilegnet seg under mellomfagsstudiet.

1. Det detaljeksegetiske arbeid med de *nytestamentlige tekster* føres et avgjørende skritt videre ved at hovedfagsstudiet bygger på den greske grunntekst. Det er viktig at studenten snarest mulig kommer i gang med dette arbeidet. Derfor anbefales det at den forberedende prøve i gresk, som kreves for hovedfagsekspamen, avlegges så tidlig som mulig i hovedfagsstudiet. Det lønner seg å gi seg tid til å tilegne seg språket grundig med det samme, og det er viktig å holde gresk-kunnskapene vedlike under hele studiet, f.eks. ved å følge den løpende NT-undervisning ut fra den greske teksten og ved å lese noen vers daglig på gresk. Til slik kurзорisk lesning vil F. Rienecker: Spachlicher Schlussel zum NT, være et hjelpemiddel.

I det detaljeksegetiske studium ut fra den greske grunntekst bør en legge vekt på å tilegne seg bruken av Nestles tekstkristiske apparat, så en kan skjelne mellom de viktigste håndskriftgrupper og gjøre rede

for hvorfor en lesemåte forkastes eller godtas som opprinnelig. Til dette formål anbefales en gjennomlesning av forordet til Nestles utgave av Novum. Videre bør en øve seg i å se de tolkningsmuligheter grunntekstene gir ut fra analyse av syntaks og setningsstruktur, og ut fra leksikalske overveielser om de enkelte ords betydning. Viktige hjelpebidler som kan medbringes til eksamen er Bauers Worterbuch zum Neuen Testament, Schmollers Handkonkordanz zum Neuen Testament, som må brukes når en vil analysere de enkelte begreper, og Hucks (eller Alands) greske synopse.

Kommentarene er kun ment som hjelpebøker i tekststudiet. Hovedviken bør legges på innøvelse av eksegetisk metode og tilegnelse av de realkunnskaper av språklig, begrepsmessig, historisk og litterær art som er nødvendig for et selvstendig teologisk arbeid med tekstene. Dette skjer best ved å følge de løpende undervisningstilbud innenfor Det nye testamente.

I tekstarbeidet bør en legge særlig vekt på forståelsen av de sentrale bibelteologiske begreper og hovedtemaer som forekommer i tekstene. Bibelteologi er ikke lenger noe eget punkt som eksamenskrav, men en forutsetter at de bibelteologiske kunnskaper en har fått ved mellomfagsstudiet, skal utdypes og suppleres ved hovedfagsstudiets mer inngående tekstarbeid. Det lønner seg derfor å konsultere flittig de bibelteologisk helhetsframstillinger som er anført til slutt i litteraturlisten til tekstarbeidet.

2. Arbeidet med *innledningsspørsmålene* til de skriftene som legges opp som pensum bør skje etter hvert som en arbeider eksegetisk med de enkelte skrifter. Teksthistorien bør en gjennomarbeide i tilknytning til arbeidet med det teksthistoriske apparat i Novum.

3. Studiet av *nytestamentlig tidshistorie* skal gi studentene den nødvendige tidshistoriske bakgrunn for forståelsen av de nytestamentlige skrifter. Det bør særlig legges vekt på de forhold som har betydning for tekstforståelsen: De politiske forhold og de religiøse strømninger i Palestina på Jesu tid, og politiske og religiøse forhold i Romerriket i det første århundret. Arbeidet med tidshistorien hører nærmest sammen med arbeidet med Jesu liv og urkristendommens historie.

4. Gjennomlesningen av de *ikke-bibelske tekster* som studieplanen anfører, skal tjene som støttetekster til forståelsen av tidshistorien og skjerpe blikket både for Det nye testamentets egenart og for dets sammenheng med samtiden. Det kreves ingen utlegning av tekstene, men en skal kunne gjøre rede for hovedinnholdet i dem, og en bør særlig merke seg trekk i tekstene som har direkte berøring med Det nye testamentets tankeverden.

Hovedsikten med studiet av Det nye testamente er at studentene skal lære seg å arbeide vitenskapelig metodisk med tekstene, og tilegne seg språklige, historiske og teologiske kunnskaper som er nødvendige for dette. Det er også tekstdisiplinet (studieplanens pkt. 1, sml. formuleringen 'inngående kjennskap til...') som står i sentrum av studiet, og de øvrige emneområdene i studiet av NT har mer karakter av å være støttedisipliner til tekstarbeidet (studieplanens pkt. 2-5).

For dem som velger å skrive en hovedoppgave fra Det nye testamente vil særlig tre oppgavetyper være aktuelle:

- a) En kan arbeide *forskningshistorisk*, idet en tar for seg en eller flere forskeres syn på et bestemt problemområde i NT og analyserer hvordan de arbeider metodisk og hvilke forutsetninger som fører til deres resultater.
- b) En kan arbeide *eksegetisk*, idet en tar for seg et mindre avsnitt i NT og prøver å danne seg en selvstendig forståelse av avsnittet i konfrontasjon med andre forskeres forståelse av det.
- c) En kan arbeide *bibelteologisk* ved å ta for seg et bestemt tema eller et bestemt begrep, som en analyserer og vurderer i konfrontasjon med andre forskeres forståelse av det. — Det vil selvsagt være mulig å kombinere disse oppgavetyper med hverandre. — men det er viktig at en snarest finner fram til en klar problemstilling og en klar avgrensning av oppgaven.

Hans Kvalbein

B. Veiledning til studiet av systematisk teologi

Hovedfagsstudiet i systematisk teologi omfatter fire disipliner, nemlig dogmatikk, etikk, religionsfilosofi og religionspedagogikk. Av disse er det bare religionfilosofi som er ny. De tre andre hører med i mellomfagspensum. Når det gjelder det generelle innholdet av disse fire disiplinene, henvises det til omtalen av dem i forbindelse med annen avdeling av det teologiske studium, se s. 120 ff. I denne sammenhengen er det tilstrekkelig å framheve hovedfagsstudiets spesielle egenart.

De temaer som skal studeres i *dogmatikk* har studentene et mer eller mindre elementært kjennskap til fra grunnfagspensum. Hovedfagsstudiet vil derfor i denne disiplinen ha karakter av utdypning. Dette vil skje på grunnlag av en grundigere innføring i de bibelske disipliner som det videregående studium har gitt. Utdypningen skal medføre et bedre kjennskap til de lutherske bekjennelseskriftene, til dogmehistorien og ikke minst til de synspunkter og problemstillinger som nyere teologi arbeider med. Målet for studiet er en grundigere forståelse av det kristne trosinnholdet slik en møter det i Den hellige skrift og kirkens bekjennelse.

Heller ikke studiet av etikk representerer noe helt nytt. Den utdypning som hovedfagsstudiet også her representerer, omfatter særlig etikkens prinsipielle del. Gjennom et bedre kjennskap til moralfilosofi og grunnprinsipper for teologisk etikk, skal studenten tilegne seg en dypere forståelse av og en kritisk vurdering av de løsningsforsøk han møter på de konkrete etiske problemene.

Religionsfilosofi møter hovedfagsstudenten som en relativt ny disiplin. Helt ny er heller ikke denne, da en del av dens problemstillinger har vært med i den systematiske teologi også på mellomfagsnivå. Gjennom religionsfilosofien vil studenten bli ført inn i en del av de spørsmål som oppstår i møtet mellom teologien og samtidens filosofiske tenkning. Studiet av denne disiplinen har dermed en nærmest sammenheng med det utdypende siktet innenfor de øvrige systematiske disipliner. Det er et nødvendig vilkår for en kritisk gjennomtenking av de grunnlagsspørsmål som møter en der. Hovedvekten vil bli

lagt på religionsfilosofiens materielle del, det vil si på de mest sentrale religionsfilosofiske temaer. Men en innføring i forskjellige religionsfilosofiske grunnsyn er nødvendig for å oppnå en kritisk distanse til de framstillingen en arbeider med.

Mens studiet av *religionspedagogikk* på mellomfagsnivå dels var en elementær innføring i faget, dels en videreføring innenfor spesielle problemområder, skal hovedfagsstudiet være en kritisk innføring i fagets grunnprinsipper. Det er en nødvendig basis for en gjennomflekta forståelse av faget og dets plass innenfor teologien som helhet.

Arbeidet med systematisk teologi på hovedfagsplan omfatter også studiet av en rekke *tekster* fra teologiens og filosofiens historie. Dette skal gi studenten en førstehånds kontakt med den historiske tradisjon han i systematisk teologi bygger på og videreføre hans innsikt i faget på visse sentrale områder. I de tekstene som er foreslått, finner en materiale til alle de fire systematiske disipliner.

Siktepunktet for studiet av systematisk teologi på hovedfagsplanet er altså studentenes utdypede forståelse for kristendommens egenart og dens forhold til samtidens åndsliv. Men samtidig er studiet siktet inn mot en framtidig undervisningssituasjon i skole eller menighet. Dette vil ikke i samme grad som på mellomfagsstudiet si at arbeidet blir koncentrert om stoffenheter som er direkte anvendelige i undervisningen. Målet er mer å gi de nødvendige kunnskapsmessige kvalifikasjoner for å mestre de utfordringer som møter en i en undervisnings-situasjon, særlig overfor mer modne elever. For alle de systematiske disipliner gjelder det at studiet ikke sikter mot en mer eller mindre mekanisk tilegnelse av et bestemt lærebokstoff, men en moden, kritisk oversikt over fagområdet. Dette forutsetter at studenten orienterer seg videre enn bare i de foreslalte framstillingene. Det forutsetter at han i studietiden gjør seg kjent med oppslagsbøker og tidsskrifter og gjør seg nytte av den tankeutveksling innenfor faget som foregår i det teologiske miljøet.

Axel Smith

C. Veiledning til arbeidet med hovedoppgaven

Mer enn noe annet er det hovedoppgaven som gir hovedfagsstudiet dets særegne karakter og gjør det til et tillokkende studium. Som student får man her anledning til å prøve seg som forsker. Dette stiller en overfor krav som i vesentlig grad går ut over kravene på mellomfagsnivå, hva selvstendighet og vurderingsevne angår. Men som vederlag byr det på nye muligheter for faglig og personlig utvikling. Gjennom egen forskning får man innsikt i hvordan et forskningsresultat blir til. Man innever videnskapelige metoder aktivt. Og endelig erobrer man som sitt eget spesialfag et avgrenset område hvor man virkelig vet beskjed. Dette gir generelt en helt annen sikkerhet i behandlingen av faglige spørsmål enn man hadde før. Det kommer hele studiet til gode.

Vanlig hovedoppgave og tidsbegrenset oppgitt hovedoppgave. — Den vanlige form for hovedoppgave har vært slik at studenten i samråd med faglærer har valgt sitt emne selv og hatt ubegrenset tid til å skrive oppgaven. Som nytt alternativ er imidlertid nå åpnet adgang til å skrive tidsbegrenset, oppgitt hovedoppgave. Oppgaven skrives da over et emne som oppgis av den faglærer man har hatt kontakt med, og den må skrives ferdig innen 4 måneder fra den dag emnet gis. Emnet skal ligge innenfor et fagområde studenten og faglæreren på forhånd er blitt enig om, og som studenten har satt seg inn i ved et oppgitt tilleggspensum på ca. 250 sider. — Det sier seg selv at det for tidsbegrenset oppgave gjerne må bli tale om noe enklere emner enn for vanlig hovedoppgave. Man innsparer den ofte møysommelige prosess det kan være å delta i utarbeidelsen av et emne selv. Til gjengjeld blir spektret av mulige emner innsnevret. For øvrig vil arbeidsmåten stort sett være de samme for begge alternativer. Vi kan derfor nedenfor begrense oss til omtale av vanlig hovedoppgave, og be studenter som velger det annet alternativ, selv å stryke det som ikke passer (redegjørelse for emnevalg osv.).

Oppgavetyper og emneutvalg. — Stort sett er det to hovedtyper av oppgaver som kan bli aktuelle i kristendomsfaget: enten en undersøkelse bygget på hittil ubearbeidet kildemateriale (eksegetisk, historisk, eventuelt — men unntaksvist — også empirisk), eller en vurde-

rende analyse av andres forskning. Mange vil vel finne at sistnevnte type ligger enklest til rette med de tidsrammer som er gitt. Emnet kan enten være frittstående arbeide eller inngå som et ledd i et større forskningsprosjekt som flere er sammen om.

Forutsetningen er i alle tilfeller at man innenfor fakultetet har funnet en faglærer (professor/dosent) som er villig til å påta seg det faglige ansvar m.h.t. veiledning. Lektorer kan fungere som selvstendige veiledere på områder hvor de har spesialkunnskaper, men må da godkjennes som veileder av faglærer i vedkommende disiplin. På områder hvor fakultetet ikke har noen faglærer, kan man ikke regne med å få skrive hovedoppgave. *Før man går i gang med arbeidet, skal emnet være godkjent av veilederen ved underskrift på dertil utarbeidet formular, og anmeldt til formannen i instituttrådet.* Forøvrig er emnevalget studentens egen sak — han arbeider i det hele tatt på eget ansvar og egen risiko. Det kan likevel lønne seg forholdsvis tidlig å søke råd hos en faglærer og eventuelt be om forslag.

Den ramme som studieplanen angir for emnevalget, er meget vid og skulle gi bredt spillerom for personlige interesser. Dette er godt, for det kreves et personlig engasjement for å gjennomføre en hovedoppgave med et brukbart resultat. Resultatet blir gjerne best om emnet betyr noe for en selv. Å finne frem til et sakområde og særlig å utkrySTALLISERE en emneformulering krever tid. Det kan derfor ikke skade at man tidlig, eventuelt allerede under mellomfagsstudiet, innretter sin lesning slik at man gradvis sikter seg inn mot en disiplin og et problemfelt innenfor denne. Et spørsmål man må tenke over, er hva man ønsker at oppgaven skal kaste av seg for hovedfagsstudiet som helhet. Emnet skal ligge nærmere eller fjernere i forhold til de stoffområder som ellers skal beherkes til hovedfagseksamen (NT/ST). Valget blir bl.a. et spørsmål om den samlede tid man kan unne seg på studiet. Velger man et emne fra et fagområde som hører inn under mellomfagsstudiet, men derimot ikke hovedfagsstudiet, eller som på annen vis står perifert i forhold til tyngden i hovedfagspsum, må man nøkternt regne med en videre tidsramme.

På grunn av tidsfaktoren må målsetningen nødvendigvis bli begrenset. Her gjelder det å være realistisk, har man store forskningsplaner

må man like godt si seg selv fra første stund at hovedfagsoppgaven bare kan bli en aller første begynnelse. Ikke desto mindre forventes en egen forskningsinnsats. Det er ikke nok bare å referere. På en eller annen måte skal man ved fullført arbeide ha drevet forskningsfronten et stykke videre fram: kanskje ved å ha dradd fram hittil ukjent eller lite kjent stoff, kanskje ved å ha videreført den videnskapelige debatt ved klargjøring av debattutsitasjonen eller ved tilførsel av nye problemstillinger. Innenfor flere fag er det blitt levert hovedoppgaver som tross sitt begrensede omfang representerer betydelige forskningsprestasjoner. (Omfanget ligger vanligvis et sted mellom 80 og 120 maskinskrevne sider A4 med dobbel linjeavstand).

Arbeidet med oppgaven. — Arbeidet faller naturlig i to faser: en første fase hvor man samler og grov-ordner stoff, og så den fase hvor oppgaver skrives. Forholdsvis detaljerte råd for hvordan man rent teknisk går til verks, finner man f.eks. hos: *Edv. Beyer*: Om å skrive hovedoppgave. Nordisk litteratur, eller hos *J. A. Seip*: Om å skrive hovedoppgave. Historie (begge utgitt på Universitetsforlaget).

Forut for stoffsamlingen må man ha lest seg så meget inn på emnet at man har fått en viss oversikt og ideer til en mulig problemstilling. Stoffsamling forutsetter at man vet hva man skal se etter. En skisse-messig arbeidsdisposisjon bør man ha helt fra begynnelsen av, la gå at den må bli nokså hypotetisk. Når stoffsamlingen er kommet vel i gang, kan det lønne seg å ta en pause og se på arbeidsdisposisjonen litt på avstand. Muligens vil man da oppdage at den må justeres, eventuelt grundig omarbeides. Når ideene begynner å klarne, kan det være fruktbart å skrive en rask og uprentensiøs skisse av hva man tror at oppgaven vil komme til å gå ut på. En slik skisse, som bør gjøres knapp, kan bli en hjelpe til ikke å miste tråden og fortape seg i enkeltheter. I noen tilfeller (hvor oppgavens anlegg forekommer å være forholdsvis opplagt) kan det være riktig å delvis la stoffsamling og skrivning gå hånd i hånd. Men vanligvis utsetter man skrivningen til materialet i hovedsaken er samlet, og nøyser seg underveis med stikkordmessige sammenfatninger for å beholde kontrollen og oversikten over stoffet.

Viktig er det at man drøfter oppgaven med andre. At arbeidet skal være et selvstendig arbeide, betyr ikke at det ikke er tillatt å søke hjelp i denne form. Noe av det mest fruktbare kan være samtaler med studiekamerater. Eventuelt kan deler av oppgaven tas frem i et seminar. Men fremfor alt anbefaler det seg å holde god kontakt med den faglige veileder. Som nevnt er det en forutsetning at faglæreren godkjener emnet. Han bør også kunne anvise litteratur å gå ut ifra. Det neste stadiet hvor man ubetinget bør ta kontakt med veilederen, er når materialet er innsamlet og man skal til å skrive. Man bør ikke sette i gang større skriveoperasjoner uten først å ha diskutert en forholdsvis fyldig disposisjon med ham. En fordel kan det da være om man samtidig kan forelegge utkastet til et innledningsavsnitt som gjør rede for tidligere forskning på området, hvilket materiale man vil anvende, forskningsmetodene og målsettingen. Innledningen kan gjerne ha en tese. Om utkastet er aldri så foreløpig, vil det kunne være av stor verdi for veilederen som nå står foran den ofte ikke helt lette oppgave å leve seg inn i hvordan et annet menneske tenker. Når man så har skrevet et par kapitler, kan det igjen være klokt å be om å få en reaksjon. Det lønner seg da å få vurdert både opplegget som nå begynner å ta fast form, og rent tekniske, stilistiske og komposisjonsmessige enkeltheter.

Man må regne med at arbeidsprosessen vil forløpe gjennom flere kriser — det er gjerne på den måten man når opp på stadig høyere nivåer. Videre sier det seg selv at etter hvert som arbeidet skrider frem, faller det nytt lys tilbake også over deler av oppgaven som man mente å ha gjort unna. Det er ikke uvanlig at særlig de første avsnittene må grundig omarbeides i en sluttfase. I verste fall bryter hele disposisjonen sammen slik at materialet må brekkes fra hverandre igjen og støpes i en ny form. Fra tid til annen bør man — eventuelt ved annen lesning — forsøke å skaffe seg kritisk avstand til stoffet slik at man blir i stand til å overprøve hva man har gjort: om tankeføringen er klar, oppgavens forskjellige deler vel sammenføyet, problemstillingen konsekvent gjennomført, materialet bærekraftig nok. Og ikke minst: om noe er overflødig og uten skade kan kuttes ut. Også den stilistiske side ved arbeidet bør man lytte til: klinger det noenlunde brukbart? Det er gjerne en nærmere sammenheng mellom form og innhold enn man tror.

Den ferdige oppgave. — Før det ferdige manuskript sendes til maskinskriving, bør veilederen ha gitt grønt lys for dette. Riktig nok både skriver og innleverer man arbeidet på eget ansvar. Likevel er det unødvendig å risikere å få underkjent en oppgave som kunne holdt mål om man etter en fagmanns råd hadde gjort en del forbedringer.

Den ferdige oppgave bør være forsynt med en *innledning* med et innhold som ovenfor antydet, et *noteapparat/anmerkninger* med de nødvendige referanser, en *bibliografi* og gjerne også en *sammenfattende konklusjon*, slik at det blir klart for leseren hvordan forskningssituasjonen var da oppgavens forfatter begynte sitt arbeide, hva han selv satte seg som mål, hvilket materiale han bygger på, hvilke forskere han støtter seg til eller tar kristisk avstand fra, og hvilke resultater han er kommet fram til. Oppgaven skal plassere seg i en forsknings sammenheng. Det er viktig å legge arbeide også på overskrifter, og ikke minst på tittelen som så presist og fengende som mulig bør angi hva saken dreier seg om. Hovedtittelen kan gjerne være bygget opp av et par karakteristiske stikkord, mens den nærmere presisering av saken foretas i en mer "tørr" undertittel.

Ivar Asheim

DIVERSE VEDRØRENDE HOVEDOPPGAVEN

A: Forskrifter for ordinær hovedoppgave

1. Emne for hovedfagsavhandlingen velges av studenten i samarbeid med veileder.
2. Skjema med *godkjent arbeidstittel* og veileders underskrift leveres undervisningsadministrasjonen så snart som mulig.
3. *Omfangen* av oppgaven bør ikke overskride 150 sider og ikke være mindre enn 60 sider.
4. Dersom oppgaven leveres etter at de øvrige deler av eksamen er avgjort, må den meldes seks uker før levering.
5. Innen 3 uker etter innlevering skal det gis beskjed om oppgaven er godkjent (Universitetsferier fraregnes).

6. Karakteren for ordinær oppgave teller 50 % ved fastsettelse av hovedfagskarakteren.
7. Tidspunkt for innlevering og sensur, se Studiehåndboka s. 212.
8. Oppgaven skal være maskinskrevet.

B. Forskrifter for tidsbegrenset oppgitt hovedoppgave (Tih)

1. Ordinær skriftlig og muntlig eksamen avlegges før Tih skrives.
2. Tih forberedes ved et *spesialpensum* på ca. 250 sider. Dette avtales med Instituttet enten på individuell basis eller samlet for en gruppe, og skal korrespondere med det videre sakområde oppgaven hentes fra. Dette pensum går inn som tillegg i det ordinære eksamenspensum, men vil ikke bli gjort til gjenstand for selvstendig skriftlig prøve.
3. Ved skriving av Tih skal *oppgaven bestilles* 1. mnd. før utlevering.
4. *Tidsrammen* settes til 4 måneder fra den dag emnet blir oppgitt. Fristen forlenges med 1 uke dersom jule- eller påskeferie faller innenfor fristen. Andre ferier eller avbrudd i undervisningen gir ikke tillegg i tid. Ved sykdom kan ekstra tid tillegges etter vurdering av fremlagt sykemelding fra lege.
5. *Omfangen* av Tih bør ikke overskride 90 sider og ikke være mindre enn 40 sider.
6. Innen 3 uker etter innlevering skal det gis beskjed om oppgaven er godkjent. (Universitetsferier fraregnes).
7. Karakter for Tih teller 1/3 i forhold til felleskarakteren for de ordinære skriftlige og muntlige prøver.
8. Besvarelsen skal være maskinskrevet eller *renskrevet med hånd*. Dersom oppgaven leveres håndskrevet, kan den maskinskrives etter fristens utløp. Håndskrevet manus må da foreligge i minst 2 eksemplarer. Instituttet beholder 1 for kontroll. Det håndskrevne manus legges til grunn for bedømmelsen.
9. Forøvrig gjelder regler som for ordinær hovedoppgave, pkt. 2 og 7.

C. Innlevering av oppgaven

1. Antall oppgaver som innleveres:

Den faglige veileder	1
Sensorene	2
Arkiveksemplar	1
MF's bibliotek	1
Universitetsbiblioteket	1
Øvrige Inst. for rel.vit/kr.dom	4

Altså minimum 10 eksemplarer.

Dessuten kan det leveres inn:

TTK, til omtale	1
Ung teologi, til anmeldelse	1

2. 6 oppgaver bekostes av kandidaten. Resten kjøpes av MF.
3. Beskjed om *utlånsklausul*¹⁾ gis med en gang. Dette ansøres tydelig utenpå vedkommende oppgave.
4. U.-adm. sørger for forsendelse til MF's bibliotek, UB og de øvrige inst. for rel.vit/kr.dom og tar initiativ vis. å vis TTK og Ung Teologi.
5. Det gis *støtte* til utgiftene ved innlevering av oppgaven.
 - a. Studentene søker *MF's styre* ved administrasjonssjefen om støtte som skjer på basis av Skrivestuas utgiftsberegning.
 - b. Beregningsgrunnlaget er 6 eksemplarer, maskinskrevet stensilert/kopiert, og innbundet.
 - c. Det gis støtte i form av refusjon av 50 % av utgiftene.

1) Utlånsklausul vil si at vedkommende forfatters tillatelse må foreliggee før oppgaven kan utlånes og benyttes av andre.

**REGLER FOR EKSAMENSKANDIDATER.
KRISTENDOMSKUNNSKAP
Revidert utgave 1978**

1. *Oppmelding* til eksamen må skje på eget skjema, innen frister som kunngjøres i forelesningskatalogen, og semesteravgift og eksamensavgift må være betalt. Annullering av eksamsens oppmelding må skje skriftlig og leveres senest en uke før eksamsdagen i angjenlendende fag.
2. Kandidaten må *infinne* seg presis om morgenens. *Sykdom* eller annen hindring må meldes så snart som mulig.
3. Følgende *litterære hjelpe midler* er tillatt:
 Bibelen (den vanlige kirkebibel på bokmål og nynorsk)
 Bibelordbok (på bokmål av K.G. og nynorsk av Lehmann).
 Evangeliene synoptisk sammenstillede . . . v. Iver K. Madsen.
 Utvalg av Det gamle testamente, Oslo 1966.
 I de to siste bøker er opplysende stoff klippet bort eller overklebet, slik at alle realopplysninger ut over det som ellers står i bibelutgavene, er fjernet.
 Det nye testamente, 1975.
 Studenter som ønsker det, kan i bibelfagene nytte de samme hjelpe midler som ved teologisk embeteksamen.
4. Kandidatene har ved de skriftlige prøver 8, henholdsvis 10 timer til disposisjon. Besvarelsene innleveres senest 15 minutter etter at denne tid er utløpt, uten hensyn til om de er ferdige eller ikke.
5. Oppgavens ordlyd avskrives etter den tildelte oppgaveseddel og settes på besvarelsens tittelseite. Derunder skrives det nummer man har fått tildelt, derimot ikke navn.
6. Dersom et innlevert arbeid er for vanskelig å lese på grunn av utydelig håndskrift, forkortelser e.l., må kandidaten være forberedt på ikke å få sensur. Kandidatene nyter fakultetets papir.
7. Blir en kandidat *syk under en skriftlig prøve*, må han innlevere sitt arbeid så langt dette er kommet, dersom han ønsker utsatt prøve. I motsatt fall betraktes han som å ha trukket seg. Dessuten må han samme dag innsende legeattest. Blir denne godtatt, kan han gis adgang til å gå opp til eksamen under de resterende

- skriftlige prøver, og deretter få adgang til å gå opp til utsatt prøve vedkommende fag innen semesterets utgang.
8. Dersom en kandidat på grunn av sykdom (eller tvingende velferdsrunner) er *hindret fra å møte fram ved skriftlig prøve* og han har innsendt legeattest eller annen bevitnelse, kan han gis adgang til å gå opp til utsatt prøve innen semesterets utgang.
9. Kandidater som har avlagt de skriftlige prøver, kan ikke unndra seg sensur for disse.
10. Ingen form for meddelse må finne sted mellom kandidatene uten gjennom inspektør.
11. Ingen kandidat må forlate sin plass mens eksamen pågår unntatt når han går ut for å trekke frisk luft, eller for å gå på toaletten. Dette kan skje ved henvendelse til inspektør. Høyest 2 kandidater kan være ute om gangen og da ledsaget av inspektør.
12. Ingen må forlate eksamenssalen før tidligst en time etter at oppgaven er utdelt.
13. Ved opphold utenfor eksamenssalen, på spaserturer etc., må ingen samtale om oppgaven eller overhodet om teologiske emner finne sted, hverken mellom kandidatene innbyrdes eller mellom inspektør og kandidater.
14. Fakultetets regler for røykefrie soner gjelder også for eksamenskandidater.
15. Overveier noen å trekke seg, skal vedkommende konferere med instituttstyrer, undervisningsleder eller studieveileder.
16. Forøvrig henvises til reglement for historisk-filosofisk embeteksamen ved Universitetet i Oslo. (Dette får en ved henvendelse til Studieveileder).

Kateketseminaret ved Menighetsfakultetet

Innledning

Litteratur til studiet

INNLEDNING

Hvorfor Kateketseminar?

Ser vi på oppgavene som kateketen skal ta ansvar for, er de så spesielle at ren fagutdanning ikke gir nok forberedelse. En egen utdanning, der kateketen blir kjent med oppgavene som vil møte ham, og får trening i å løse dem både teologisk og pedagogisk forsvarlig, trenges. Dette behovet vil Kateketseminaret dekke.

Opptakskrav

For tiden gjelder følgende opptakskrav:

- 1) Den som vil studere ved Kateketseminaret bør ha adjunkts utdanning eller mer. Kristendomskunnskap grunnfag eller mer må inngå i utdanningen.
- 2) En kan også bli opptatt ved Kateketseminaret om en har høyere utdanning av to års varighet og kristendomskunnskap på minst grunnfagsnivå.

Søkere med andre kvalifikasjoner enn nevnt under punkt 1 og 2 vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle.

For dem som ikke har pedagogisk utdanning, arrangeres et kort forkurs.

Studiets varighet

Kateketseminaret starter med nytt kull hver høst, og studiet går over 2 semestere.

Arbeidsformer

Kateketseminarets spesielle siktemål fører til en vekselvirkning i arbeidet mellom teologiske og pedagogiske spørsmål. Dette må gi seg utslag i at tekster, emner og problemer ofte først behandles etter sine teologiske aspekter, og at pedagogiske, didaktiske og praktisk-metodiske overveielser, skissering og evt. utprøving følger. Omvendt vil det være naturlig at pedagogiske problemer både får sin saklig-pedagogiske tilrettelegging og at teologiske aspekter trekkes inn der det er naturlig. Tverrdisiplinært studiearbeid vil derfor hele tiden inngå i studiet. Videre bør arbeidsformer som en finner det naturlig at kateketene bruker i sin praksis, tas i bruk under utdanningen slik at stu-

dentene blir fortrolig med disse. I det hele forutsettes varierte arbeidsformer, der studentenes egenaktivitet får sentral plass.

Studiets innhold

Studiet er fordelt på teori og praksis som delvis løper parallelt og forutsettes å stå i vekselvirkning med hverandre. Seminaret starter med en intensiv innsørings- og observasjonsperiode av en ukes varighet. I 2. semester finner en sammenhengende menighetspraksis i 4 uker sted.

I det følgende angis emneområder som det skal arbeides med. Det spesielle siktspunkt for kateketutdanningen gjør at oppdeling i på den ene siden pedagogiske og på den andre siden teologiske emner bare kan tjene til oversikt. Det betyr ikke at områdene kan eller skal holdes adskilt i den reelle undervisningssituasjon.

Pedagogiske emner

Pedagogiske grunnlagsproblemer

Personlighets- og sosialpedagogikk

Kristendomsundervisning i kirke, hjem, skole og samfunn

Didaktikk og metodikk for kristendomsundervisningen

Teologiske emner

Bibelen som hellig skrift, Troslære og etikk, Kirkehistoriske emner, Misjon og evangelisering, Kristendommens forhold til religionene og ideologiene, Kirketett, Kirkekunnskap og liturgikk, Sjelesorg og forkynnelse.

Andre obligatoriske emner

Kateketens yrkesetikk og kirkelige selvforståelse

Administrasjon

Offentlig forvaltning

Valgemner:

Studentene får anledning til å velge ett eller flere valgemner. Nedensstående liste er å betrakte som et forslag. Også andre valgemner kan komme på tale, f.eks. fordypningsfag fra planen for øvrig.

Drama, Massemedia, Sang og Musikk, Skrivemaskinkurs, Forming, Foto, Diakoni, Speiding.

Praksis

Praksis skal omfatte omlag 1/3 av studiet. Noe finner sted ukentlig, en annen del av praksis gjennomføres sammenhengende over 4 uker og gir nærmere erfaring med f.eks. konfirmantarbeid, barnearbeid, voksenundervisning og ledertrening. Viktig er også de praktiske øvelser i undervisningsplanlegging, andakter, bruk av AV-midler o.l.

Eksamens

For å kunne gå opp til eksamen, må studentene ha fulgt den obligatoriske undervisning og praksis.

Eksamens består av følgende prøver:

- En prøve i kateketiske emner med vekt på den pedagogiske side
 - En prøve i kateketiske emner med vekt på den teologiske side
- En av disse prøvene skal være skriftlig og av 6 timers varighet. Den andre prøven kan holdes som en eksamenssamtale.
- En innlevert skriftlig oppgave fra et nærmere bestemt område på grunnlag av et undervisningsopplegg som er holdt i den konsentrerte praksis. Kandidaten får én uke til disposisjon i arbeidet.

Det nytes samme karaktersystem som ved fakultetets øvrige eksamener.

LITTERATUR TIL STUDIET

Kateketstudiet er ikke et utpreget bokstudium. Men hensiktsmessig litteratur vil utgjøre viktige arbeidsredskaper under arbeidet. Aktuell litteratur vil bli trukket inn under behandlingen av de enkelte emner. Annet materiale vil bli gitt som manuskript-kopier av litteratur-utdrag.

Noe litteratur vil inngå som en særlig viktig, integrert del av studieopplegget. Litteraturutvalget vil bli justert med erfaringer og ny tilgang på litteratur.

Kateketens arbeidsområde

En plan for dåpspraksis og dåpsopplæring i Den norske kirke. En utredning, Prismet nr. 1, 1978.

Kirkelig voksenundervisning, Undervisningsprogram for voksne i menigheten. Kirkerådet 1978.

E. Thestrup Pedersen: Dåb og dåbsundervisning. Unitas, Kbh. 1976.
I. Asheim: Religionspedagogikk. En innføring. Univ. forl. -76.

Ny-ordning for konfirmasjonstiden, Kirkerådet 1976. Revidert utgave 1978.

Pedagogikk

R. Myhre: Innføring i pedagogikk 1. Oppdragelsesteori. Fabr. 1977.

R. Myhre: Innføring i pedagogikk 2. Skole og undervisningsteori. Fabr. 1978.

Kompendium i didaktikk. Ped. institutt, Oslo universitet.

Gjeldende planer for grunnskole og videregående skoler.

Didaktikk — metodikk i kristendomsundervisning

Aa. Dale: Studiehefte til kristendomsmetodikk, MF.

Kateketens emne-samling, Skrivestua 1978.

Skrevet om kristendomsundervisning. En kildesamling. Skrivestua 1978.

Pedagogisk psykologi- og kommunikasjonsteori

Evenshaug og Hallen: barne- og ungdomspsykologi. Fabr., ulike opplag.

G. Imsen: Kompendium i pedagogisk psykologi. Læring. Det praktiske ped. studium, Univ. Trondheim 1977.

H. Rørvik: Pedagogisk psykologi, Univ. forl. 1976.

Arne Sjølund: Gruppepsykologi, Fabr. 1972.

Media, gruppe og individ, Luther 1972.

Sjelesorg

K.Enger: Innføring i sjelesorg, II Praksis, Luther 1977.

Diverse

Med kall fra Gud og kirken. red. av I. Ellingsen, Luther 1976.
Ingemann Ellingsen: Når dere samles. Andaktsbokskapet 1977.
Ein samla offentleg politikk for oppvektsmiljøet. NOU 1977: 6,
Univ. forlaget

Theologisk litteratur

En anvender så vidt mulig den litteratur studentene er blitt kjent med under sitt kristendomsstudium. Noen suppleringer vil vise seg nødvendig.

Det trekkes inn litteratur som vil være anvendbar i undervisning og ledertrening i menigheten.

Øvrige meddelelser

Menighetsfakultetets bibliotek

Studentorganene ved Menighetsfakultetet

Stipend og stipendopphold

Statens lånekasse for utdanning

Utdrag av regler for utlån og utleie

MENIGHETSFAKULTETETS BIBLIOTEK

Biblioteket er å finne i 2. etasje i fakultets bygning. Det opptar hele etasjen og omfatter lesesaler av ulik art, ekspedisjonslokaler samt arbeidslokaler for bibliotekets personale.

På de alminnelige lesesaler i biblioteket (2. etasje) er det 375 lesesallasser. Hertil kommer 25 faste plasser i en særskilt studiekleveavdeling samt 40 faste plasser i 4. etasje. Et seminarrommene i 3. etasje ledige, kan disse benyttes til lesesaler. Lesesalene er bare til bruk for Menighetsfakultetets studenter.

I bibliotekets vestibyle finnes tidsskriftlesesal, en særskilt oppstilling av leksika og bibliografisk litteratur, en særskilt oppstilling for nye bøker, kortkataloger for litteratur, kopieringsapparat, lese- og kopieringsapparat for mikrofilm og -fiche, skrivemaskineller og biblioteksekspedisjon.

Det er ikke tillatt å spise i biblioteket. Det skal være ro på lesesalene og i vestibulen. Forøvrig orienterer oppslag i biblioteket om alle ordninger.

Den daglige drift av biblioteket utføres av bibliotekspersonalet, som også bestyrer lesesalene utenom biblioteket (arbeidet forestås av bibliotekslederen i 3. og 4. etasje).

Bokoppstilling.

Det vesentlige av bibliotekets bokmasser er oppstilt i bibliotekets lesesaler. Bøkene er ordnet i hovedgrupper som svarer til de ulike teologiske disipliner (NT, GT osv.) og deretter i undergrupper. Innen hver gruppe står bøkene ordnet alfabetisk.

Lån av litteratur.

Bøkene kan bare lånes på lesesalene i 2. og 4. etasje av studentene mot kvittering på stensilert skjema. Lærere kan låne litteratur ut av 2. etasje mot kvittering på trykt lånekvitte. For dagslån kan lærere benytte trykt skjema for lesesalslån.

Biblioteket formidler lån fra Universitetsbiblioteket og andre bibliotek i inn- og utland. Det låner også ut litteratur gjennom andre bibliotek.

Veileddning.

Bibliotekarene gir veiledning i å finne fram til litteraturen. Lesesalsinspektørene hjelper også til med dette.

*Helene Hveem.
Biblioteksleder.*

STUDENTORGANENE VED MENIGHETSFAKULTETET

Allmøtet er et fellesmøte for alle studenter og kandidater ved Menighetsfakultetet. Dette avholdes vanligvis to ganger pr. semester. Allmøtets vedtak er bindende for studentene ved fakultetet og for studentutvalget. Alle saker av interesse for studentene kan reises. Her foretas valg på viktige studenttilitsverv, så som representanter til forstanderskapet, fakultetsrådet, o.l. Allmøtet velger også

Studentutvalget

Dette organ har som hovedoppgave å ivareta interessene til studentene ved MF og står ansvarlig for sitt arbeid overfor allmannamøtet. I "Reglement for studentorganene ved Menighetsfakultetet" er det bl.a. sagt om Studentutvalgets første oppgave at det forbereder alle saker som krever allmannamøtets vedtak, — setter vedtakene i verk, fungerer som serviceorgan for studentene i studentsosiale saker, representerer MF's stud. innad og utad.

Formannen i Studentutvalget sitter i MF's styre.

Fakultetet er på studentplan inndelt i seksjoner. En for studentene ved Inst. for kristendomskunnskap og en for teologistudentene. Hver av disse seksjonene har

Seksjonsmøter.

På seksjonsmøtene behandles spesielt faglige spørsmål som undervisningsopplegg, studieopplegg, semesterprogram, litteraturutvalg o.l. Seksjonsmøtene avholdes vanligvis en gang pr. semester og velger hvert sitt

Fagutvalg.

Hovedoppgaver for fagutvalgene er å ivareta studentenes faglige og undervisningsmessige interesser overfor fakultetets ledelse. De har også informativ oppgave innen samme arbeidsfelt. Administrativt sorterer fagutvalgene under studentutvalget.

Både allmøtet og seksjonsmøtet, studentutvalget og fagutvalgene har anledning til å nedsette en rekke mer eller mindre faste komitéer som arbeider innenfor mer spesifiserte felt.

Rune Skjælaen
Formann i Studentutvalget
Studiedret 1978-79

STIPEND OG STIPENDOPPHOLD

1. Studentstipend

Menighetsfakultetet disponerer midler fra en del legater til utdeling blant fakultetets studerende.

Noen av legatene har spesielle bestemmelser vedr. utdelingen, hvor *avkastningen i sin helhet tildeles en av søkerne*:

a) *Professor Olav Moe og hustrus legat*

Årlig utdeles ca. kr. 3.000,—. Samme søker kan tildeles midler inntil 2 år.

b) *Student Ragnvald Frøises legat*
Årlig utdeles ca. kr. 600,—.

c) *Frida og Carnoff Smebys legat*
Årlig utdeles ca. kr. 800,—.

Andre legater har andre bestemmelser:

d) *Inga og Charley Pedersens legat*
Årlig tildeles ca. kr. 6000,—. Stipendier til teologiske studenter fra Nord-Hålogaland. Det utdeles inntil 5 stipendier på minst kr. 1000,—.

e) *Kristian Mehus og hustru Louises legat*
Årlig utdeles ca. kr. 2000,—. Stipendier til teologiske studenter fra Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer.

f) *Andre legater*

Årlig utdeles ca. kr. 5.500,—. Avkastningen utdeles i like store porsjoner. Antallet vil variere.

Søknadsfrist 30. april. — Søknad på eget skjema. Konvolutten merkes: Studentlegat og stiles til Styret ved Det teologiske Menighetsfakultet, Gydas vei 4, Oslo 3. Leveres i resepsjonen, 3. etasje.

2. Kandidatstipend

Kandidatstipend er for teologiske kandidater, i særlige tilfelle kan også hovedfagskandidater komme i betraktning. Stipendet er for ett semester og for tiden ca. kr. 15.000,—. Regler for kandidatstipend fås hos studieveilederne. *Søknadsfrist 1. mars og 1. oktober.*

3. 1-årig kandidat/forsker-stipend

Stipendet utlyses hvert vårsemester, men kan tiltres ved starten av både høst- og vårsemester. Stipendet tilsvarer forskningsstipendiats lønn. *Søknadsfrist: 1. mars.*

4. Stipendopphold i utlandet

Menighetsfakultetet formidler stipendopphold ved:
Wartburg Theological Seminary, Iowa, USA — 1 år
Augustana Hochschule, Neuendettelsau — Sommersemesteret
Theologische Akademie, Celle — Sommersemesteret
Søknadsfrist: 1. desember

Forøvrig henvises til oppslag.

STATENS LÅNEKASSE FOR UTDANNING

*Økernvn. 145, Postboks 195, Økern, Oslo 5, tlf. 22 27 55
(Økernkrysset Forretningsbygg, 15. etg. ved Økern T-banestasjon på Grorudbanen).*

Ekspedisjonstid 9.30-14.30, lørdag stengt.

Utdanningsstønad i form av lån og/eller stipend bevilges for høyst ett år om gangen (høst-vår).

Stønad gis vanligvis fra utdanningens begynnelse. Søkere med svak forutdanning kan imidlertid ikke regne med stønad før tilfredsstillende faglige resultater er dokumentert.

Et ufravikelig krav er det at søkeren har satt opp en tilfredsstillende plan for sin utdanning fram til endelig eksamen. Forøvrig henvises det til oppslag på studiestedet.

Statens lånekasse

UTDRAГ AV REGLER FOR UTLÅN OG UTLEIE AV LOKALER VED DET THEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTETET, GYDAS VEI 4, OSLO 3

1. Innledning

Lokalene i Gydas vei 4, skal normalt bare lånes eller leies ut til grupper, foreninger eller lag, som bekjenner seg til den evangelisk-lutherske tro.

I tviltilfelle forelegges saken for Andaktskomitéen, som om nødvendig, foregger saken for Lærerrådet.

Filmer og annen underholdning må ikke stride mot den kristne tro og moral.

Lokalene må ikke i noe tilfelle nytes av politiske partier eller til partipolitisk virksomhet. Unntatt fra denne bestemmelser er den studie- og gruppemøtevirksomhet som drives av MF's egne studenter, og hvor ingen foredragsholder utenfra kan inviteres.

2. Utlån

MF's lærere, administrasjon og studenter/kandidater, kan — innenfor rammen av MF's organiserte virksomhet og grunnreglene bestemmelser (se særlig § 1 og § 11) — nyte lokalene i huset til møtevirksomhet og lignende, vederlagsfritt, uten at det behøves å søke om det. Dette gjelder også den studie- og gruppemøtevirksomhet som er nevnt i pkt. 1.

Administrasjonen v/kontorsjefen, undervisningsadministrasjonen v/undervisningskonsulenten, og Studentutvalget, må varsles i god tid før møtet finner sted, normalt minst 1 uke på forhånd, og før arrangementet kunngjøres.

3. Utleie

Lokaler i Gydas vei 4, kan i begrenset utstrekning leies ut til foreninger og lag utenfor fakultetets virksomhet.
Kantinekjøkkenet leies normalt ikke ut.

4. Alle forespørsler/søknader om leie av lokaler, sendes til administrasjonssjefen. Adm. sjefen innvilger utleie av lokaler etter disse regler. (Jfr. pkt. 1 ang. tvilstilfeller).

5. Søknader om leie av lokaler bør normalt sendes inn for et semester ad gangen.

I enkeltilfeller bør søknaden foreligge minst 1 måned på forhånd.

(Vedtatt av MF's styre 28. mai 1973, med endringer av 14. okt. 1974).

- ★ Pr. 1/7-78 har 2177 avlagt *teologisk embeteksamen*. 1777 kandidater har avlagt praktisk-teologisk eksamen og tilsammen er det uteksaminert i alt 1815 fra Institutt for kristendomskunnskap. 4 er uteksaminert fra Kateketseminaret ved MF.
- ★ Helt inntil 1972 ble all virksomhet ved MF drevet ved hjelp av *gaver* fra menigheter, MF-foreninger og enkeltpersoner. F.o.m. 1972 har MF fått en statsstøtte som utgjør ca. 40 % av driftsutgiftene pr. år.
I 1978 var budsjettet på 13,7 mill. kr.
- ★ MF's nybygg ble innviet 3. september 1972 og kostet 20,8 mill. kr. Nærmere 11 mill. kr. er gitt som gaver til nybygget. Byggegjelden pr. 1/7-78 var 6 mill. kr.
- ★ Alle gaver til MF er *skattefrie* og kan trekkes fra på selvangivelsen. Kvittering/vedlegg til selvangivelsen tilsendes for alle gaver på kr. 50,— eller mer. For mindre gaver tilsendes kvittering på anmodning.

Gaver sendes til: Postgiro: 5 12 87 80
Bankgiro: 8002.31.70896

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET
Gydas vei 4, Oslo 3
Sentralbord 46 79 00